

FÅGLAR I SÖRMLAND

Det sörmländska fågelåret 2010

Det sörmländska fågelåret 2010

Fåglar i Sörmland

ges ut med en årsbok varje år av Föreningen Södermanlands lands Ornitologer, som är en ideell regionalförening till Sveriges Ornitologiska Förening.

FSO verkar för vidgad kännedom om och bättre levnadsbetingelser för de sörmländska fåglarna. Vi vill också sprida intresse för ornitologi.

Styrelsen kontaktas på fso@sormlandsornitologerna.se

Redaktionen

för detta nummer av årsboken har bestått av

Göran Andersson, redaktör, redigering
goranxandersson@gmail.com

Jan Gustafsson,
solvidd@gmail.com

Peter Hennix, redigering,
grafisk form & layout,
peter@hennix.eu

Omslagsfoton

Duvhök: Pekka Pulsa.
Gulspurv: Thomas Larsson.

Presslagd 1 juni 2011

Upplaga: 500 ex

Tryckeri: Grafoma, Strängnäs.
Manusstopp för nästa årsbok är den 25 februari 2012

Redaktionellt material

skickas till redaktören. Helst som e-post. Givetvis tas även hand- och maskinskrivet material emot. Bilder skickas till någon i redaktionen i digitalt högupplöst format.

Medlemsservice

Adressändring, medlemskap, försäljning etc: Örjan Jitelius
kassör, Ejdergatan 5, 619 32
Trosa, telefon 070-637 34 98
Postgiro 773 78-8

Innehåll

Inledare	1
Rapportkommittén Södermanland: Fågelåret 2010	2
Allmänt om rapportering	72
Rrk:s ledamöter	72
Riksinventering av brun kärrhök 2010	74
Höksångaren tillbaka på Enskär	76
Hartsö-Enskär fågelstation 2010	78
Väder	79
Personal	79
Inventering under häckningstid	79
Observationer	80
Invasionsarter	84
Ringmärkningen	86
Återfynd och kontroller	86
Främmande kontroller under 2010	87
Närstudier av isländsk rödspov	88
Stabilt i Sörfjärden med brun kärrhök	91
Tärnans femtonde artrally	92
Årets ungdomsstipendiat	94
40 års obsar blev datafiler i Svalan	96
Brun glada häckfågel i Sörmland	98
Inventeringar i hotade miljöer	100
Hänt i klubbarna 2010	108
Fågelföreningen Tärnan, Nyköping/Oxelösund	108
Hitta fågelutkik i östra Sörmland	109
Ornitologiska klubben i Eskilstuna, OKE	114
Katrineholm – Vingåkers ornitologer, KVO	116
Strängnäs ornitologiska klubb, SOK	118
Flens ornitologiska förening, FOF	119
Info om Hartsö-Enskär fågelstation . . . omslaget sid 3	
Lokalföreningar . . . . . omslaget sid 3	
Bli medlem i FSO! . . . . . omslaget sid 3	

Hartsö-Enskär fågelstation

Genom ideellt arbete som ringmärkare eller assistent på vår "egen" fågelstation kan du göra en ovärderlig insats för fågelforskningen. Som assistent behöver du inte vara fågelexpert, men du ska gilla fåglar.

Det går även utmärkt att förlägga föreningsexkursioner till ön. Logi sker lämpligen i tält.

Fågelstationen är belägen på ön Enskär i Hartsö-arkipelagens södra del som en sista utpost mot det öppna havet. Stationen drivs av FSO och verksamhet har här bedrivits sedan 1965.

Mer info: Göran Altstedt 070-522 60 81,
hartso.enskar@sormlandsornitologerna.se

Du kan också stödja verksamheten genom att köpa fågelstationens T-tröjor, dekalor och fågelholkar.

Bli medlem i FSO!

Föreningen Södermanlands Ornitologer (FSO) är en regional förening som i huvudsak arbetar med frågor och aktiviteter av regional karaktär. Exkursioner och andra lokala aktiviteter sker genom lokalföreningarnas försorg.

● Medlem i lokalförening betalar endast medlemsavgift till lokalföreningen som i sin tur betalar 20 kr/medlem till FSO.

● Fr o m 2009 har medlemskapet i FSO ändrats. Medlemmar i de sörmländska lokalklubbarna i Eskilstuna, Strängnäs, Nyköping/Oxelösund, Flen och Katrineholm/Vingåker ansluts nu via sina lokalföreningar till FSO och ska således inte betala någon medlemsavgift direkt till FSO. En ytterligare förändring är att medlemsavgift och årsbok separeras. Vill man ha årsboken Fågelåret 2011, forskottsbetalar man som medlem i lokalklubb 75 kr till FSO via ett av lokalklubben distribuerat inbetalningskort. Årsboken kommer då automatiskt under hösten 2012.

Den som inte är medlem i en ansluten lokalklubb, erhåller årsboken för 2011 genom forskottsinsbetalning av 130 kronor (+ porto 35 kr) till FSOs postgiro 773 78-8.
Glöm inte att ange vad inbetalningen avser.

Lokalföreningar

i Sörmlands län och kontaktpersoner:

Ornitologiska klubben i Eskilstuna

Lennart Eriksson (016-35 14 21)
Hemsida: www.oke.sormlandsornitologerna.se
E-post oke@sormlandsornitologerna.se
Rapportmottagare: Lennart Eriksson

Strängnäs ornitologiska klubb

Leif Ekblom (0152-511 54)
Hemsida: www.strangnasornitologerna.se
E-post kontakt@strangnasornitologerna.se
Rapportmottagare: Yngve Meijer

Katrineholm – Vingåkers ornitologer

Pelle Moqvist (0150-527 89)
Hemsida: www.kvo.sormlandsornitologerna.se
E-post kvo@sormlandsornitologerna.se

Fågelföreningen Tärnan

Nyköping/Oxelösund
Ingvar Jansson (0155-28 73 73)
Hemsida: www.tarnan.sormlandsornitologerna.se
E-post: c.ingvar.jansson@gmail.com

Flens ornitologiska förening

Judith Lambert (0157-109 00)
Hemsida: www.fof.sormlandsornitologerna.se

Studie
främjandet

Utgivandet av
"Det sörmländska fågelåret 2010"
sponsras av
Studiefrämjandet i Sörmland

Inledare

Flera av lokalklubbarna i Sörmland har tagit beslutet att framöver utöka upplagan för årsboken för sin förening och därmed kommer denna skrift att nå fler fågelintresserade i vårt län. Detta ser förstås redaktionen som synnerligen positivt samtidigt som det förpliktigar. Då vi kan förvänta oss att det är fler som läser denna årsbok nu med den utökade upplagan, kanske det kan vara på sin plats att upprepa syftet med densamma.

Då vi gick från att göra en tidsskrift med tre mindre nummer per år till att istället ge ut en årsbok per år var det med det uttalade syftet att "skapa ett tidsdokument över fåglarna och fågelskådningen under det gångna året inom vårt verksamhetsområde". Detta kanske tarvar ett förtydligande. Vår mening var alltså att i möjligaste mån skapa ett utrymme för att publicera presentationer som kan anses väl beskriva tillståndet i den lokala fågelfaunan och för fågelskyddsarbetet för det år vi just lagt till handlingarna. Årsboken är tänkt att vara ett referensverk man sparar i bokhyllan för att kunna gå tillbaka till för att kunna bilda sig en uppfattning om vad som ansågs värt att uppmärksamma under just detta år. Tänk själv tanken att det skulle ha funnits en sådan årsbok från 1910, 1930 eller 1950. Vilket perspektiv det skulle ha gett oss idag! Tänk sedan tanken att någon om säg 50 år öppnar en årsbok som beskriver 2010. För den personen skulle det förstås ge samma intressanta perspektiv och möjligheter till jämförelse. För egen del har jag i bokhyllan sparat "Fågelåret" som Sveriges Ornitologiska Förening ger ut och där har jag snart 20 års sammanfattning av fågelfaunans tillstånd i hela riket. Det börjar alltså redan ge möjligheter till jämförelser och reflektion.

Med ovanstående sagt innebär det att vi i redaktionen prioriterar material till Årsboken som på något vis beskriver antingen iakttagelser som speglar fågelfaunans tillstånd för gångna året, alternativt artiklar som handlar om fågelskydd eller fågelövervakning av något slag. Vår idé är att överlåta till respektive lokalklubb att skriva om klubbaktiviteter som exkursioner, innemöten eller föredrag samt kåserier eller andra reflektioner i sina respektive programblad eller på egna hemsidan. Därmed bör det inte uppstå någon intressekonflikt mellan de olika "medierna" vi har för skriftlig kommunikation inom regional- och lokalföreningar.

Notera dock att det även fortsättningsvis kommer att finnas olika alster som kanske inte faller strikt under någon av ovanstående kategorier, men som mycket väl kan passa i en årsbok. Låt oss i redaktionen ta del av dina idéer om innehållet i vår årsbok så kan vi gemensamt utveckla densamma till något vi alla uppskattar och kan vara stolta över!

Med hopp om många goda idéer

Regionala rapportkommitténs årsammanställning för Sörmland för 2010

**Bistra vintrar
tär på
artbeståndet
men allt
fler tidiga
tropikflygare**

Den kalla och snörika vintern 2009–2010 gick hårt åt skäggesarna. Eftersom även vintern 2010–2011 varit kall och snörik finns det en risk för att beståndet kan ha minskat ytterligare. Foto Leif Nyström.

Som brukligt är numera har den arbetsgrupp inom Föreningen Sörmlands Ornitologer (FSO) som kallas Regionala rapportkommittén (Rrk) sammanställt de rapporter som inkommit till Artportalen under fågeldelen kallad Svalan. Därtill hanteras fortfarande även en handfull skriftligen inkomna rapporter. Antalet rapporter att sammanställa från Svalan blev för 2010 118 471 från 678 rapportörer omfattande 266 arter vilket återigen är rekord. Tack vare finurliga filter i systemet kan Rrk ur denna mängd rapporter få del av de fynd som anses faunistiskt intressanta och det är sammanställningen och analysen av dessa du finner här intill.

Ar 2010 inleds och avslutas av ovanligt bistra vintrar med mycket snö och is. Detta i sin tur påverkar både fåglars och fågelskädares beteende vilket återspeglas i fyndbilden. Vi börjar nu se en tendens till vikande antal för några arter som är känsliga för tuffa vinterfällanden. Samtidigt uppträdde trastar och starar i anmärkningsvärda mängder just under januari då den hårda vintern sammanföll med mängder av rönnbär. Sidensvansarna däremot noterades inte i motsvarande mängder så det är inte lätt att förutse fåglars uppträdande.

Trots den bistra vårvintern fortsätter trenden med rekordtidig ankomst för flera

tropikflyttare på samma vis som nämndes i inledningen till 2009 års rapport. Om det rör sig om ändrade flyttvanor eller ökad uppmärksamhet från fågelskådarkåren får fortsatt bevakning utvisa. Notera att Rrk anser att detta är en av de mer intressant faunistiska förändringarna vi kan bevaka tillsammans varför det även fortsättningsvis ställs höga krav på beskrivning av dylika rekordfynd på samma vis som vid fynd av rariteter.

Imponerande sträck

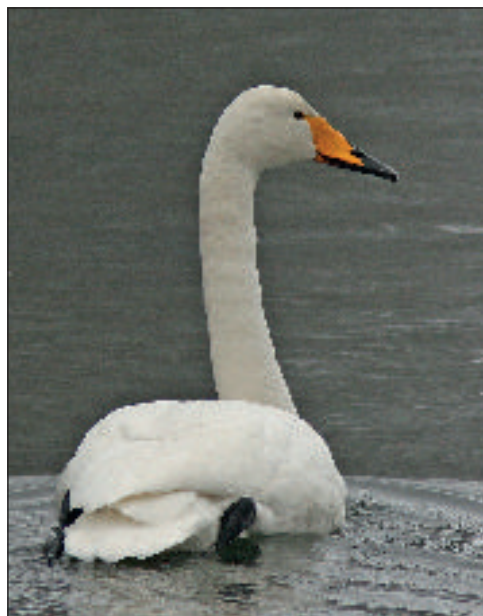
Under några få dagar under slutet av september (26-27/9) pågick ett imponerande sträck av både gäss, tranor, ringduvor och rovfåglar. De mer vana sträckskådarna såg tecknen i form av ”uppdämt behov” för vissa arter i kombination med rätt väderförhållanden norröver och bemannade därför strategiska poster (höga utsiktsplaster, ledlinjer som kusten och stora sjöar o.d.).

Det roliga var att mycket av detta sträck gick på bred front över landskapet varför alla som ville och hade tid kunde ta del av det. En andra våg i form av främst rovfåglar kom i oktober (10–11/10) där högsta dagsnotering av ormvrak blev hela 941 stycken och gjordes vid vattentornet i Oxelösund.

Glädjande nyhet

På Enskärs gjordes återigen fynd av höksångare och denna gång kunde häckning konstateras. En glädjande nyhet och vi hoppas verkligen att vi kan få tillbaka denna karismatiska fågel som häckfågel inom vårt rapportområde.

Året som gick var brun kärrhök riksinventeringsart för femte gången och hur det gick kan du läsa i en separat artikel. Tyvärr gjordes ingen samordnad insats över länet denna gång. När detta skrivs pågår motsvarande inventering av svarthakedopping för fullt och vi kan bara hoppas att den blir mer heltäckande.

Häckande bestånd av sångsvan har fördubblats i vårt rapportområde sedan 1997. Foto Kjell Widén.

Mindre sångsvan

Cygnus columbianus

Fyrtiofyra ex under våren är ett av de bättre åren under 2000-talet. Under hösten ses betydligt färre mindre sångsvanar. I år sågs bara två ex och bägge i oktober. Årets antal är i nivå med vad som brukar ses.

Sångsvan *Cygnus cygnus*

I år har hela 23 häckningar rapporterats. De fördelar sig per kommun enligt följande Nyköping (9), Eskilstuna (5), Strängnäs (3), Flen (2), Katrineholm (2), Trosa (1) och Gnesta (1). Tidigare har som mest 21 häckningar rapporterats och det var 2002.

Vid riksinventeringen 1997 hittades 12 häckningar. Den inventeringen bör rimligen ha varit ganska noggrann, kanske en realistisk bedömning är att det häckande beståndet har fördubblats i vårt rapportområde sedan 1997.

Under våren är det inte ovanligt med flockar över 200 ex. Så stora höstfynd är dock ovanliga.

Större flockar: 254 ad rastande Morafälten, Vansö k:a, Strängnäs 3.4 (Ulf Cassel). 272 ex Strängnäsfjärden, Sanda Tosterö, Strängnäs 4.4 (Susanne Lindqvist Larsson). 222 ex sträckande mot SV Kvicksundsbron, Eskilstuna 6.11 (Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson, Kent Carlsson, Peter Carlsson).

Sädgås *Anser fabalis*

De senaste åren har sädgäss setts i Skåraområdet under vintern. Gäss sågs fram till i december 2009. Årets snörika vinter i början av året ledde till att inga gäss fanns kvar i Skåraområdet i början på 2010. De första gässen för året rapporterades i början mars. De sista gässen för året rapporterades i slutet av november. Det är ungefär samtidigt som snön kom i större omfattning.

Under våren har större flockar, mer än 500 ex, bara rapporterats från Nyköpings och Eskilstunas kommuner.

Samtliga större antal finns rapporterade under april. Det verkar som om sädgässen i år rastade kortare tid och i mindre antal än normalt. Kanske en effekt av den långa vintern och en relativt snabb vår.

Sommarfynd tillhör inte vanligheterna. Det finns färre än tio sommarfynd rapporterade genom åren.

De enda större flockarna under hösten har rapporterats från Nyköping och då i Skåraområdet och kring Jönåker. Utöver detta finns en högre sträckssiffra från Kvicksundsbron, Eskilstuna.

Större flockar och sommarfynd (juni-juli): 3000 ex som mest rastande i Skåraområdet, Nyköping 1-15.10 (Tommy Pettersson). 1 ex Helgestadammen, Skåraområdet, Nyköping 16.6-23.7 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén, Jan Hägg m.fl.).

Tundrasädgås *Anser fabalis rossicus* (-2009:43/206) (2010:14/51)

Exakt lika många ex som ifjol, som var ett av de högsta antal som noterats. Fördelningen per kommun blev Eskilstuna (10),

Strängnäs (3) och Nyköping (38). Notera även ett ex under sommaren vilken sällskapade med en ordinär sädgås. Detta utgör det första kända sommarfyndet.

Samtliga fynd: 1 ex rastande Stenkvistafältet, Eskilstuna 20.3 (*Kent Carlsson, Tommy Emanuelsson, Yonas Ericsson). 2 ex rastande Erkan V Tuna kyrka, Nyköping 26.3 (*Jan Gustafsson). 3 ex halsmärkta Svanviken-Stigtomta, Nyköping 30-31.3 (*Jonny Werdin, Björn Johansson, Jan Gustafsson m.fl.). 1 ex rastande fälten väst parkeringen, Vadsjön, Nyköping 31.3 (*Jan Gustafsson, *Björn Johansson). 1 ex rastande Lomyra, Nyköping 31.3 (*Jan Gustafsson, *Björn Johansson). 2 ex rastande Örstakärret, Eskilstuna 3.4 (*Peter Mathisen). 7 ex rastande fd. Katrineholms gård, Ramshammar, Eskilstuna 10.4 (*Joaquim Strengbom). 8 ex rastande Skåraområdet, Nyköping 13.4 (*Ulf Skyllberg). 1 ex rastande Björsund östra, Sörfjärden, Strängnäs 22.4 (*Kent Söderberg). 1 ex rastande Helgestadammen, Skåraområdet, Nyköping 16.6-23.7 (*Jan Gustafsson, Lennart Wahlén, Jan Hägg m.fl.). 2 ex rastande Södra ängarna, Svanviken, Nyköping 5.10 (*Jan Gustafsson). 2 ex sträckande mot SV Fatbursvägen 36, Mariefred, Strängnäs 11.10 (*Erik Widuss). 10 ex rastande Sörkärr, S Stigtomta, Nyköping 21.11 (*Jan Karlsson, *Jan Gustafsson, *Björn Johansson, *Lennart Wahlén, *Susanne Stilling, *Kjell Widén). 10 ex födosökande Rällingefälten, NO Jönåker, Nyköping 21.11 (*Jan Karlsson, *Jan Gustafsson, *Björn Johansson, *Lennart Wahlén, *Susanne Stilling, *Kjell Widén).

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Fortsatt höga antal av spetsbergsgäss under både vår och höst. De två senaste åren har varit de bästa åren någonsin. I år sågs ungefär lika många spetsbergsgäss som förra året. Under våren sågs ca 75 ex och under hösten ca 130 ex.

Det verkar som om sädgässen 2010 rastade kortare tid och i mindre antal än normalt. Foto Leif Nyström.

Det är i första hand observationer av större sträckande flockar under hösten som har bidragit till de höga siffrorna. Det har också skett en ökning av antalet rastande fåglar, både vår och höst. Orsaken till detta är inte helt klar. Det kan bero på en ökning av beståndet, förändrade rast- eller flyttvägar.

Större flockar: 29 ex sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 26.9 (Viktor Eriksson). 65 ex sträckande Stigtomta, Nyköping 26.9 (Mikael Ackelman). 17 ex sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 2.10 (Viktor Eriksson, Pontus Lindberg).

Bläsgås *Anser albifrons*

Återigen ett år med stora mängder rastande bläsgäss under våren. De flesta sågs på olika platser inom Skåraområdet. Den 28.3 dök

de första bläsgässen upp och den sista sågs den 22.5. Det är som vanligt svårt att uppskatta hur många bläsgäss som sågs i rapportområdet under våren, men en försiktig uppskattning skulle kunna vara 500-600 ex.

Betydligt färre bläsgäss ses under hösten och i år sågs ca 90 ex. De flesta höstfynden sker, som i år, i kustkommunerna.

Sommarfynd är inte så vanliga, men i år fanns en 2k bläsgås under juni och juli i Strandstuviksområdet, Nyköping.

Stor flock: 250 ex rastande Skåraviken, Hallbosjön, Nyköping 18.4 (Andreas Grabs).

Fjällgås *Anser erythropus*

Något/några fynd görs varje år, förutom under 2009 då inga fynd gjordes. Årets fynd bestod av två omärkta individer. Fyndet är som de allra flesta från Nyköpings kommun.

Fem strippgäss observerades under året, vilket är det mesta som noterats ett enskilt år. Denna strippgäss sågs i Strandstuviken. Foto Jan Hägg.

Samtliga fynd: 2 i par rastande Bollbacken, Skåraområdet, Nyköping 26.4 (*Lennart Wahlén, Bertil Karlsson).

Grågås *Anser anser*

De senaste två säsongernas kalla vintrar har gjort att det inte setts några grågäss vintertid under 2010. P.g.a. de senaste åren dessförinnan milda vintrar observerades en del grågäss normalt sett under vintern.

Under hösten är det vanligt med flockar över 1 000 ex, vilket kan ses på flera lokaler. I år sågs som mest 4 000 ex.

Stor flock: 4000 ex rastande Skåraområdet, Nyköping 17-19.9 (Tommy Pettersson).

Fjällgås X vitkindad gås

Branta leucopsis X anser erythropus
(-2009:4/5) (2010:1/1)

Femte fyndet av denna hybrid. Samtliga har varit i Nyköpings kommun.

Samtliga fynd: 1 2K+ rastande Horns båtvarv, Nyköping 24.4 (*Jan Hägg, Jan Gustafsson, Monica Lindahl).

Grågås X kanadagås

Anser anser X branta canadensis

Ca 50 ex av denna inte ovanliga hybrid. Antalet fynd har ökat markant de senaste åren och årets antal är det högsta som rapporterats. Fynden är spridda inom rapportområdet och rapporter finns från februari till november.

Strippgås *Anser indicus*

(-2009:22/24) (2010:4/5)

Fem ex under året är det mesta som noterats ett enskilt år.

Samtliga fynd: 1 ex rastande Närkemaderna, Buskhyttan-Strandstuviken, Nyköping 6-23.5 (*Jan Gustafsson, Markus Forsberg, Susanne Stilling m.fl.). 2 ex stationära Helgestadammen, Skåraområdet, Nyköping 18-28.6 (*Tommy Pettersson). 2 ex födosökande Vadsjön-Örstignäs gård-Skåraområdet, Nyköping 24.9-17.10 (*Jan Karlsson, *Kjell Widén, *Thomas Larsson m.fl.).

Snögås *Anser caerulescens*

(-2009:35/55) (2010:2/2)

Snögås ses inte årligen. Senast var 2008.

Samtliga fynd: 1 ad sträckande mot S Gulskallen, V Askö, Trosa 27.6 (*Ragnar Lagerkvist). 1 ad rastande Ekuddens camping, Kungsör 20.9 (*Börje Wennerström, *Olle Sköld, *Urban Lundström).

Prutgås *Branta bernicla*

I första hand den 26.9, men även den 27.9, observerades stora mängder sträckande prutgäss i vårt rapportområde. De här dagarna tycks även i övrigt ha varit bra sträckdagar, då det även sågs en hel del änder sträcka dessa dagar.

Antalet vårfynd är som vanligt lågt. I år gjordes ett och det var i inlandet.

En vitkindad gås (till vänster) tillsammans med en hybrid – fjällgås X vitkindad gås. Foto Jan Hägg.

Värfynd, fynd 26-27.9: 1 ex rastande Aspö Prästgård, Strängnäs 22.3 (Petter Sundin, Yngve Meijer, Markku Kemppe, Staffan Hellbom). 60 ex sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 26.9 (Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson). 1000 ex sträckande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 26.9 (Lennart Wahlén, Anders Törnqvist, Mats Hjelte m.fl.). 37 ex sträckande mot S Gripensnäsaviken, Ålspångaviken, Flen 26.9 (Per Flodin, Andreas Grabs). 4 ex rastande Södra udden, Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 26.9 (Robert Petersen, Jesper Haglund). 2025 ex sträckande mot SV Ängudden, Hummelvik fiskehamn, Nyköping 26.9 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson). 90 ex sträckande SV Strandbadet, Mariefred, Strängnäs 27.9 (Erik Widuss). 50 ex sträckande mot SV Femörehuvud 27.9 (Thomas Larsson). 7 ex sträckande mot SV Ängudden, Hummelvik fiskehamn, Nyköping 27.9 (Jan Gustafsson).

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Häckningar är som vanligt rapporterade från Nyköpings och Oxelösunds kommuner. Rapporten finns både från kustlokaler och från skärgården. Utöver det finns även häckningar rapporterade från sjön Yngaren. Här finns sedan slutet av 1990-talet ett mindre häckande bestånd.

Beståndet är som vanligt svårt att uppskatta utifrån rapporterna. Förra året uppskattades beståndet till minst 100 par. Beståndet är troligen betydligt större, då det bara från Strandstuviken rapporteras om närmare 50 häckande par. Kanske en rimligare siffra är 150 till 200 par.

Den fina sträckdagen 26.9 gav rekordsiffror för sträckande vitkindade gäss.

Stora sträckesiffror: 6000 ex sträckande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 26.9 (Lennart Wahlén). 1625 ex sträckande SV Ängudden, Hummelvik fiskehamn, Nyköping 26.9 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson).

Vitkindad gås x kanadagås

Branta leucopsis X canadensis

Det här var bara tredje året som fynd gjorts av denna hybrid. De tidigare åren har varit 1987 och 2009.

Samtliga fynd: 1 ex födosökande Vingåkerslätten, Vingåker 13.4 (Lennart Hellquist). 1 ex födosökande Björsund östra, Sörfjärden, Strängnäs 23.4-18.5 (Leif Carlsson).

Rödhsad gås *Branta ruficollis*

(-2009:3/3) (2010:1/1)

Fjärde fyndet i rapportområdet. Tidigare fynd har varit 1994 i Gnesta kommun, 2005 i Nyköpings kommun och 2008 återigen i Nyköpings kommun. Ett tidigare fynd från 1838 i Södertälje kommun har numera efter justering av rapportområdesgränserna förts till Stockholms rapportområde.

Samtliga fynd: 1 2K+ rastande Örstigs-näs gård-Horns båtvarv, Nyköping 24.4-9.5 (*Håkan Lind, Hasse Andersson, Stefan Andersson, Rolf Andersson m.fl.).

Utanför Nyköping gjordes fjärde fyndet av rödhalsad gås i rapportområdet.
Foto Pekka Pulsa.

Ob. brantagås *Branta sp.*

Ett för vårt område stort antal sträckande brantagäss. Dessvärre kunde de inte artbestämmas.

Stor sträckssiffra: 4005 ex sträckande mot SV Ångudden, Hummelvik fiskehamn, Nyköping 26.9 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson).

Gravand *Tadorna tadorna*

I inlandet gjordes i år tre vårfynd och ett höstfynd. Höstfyndet var som det ofta brukar vara en ungfågel.

Två häckningar rapporterade och bägge i skärgården.

Häckningar, inlandsfynd: 1 häckning (7 ungar) Skeppsklubben, Hartsö skärgård, Nyköping 2-10.7 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén). 7 pulli/nyligen flygga Vattungarna, Oxelösund 2.8 (Leif Nyström). 1 ex rastande Apalsjön, Lista, Eskilstuna 29.3 (Bo Gustafsson, Lennart Karlsson, Barbro Hedström). 5 ad förbiflygande Vargholmen, Strängnäs, 23.4 (Ulf Cassel). 1 ex födosö-

kande Fiholmsby, Sörfjärden, Eskilstuna 12.5 (Lars Broberg). 1 1K rastande Vadsjön, Nyköping 6-7.8 (Per Flodin, Kjell Widén).

Mandarinand *Aix galericulata*

(-2009:19/22) (2010:2/2)

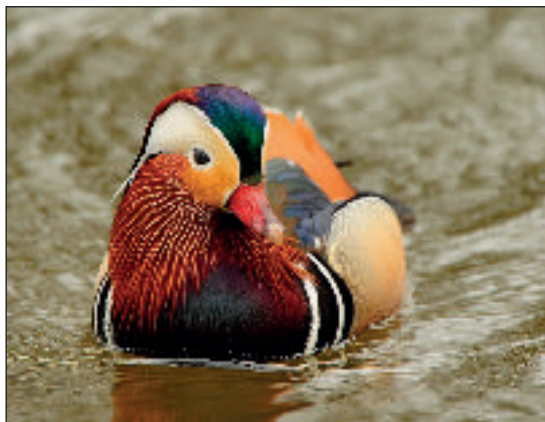
Fynd har gjorts samtliga år under 2000-talet, utom 2000 och 2007. Hanen i Nyköping kan vara den hane som setts av och till sen 2003.

Samtliga fynd: 1 hane Nyköpings hamn – Svandammen, Nyköping 22.4 (*Eva Grusell, Karin Lindström, Stefan Pettersson m.fl.). 1 hane stationär småbåtshamnen, Kungsör 22.9 (*Kjell Ekelund).

Bläsand *Anas penelope*

Första året under 2000-talet utan några vinterfynd. Under slutet av september noterades några bra sträckdagar. Under senhösten ses ibland stora antal bläsänder rastande i Näsnaren.

Större sträckssiffror, stort antal: 782 ex sträckande mot V Kvicksundsbron,

En mandarinand, hane, observerades i Nyköpings hamn. Foto Stefan Pettersson.

Eskilstuna 26.9 (Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson, Pontus Lindberg). 2000 ex sträckande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 26.9 (Lennart Wahlén). 1840 ex sträckande mot SV Strandbadet, Mariefred, Strängnäs 27.9 (Erik Widuss). 950 ex rastande Näsnaren, Katrineholm 22.10 (Håkan Lernefalk).

Snatrand *Anas strepera*

Fem rapporterade häckningar under året är ungefär vad som brukar rapporteras. Beståndet är naturligtvis mycket större, hur stort går dock inte att säga. Någon större förändring sen förra året har troligen inte skett. Under senare år har det blivit vanligt med större flockar under hösten.

Några fynd vintertid görs numera varje år. I år sågs fåglar både i januari och i december.

Stora antal: 250 ex rastande Västraviken, Linudden, Nyköping 26.8 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson). 319 1K+ rastande Stadsfjärden, Nyköping 5.10 (Kalle Brinell).

Kricka *Anas crecca*

Ett besök vintertid vid någon av lokalerna Brandholmens reningsverk, reningsverksdammarna vid Gorsingeholm, Ekeby våtmark eller Kylvattendammen i Oxelösund,

ger numera en eller flera övervintrande krickor. I år sågs krickor vid

Samtliga dessa fyra lokaler. I övrigt sågs kricka på ytterligare några lokaler under vintern.

Några häckningar rapporteras varje år. I år fördelade på tre kommuner.

Häckningar: 6 pulli/nyligen flygga Bäverdämet, Härads skjutfält, Strängnäs 15.6 (Jalle Hiltunen). 8 1K pulli/nyligen flygga Viltvatten 1 km N Lista kyrka, Eskilstuna 18.7 (Bo Gustafsson, Lennart Karlsson). 10 ex bo, ägg/ungar Stortorps 3 viltvatten, Nyköping 21.7 (Krister Mild).

Gräsand *Anas platyrhynchos*

Under hösten ses stora flockar av gräsänder. Dessa ses ofta i Skäraområdet.

Stor flock: 1500 ex rastande Skäraviken, Nyköping 11.9 (Tommy Pettersson).

Stjärtand *Anas acuta*

Vinterfynd var tidigare under 2000-talet inte ovanliga. De senaste två vintrarna har dock inga fynd gjorts. I år blev det återigen ett vinterfynd.

Årets sommarfynd är som vanligt ej häckande fåglar.

För vårt område rapporterades om ett bra sträck den 26.9, dels vid Kvicksundsbron och dels vid Enskär.

Samtliga sommarfynd (20 maj–20 juli), **vinterfynd** (januari och december) och **stora sträcksiffror:** 2 honfärgade rastande Skära viltvatten, Nyköping 8.7 (Tommy Pettersson). 1 ex rastande Edeby våtmark, Strängnäs 10–11.7 (Yngve Meijer, Markku Kemppi). 1 ex rastande Gamla Oxelösund-Kylvattendammen-Oxelösunds hamn 22–25.12 (Thomas Larsson, Lennart Wahlén).

126 ex sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 26.9 (Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson, Pontus Lindberg). 100 ex sträckande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 26.9 (Lennart Wahlén).

Färre rapporterade häckningar av skedand än normalt. Fler rapporter om lämpliga lokaler under häckningstid kan dock tyda på en viss ökning av beståndet. Foto Jan Hägg.

Årta *Anas querquedula*

Återigen ett dåligt år för årta i rapportområdet. Inga häckningar rapporterade och fynd under häckningstid från sex lokaler. Rapporterna fördelar sig på en lokal vardera i Strängnäs och Trosa kommuner och de övriga i Nyköpings kommun.

Skedand *Anas clypeata*

Endast en rapporterad häckning under året. I övrigt rapporterad från ca 15 lokaler under häckningstid. Färre rapporterade häckningar än normalt, däremot betydligt mer rapporter från lämpliga häckningslokaler under häckningstid. Kanske det kan tyda på en viss ökning av beståndet.

Häckning: 1 ad hona ruvande Skeppsklubben, Hartsö skärgård, Nyköping 15.7 (Lennart Wahlén).

Rödhuvas dykand *Netta rufina*

(-2009:3/4) (2010:1/1)

Fjärde fyndet i rapportområdet. Två tidigare fynd har efter ändring av rapportområdesgränsen flyttats till Stockholms rapportområde.

Samtliga fynd: 1 ad hona stationär Marsviken–Marsäng, Nyköping 29.4-2.5 (*Jan Gustafsson, *Björn Johansson, Bertil Karlsson m.fl.).

Brunand *Aythya ferina*

Fortsatt dystert för brunanden. Enbart två rapporterade häckningar och bägge från samma lokal. I övrigt fynd från lite drygt tio lokaler under häckningstid. På några lokaler är det enbart ströobservationer, men på några har observationer gjorts under en längre tid, vilket skulle kunna tyda på häckning.

Största flocken är som vanligt rapporterad från Näsnaren.

Häckningar, stort antal: 2 kullar (1+3) pulli/nyligen flygga Skåra viltvatten, Skåraområdet, Nyköping 5.7 (Jan Hägg). 183 ex Näsnaren, Katrineholm 26.7 (Krister Andersson, Pelle Moqvist).

Vigg *Aythya fuligula*

Årets största flock om 20000 ex är en bra siffra, om än inte i nivå med de höga antalen i mitten av 2000-talet, då som mest

Rödhuvad dykand rapporterades för fjärde gången i rapportområdet. Denna fotograferades dock utanför landskapsgränsen. Foto Peter Hennix.

60000 ex sågs. Minskningen beror troligen inte på minskning av vigg, utan snarare på förändring av övervintringsförhållanden.

Stort antal: 20000 ex stationära Örsbaken, Oxelösund 1.1 (Per Flodin, Göran Andersson, Jukka Väyrynen).

Bergand *Aythya marila*

Återigen ett år med ett stort antal rastande, som mest sågs 3000 ex.

I inlandet gjordes några fynd, både under vår och höst. Totalt sågs tio ex under våren och tio ex under hösten.

Stort antal: 3000 ex rastande Strandstuviken, Nyköping 26.11 (Jan Sjöstedt).

Ejder *Somateria mollissima*

Under de senaste åren har det varit dåligt med lyckade häckningar av ejder. Detta har kunnat konstateras genom kontroller i Stockholms skärgård. Några närmare undersökningar av förhållandena i vår del av skärgården har inte gjorts, men få lyckade häckningar rapporteras.

Lite färre inlandsfynd i år, än de senaste två åren. Antalet är dock fortfarande rela-

tivt högt jämfört med åren dessförinnan. Nästan samtliga fynd har gjorts vid Hjäl-maren och under våren.

Praktejder *Somateria spectabilis*

(-2009:31/34) (2010:1/1)

De flesta fynden är gjorda i april precis som årets fynd.

Samtliga fynd: 1 2K hane förbiflygande Femöreflagen, Oxelösund 28.4 (*Jan Gustafsson).

Alförrädare *Polysticta stelleri*

(-2009:45/65) (2010:1/3)

Antalet observerade alförrädare har under en längre tid minskat i Sverige. Hos oss har detta inte märkts, här görs så gott som årligen något eller några fynd.

Den adulta hanen bedöms vara samma fågel som setts under flera av de föregående somrarna i samma område.

Samtliga fynd: 3 honfärgade rastande Örsbaken–Femörehuvud, Oxelösund 28.3-2.4 (*Tommy Knutsson, Lennart Wahlén). 1 ad hane stationär Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 5-20.6 (*Janne Oldebring,

*Lennart Wahlén, *Göran Altstedt, Jan Hägg).

Alfågel *Clangula hyemalis*

Ovanligt få inlandsfynd i år. Sommarfynd är inte vanliga.

Samtliga fynd i inlandet, sommarfynd (20 maj -20 juli), **Stor flock:** 1 hane födosökande Narsjöfjärden, Eskilstuna 25.4 (Barbro Hedström). 4 ex förbiflygande Östra Stor-Hjälmaren, Katrineholm 21.5 (Bengt Larsson, Krister Andersson). 1 ex rastande Skåra viltvatten, Skåraområdet, Nyköping 23.9 (Peter Ringqvist).

1 ad hane rastande Hartsö skärgård, Nyköping 15.6 (Lennart Wahlén, Jan Hägg). 1000 ex Ängudden, Hummelvik fiskehamn, Nyköping 19.3 (Lasse Sunnerstig).

Sjörre *Melanitta nigra*

En kraftig minskning av antalet fynd i inlandet jämfört med de senaste åren. I år sågs ca 55 ex under våren och 29 ex under hösten. Förra året sågs som exempel ca 200 ex under våren och ca 90 ex under hösten.

Större sträcksiiffror och sommarfynd (20 maj - 20 juli): 300 ex sträckande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 26.9 (Lennart Wahlén). 190 ex sträckande mot SV Ängudden, Hummelvik fiskehamn, Nyköping 26.9 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson). 1 hane rastande Marsviken, Nyköping 2-7.6 (Jan Hägg, Jan Gustafsson). 1 hane sträckande mot O Kvicksundsbron, Eskilstuna 1.7 (Viktor Eriksson). 2 hane sträckande mot S Prästhällen, Strängnäs 2.7 (Erik Widuss). 1 ex rastande Hartsö skärgård, Nyköping 15.7 (Lennart Wahlén).

Svärta *Melanitta fusca*

Inga rapporterade häckningar i år.

Under våren ses en hel del svärta i inlandet. De flesta ses sträcka förbi, främst vid Hjälmaresund, men även vid Mälaren. Antalet har ökat under senare år. Ökningen beror troligen främst på en ökad skådarak-

I januari och februari sågs ovanligt många knipor. Foto Mikael Ackelman/N.

tivitet vid lämpliga sträcklokaler och inte på någon ökning av beståndet.

Knipa *Bucephala clangula*

I januari och februari sågs ovanligt många knipor.

Stora flockar: 1000 ex rastande Ljungskärsflagen, Oxelösund 24.1 (Jan Hägg, Jan Gustafsson). 1000 ex rastande Femöreflagen, Oxelösund 28.2 (Jan Hägg).

Salskrake *Mergus albellus*

Fler sommarfynd än normalt, men inga indikationer på häckningar. Näsnaren och Tynnelsö är säkra lokaler för större flockar under hösten, även om de i år inte var lika stora som de kan vara.

Fler sommarfynd än normalt av salskrake, men inga indikationer på häckningar. Foto Leif Nyström.

Flockar mer än 100 ex och sommarfynd

(20 maj–20 juli): 115 ex rastande Näsaren, Katrineholm 24.10 (Pelle Moqvist, Agne Swenzén). 139 ex rastande Lagunen, Tynnelsö, Strängnäs 31.10 (Yngve Meijer, Markku Kemppi, Petter Sundin).

1 hane + 2 honor av och till Ålsätters viltvatten, Vingåker och Katrineholm 26.5–7.7 (Eva-May Ståhl, Bernth Andersson, Hans Norelius m.fl.). 1 ex Boda kvarn, Katrineholm 27.5 (Pelle Moqvist, Anders Carlsson, Hans Karlsson, Henry Karlsson m.fl.). 1 ad hona rastande Skåraviken, Skåraområdet, Nyköping 19.6 (Tommy Pettersson). 1 hane rastande Lagunen, Tynnelsö, Nyköping 20.6 (Yngve Meijer, Markku Kemppi).

Småskrake *Mergus serrator*

Andra året i rad utan några rapporterade häckningar från inlandet. Flera fynd av par under häckningstid finns från Mälaren och Hjälmarén. Under tidigare år har alltid någon/några häckningar rapporterats från Mälaren och/eller Hjälmarén. Förhopp-

ningsvis innebär avsaknaden av rapporterade häckningar inte någon minskning av beståndet, utan beror mer på att häckningar inte observerats.

Storskrake *Mergus merganser*

Inga flockar över 1 000 ex i år, vilket inte var ovanligt förr om höstarna.

Stor sträckcifra, flock om 500 ex eller mer: 773 ex sträckande mot V Kviksundsbron, Eskilstuna 7.11 (Yonas Ericsson, Tommy Emanuelsson). 550 ex stationära Långskärsfjärden, Nyköping, 25.11 (Karin Lindström).

Järpe *Tetrastes bonasia*

Antalet järpar som årligen rapporteras i rapportområdet håller sig rätt stabilt runt cirka 20 fåglar på något färre lokaler. Årets 18 fåglar på sammanlagt tolv lokaler faller således väl in i de senaste årens mönster. Fynden är relativt väl spridda i rapportområdet. I vissa områden görs fynd i stort sett årligen vilket sannolikt mest speglar hur

Två rapporter om spelande tjäder och lika många om häckningar. Men det går inte att dra några slutsatser om beståndet utifrån den spontana rapporteringen i Svalan. Foto Peter Hennix.

välbesökta dessa områden är än den verkliga förekomsten av järpar i rapportområdet.

Från året finns även två rapporter om konstaterade häckningar.

Konstaterade häckningar: 1 häckning Stora kalven, Gryt, Gnesta 2.7 (Bertil Karlsson). 1 häckning Kappyckan N Bärle, Vingåker 10-21.8 (Ronny Nilsson, Staffan Kyrk, Lillemor Däckfors m.fl.).

Orre *Lyrurus tetrrix*

Rapporterna från året följer det vanliga mönstret med många rapporter om enstaka spelande tuppur och de flesta rapporterna kommer från Mälarmårdens skogsområden och från rapportområdets sydvästra delar. Tre eller fler spelande tuppur rapporteras från följande lokaler: Stora Bötet, Nyköping (11 spelande), Hedmossen, Dunker, Flen (8 spelande), Trehörningen, Näshulta, Eskil-

stuna (4 spelande). Rapporter om häckningar saknas helt från året.

Tjäder *Tetrao urogallus*

Endast två rapporter om spelande tjädertuppur finns från 2010. Detta speglar inte alls tjäderns status i rapportområdet och som vanligt kan man konstatera att det inte går att dra några som helst slutsatser om beståndets status och eventuella förändringar utifrån den spontana rapporteringen i Svalan. Från året finns även två rapporter om konstaterade häckningar, den ena vid Svartsjön, Strängnäs (Björn Carlsson) och den andra vid Djupvik, Katrineholm (Jon Jörpeland).

Rapphöna *Perdix perdix*

Sammanlagt 37 rapphöns från sju lokaler finns rapporterade från 2010. Merparten

av dessa fåglar härstammar med säkerhet från utplanteringar i viltvårdande syfte. De största flockarna var: 11 ex vid Kinger, Vansö, Strängnäs 17.11 (Kent Söderberg) och 10 ex vid Vad, Vadsjön, Nyköping 20.11 (Kjell Widén). En rapport finns från sommaren, i övrigt saknas fynd som kan indikera häckningar eller häckningsförsök.

Fynd (juli): 1 hona Edeby våtmark, Edeby, Strängnäs 18.7 (Lars-Erik Collin).

Vaktel *Coturnix coturnix*

Sammanlagt 41 vaktlar (samtliga spelande) i hela rapportområdet är i stort sett i nivå med de två senaste årens antal men något under genomsnittet för den senaste 10-årsperioden. Årets 41 fåglar fördelar sig kommunvis enligt följande: Eskilstuna (14), Nyköping (9), Strängnäs (9), Vingåker (4), Katrineholm (2), Gnesta (2) och Trosa (1). Säkra häckningsfynd eller höstfynd av rastande fåglar saknas från året.

Fynd (3 eller fler spelande): 3 ex spel/sång Snesta, Nyköping 4-29.6 (Björn Johansson, Markus Forsberg, Krister Mild m.fl.). 10 ex spel/sång Kafjårdsslätten, Eskilstuna 24.5-11.8 (Ilva Hansson, Lennart Eriksson, Leif Godin m.fl.).

Smålom *Gavia stellata*

Totalt 102 smålommar har rapporterats från 2010. Merparten av rapporterna är, som vanligt, från kusten under april och maj. Den månadsvisa fördelningen av årets fåglar ser ut enligt följande: januari (1), april (68), maj (16), juni (2), juli (1), september (2), oktober (10), december (1). Årets högsta sträcksumma rapporteras, precis som förra året, från Oxeludden, Askö, Trosa där 26 ex sträckte mot NO 25.4 (Göran Andersson, Örjan Jitelius).

Sammanlagt sju av årets smålommar sågs i inlandet, de flesta i samband med sträckbevakning i Mälaren och Hjälmaren.

Samtliga inlandsfynd: 1 ex sträckande mot O Hjälmaresund, Eskilstuna 30.4 (Joa-

chim Strengbom, Tommy Emanuelsson). 1 ex sträckande mot O Hjälmaresund, Eskilstuna 5.5 (Yonas Ericsson). 1 ad sträckande mot NV Prästhällen, Strängnäs 13.5 (Kent Söderberg). 1 ex födosökande Lövön, Eskilstuna 3.6 (Yonas Ericsson). 1 3K+ sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 26.6 (Viktor Eriksson). 1 ex sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 18.7 (Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson, Joachim Strengbom). 1 ex sträckande mot SV Mariefred, Strängnäs 1.9 (Erik Widuss).

Storlom *Gavia arctica*

Totalt finns rapporter om nio konstaterade häckningar i hela rapportområdet. Dessutom har par eller enstaka fåglar setts på ytterligare två lämpliga lokaler under häckningstid. Återigen kan man konstatera att den spontana rapporteringen i Svalan inte alls ger en rättvis bild av rapportområdets verkliga storlomsbestånd. Även 2010 noterades höga antal rastande eller födosökande gamla storlommar i Gölsjön, Flen under augusti månad. Årets högsta antal (66 ex) inräknades 19.8 (Leif Carlsson, Mats Ottosson). Rapporter från vintermånaderna januari och december saknas helt från 2010.

Svartnäbbad islom *Gavia immer* (-2009:5/5) (2010:1/1)

Årets svartnäbbade islom är rapportområdets sjätte fynd och dessutom det andra inlandsfyndet. Det första inlandsfyndet var den långstannande fågeln som sällskapade med storlommar i södra Båven under augusti och september 2004. Årets fynd visar att god bevakning av sträcket genom Mälaren och Hjälmaren kan bjuda på trevliga överraskningar. Fågeln, som föredömligt nog även fotodokumenterades, var i huvudsak i sommardräkt men med viss begynnande ruggning mot vinterdräkt.

Samtliga fynd: 1 ad sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 4.11 (*Viktor Eriksson).

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Endast tre konstaterade häckningar samt observationer av par eller enstaka fåglar under häckningstid på ytterligare elva lämpliga lokaler. Årets antal häckningar och möjliga häckningar är klart färre än de två senaste åren. Kanske kan den stränga vintern 2009/2010 delvis vara förklaringen till de låga antalen, smådoppingen är känt för att i hög grad påverkas av stränga vintrar.

Från vintermånaderna januari och december finns fem fynd om sammanlagt nio fåglar och som vanligt kommer de flesta vinterfynden från Ekeby våtmark och Oxelösunds hamn.

Vinterfynd (januari och december): 1 ex Oxelösunds hamn, Oxelösund 2-9.1 (Lasse Sunnerstig, Markus Forsberg, Jan Gustafsson m.fl.). 3 ex Ekeby våtmark, Eskilstuna 2-31.1 (Maud Karlsson, Lennart Eriksson, Björn Fors m.fl.). 2 ex Oxelösunds hamn, Oxelösund 5-31.12 (Jan Karlsson, Jan Gustafsson, Thomas Larsson m.fl.). 1 ex Smäckbron, Trosa 11-27.12 (Åke Edström, Göran Andersson, Claes Leijon). 2 ex Ekeby våtmark, Eskilstuna 12-29.12 (Björn Fors, Viktor Eriksson, Barbro Hedström m.fl.).

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Större ansamlingar rapporteras som vanligt från några av de större insjöarna i rapportområdets nordvästra delar under hösten. Östra Hjälmarens, Näsaren och Öljarens utmärker sig årligen som särskilt viktiga rastlokaler för skäggdopping under hösten. Årets rastande antal är höga men närmar sig inte de högsta antalen på 800-900 ex som inräknats på enskilda lokaler vid några tillfällen. Från året finns även en påfallande hög summa rastande skäggdoppingar rapporterad från kusten under våren.

Fynd (200 ex eller fler): 400 ex Örsbaken, Oxelösund/Nyköping 6.4 (Jan Gustafsson). 200 ex Snäckviken, Nyköping 12.7 (Jan Gustafsson). 350 ex Östra Hjälmarens,

Katrineholm/Eskilstuna 3-14.8 (Krister Andersson, Pelle Moqvist, Leif Carlsson). 300 ex Näsaren, Katrineholm 19.9 (Krister Aronsson). 450 ex Öljaren, Katrineholm/Vingåker 5.11 (Bengt Larsson, Pelle Moqvist, Krister Andersson).

Gråhakedopping
Podiceps grisegena

Sammanlagt 14 fynd om 19 fåglar under året i rapportområdet som helhet. Fynden är jämnt fördelade mellan vår och höst och fyra av fynden gäller observationer gjorda i insjöar. Inga av årets observationer påvisar några egentliga häckningsindicer men två fåglar som rapporterats som ett par och som rastade vid Kolsnaren, Vingåker 15-19.4 (Ronny Nilsson, Bengt Larsson, Anne-Marie Johansson m.fl.) är ändå lite intressant ur häckningssynpunkt och förtjänar att omnämnas. Inga vinterfynd finns rapporterade från 2010.

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Säkra häckningar har under året konstaterats på sammanlagt 14 lokaler, avseende totalt 19 säkert häckande par. Utöver detta har par eller enstaka fåglar rapporterats från ytterligare 28 lämpliga lokaler under häckningstid. Sammanlagt finns alltså rapporter från totalt 42 lokaler med säkra eller troliga häckningar i rapportområdet som helhet. Sannolikt har enstaka par häckat på de flesta av dessa lokaler även om rapporter som bekräftar detta saknas.

Ett försök till uppskattning av antalet par i rapportområdet utifrån de rapporter som finns tillgängliga ger omkring 60 par vilket i stort sett är i nivå med senaste årens antal.

De 42 lokalerna med säkra eller möjliga häckningar fördelar sig kommunvis enligt följande: Nyköping (17), Katrineholm (5), Flen (5), Eskilstuna (5), Gnesta (4), Strängnäs (4) och Trosa (2) medan fynd från lämpliga lokaler under häckningstid saknas helt från Oxelösund och Vingåker.

Från året finns även en rapport om ett vinterfynd på en inlandslokal.

Vinterfynd (januari – februari, december):
1 ex Skräddartorpsån, Binklinge, Nyköping
6.2 (Göran Altstedt).

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

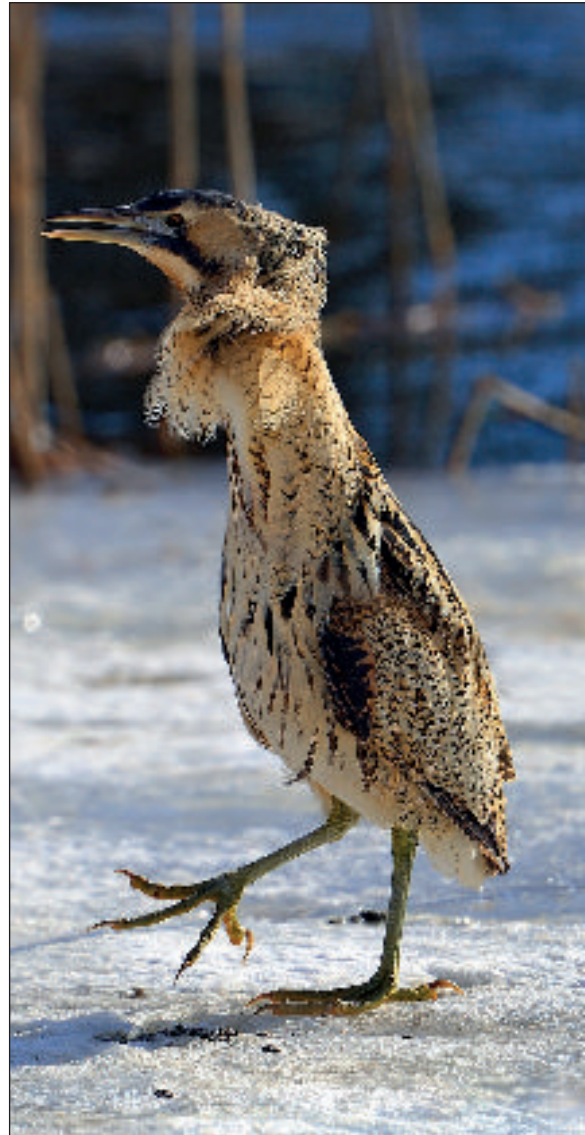
De relativt få rapporter om häckande storskarvar som finns tillgängliga ger helt säkert ingen rättvisande bild av det häckande beståndets utbredning och numerär i rapportområdet. Rapporteringen är relativt god från Mälaren men bristfällig eller obefintlig från resten av rapportområdet. Sammanlagt finns från året rapporter om 10 kolonier, fördelade på Mälaren (8), Hjälmaren (1) och Nyköpings skärgård (1). Årets största rapporterade koloni fanns på Lagårdsback, Tynnelsöfjärden, Mälaren med 217 par (Thomas Petterson). En summering från

Samtliga 10 kolonier ger totalt 750 par i hela rapportområdet vilket är långt under det faktiska antalet. Förra året uppskattades antalet par i rapportområdet till omkring 3000, varav 2000 i skärgården.

Med tanke på de få rapporterna från kusten och den totala avsaknaden av rapporter från insjöarna i rapportområdets centrala delar kan det vara på sin plats med en allmän uppmaning att rapportera samtliga storskarvar som ses under omständigheter som kan tyda på häckning eller häckningsförsök.

Rördrom *Botaurus stellaris*

Sammanlagt 67 revirhävdande rördrommar i hela rapportområdet är det lägsta antalet på många år. Under perioden 2001-2009 har antalet tutande rördrommar varierat mellan 81 och 102 och medeltalet för perioden är 92 spelande/år. Även Sörfjärden visar samma mönster som rapportområdet med förhållandevis få revirhävdande fåglar från året. Elva revirhävdande fåglar finns rapporterade från Sörfjärden att jämföra med medeltalet 18 spelande/år under perioden

De låga antalen rördrom kan till stor del förklaras av den stränga vintern 2009/2010. Foto Pekka Pulsa.

2001-2009. Sannolikt kan de låga antalen till stor del förklaras av den stränga vintern 2009/2010. Det har tidigare visat sig att stränga vintrar kan belasta beståndet hårt, exempelvis medförde den kalla vintern 1995-96 en 45-procentig minskning till efterföljande säsong (Sveriges fåglar 2002).

Vinterfynd saknas från året, dock finns en

Under året fick vi till slut den första häckningen av brun glada i rapportområdet. Foto Leif Nyström.

rapport om färska spår från en lokal i Nyköping under januari. Dessutom finns rapporter om fyra sedda fåglar under mars månad. Marsfynden kommer från öppna vakar och gäller rimligen nyanlända fåglar söderifrån som tvingats fram av det rådande isläget.

Ägretthäger *Egretta alba*

(-2009:13/14) (2010:1/1)

Ägretthäger fortsätter att vara så gott som årlig i rapportområdet. Under perioden 2004-2010 är det bara 2009 som saknar fynd av arten. Årets fågel var typisk både vad gäller tidpunkt och valet av lokal, detta var tredje fyndet i Skåraviken. Fyndbilderna i rapportområdet uppvisar en klar koncentration till rapportområdets södra delar trots de många till synes utmärkta lokalerna i rapportområdets norra delar. Av de nu 14 fynden har nio gjorts i Nyköpings kommun.

Samtliga fynd: 1 ex rastande Skåraviken, Hallbosjön, Nyköping 1-2.5 (*Lennart

Wahlén, Per Flodin, Tommy Pettersson m.fl.).

Gråhäger *Ardea cinerea*

Sammanlagt 57 par i nio mindre kolonier finns rapporterade från 2010. Avsaknaden av större kolonier under året gör att antalet par är något färre än de senaste åren, medan antalet kolonier ligger väl i nivå med de senaste årens rapporter. Som vanligt kommer huvuddelen av rapporterna från Mälaren med 27 par i fem kolonier. Årets största koloni (16 par) rapporteras dock från Snöholmen, Stadsfjärden, Trosa (Göran Andersson).

Sjöar eller lokaler med kolonier eller enskilda par under 2010 var följande: Mälaren (5 kolonier, 27 par), Stadsfjärden, Trosa (16 par), Öster-Malma, Likstammen, Nyköping (5 par), Hultastrand, Viren, Katrineholm (2 par), Blackstaby, Långhalsen, Flen (7 par).

Bivråk *Pernis apivorus*

Från året finns det rapporter med häckningskriterium från nästan alla kommuner som ingår i rapportområdet. Totalt har det noterats 26 revir, enbart i några har det säkerställts häckning. Detta är en rejäl ökning mot föregående års rapportering och visar nog bara på bättre rapportering än att arten ökar.

Antal fynd med häckningskriterium

i kommuner: Vingåker (1), Gnesta (1), Nyköping (7), Oxelösund (1), Flen (1), Katrineholm (3), Eskilstuna (7), Strängnäs (4), Trosa (1).

Brun glada *Milvus migrans*

(-2009:46/48) (2010:4/4)

Under året fick vi till slut den första häckningen i rapportområdet. I Skåraområdet uppehöll sig ett par under häckningstid och mattransport till bo kunde konstateras vid flera tillfällen. Tyvärr gick det inte att konstatera om det kom någon/några ungar på vingar. Det kan varit att häckningen

misslyckades i sista stund eller att eventuell unge försvann från området direkt som den blev flygg. I övrigt från rapportområdet fynd från norra delen. I Eskilstuna passerade en fågel tillsammans med en rödglada i början av juni. Vid Kviksundsbron sträckte en fågel söderut vid mitten av september. Fågeln sågs först i Västmanland innan den passerade observatörerna vid Kviksundsbron. I Mariefred passerade en fågel i slutet av juli.

Paret vid Skåraområdet uppdateras i siffrorna enbart med honan då hanen setts i området under tidigare år.

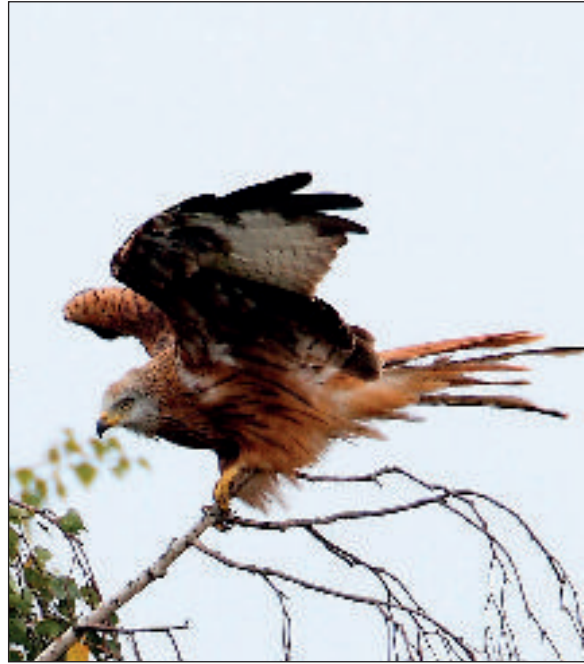
Samtliga fynd: 2 ad i par föda åt ungar Skåraområdet, Nyköping 15.4-11.8 (*Jan Sjöstedt, *Andreas Grabs, Tommy Pettersson, m.fl.). 1 ex förbiflygande Kalvsjön, Eskilstuna 6.6 (*Kent Carlsson). 1 ex förbiflygande Fatbursvägen 36, Mariefred, Strängnäs 31.7 (*Erik Widuss). 1 2K+ sträckande mot S Kviksundsbron, Eskilstuna 19.9 (*Viktor Eriksson, *Tommy Emanuelsson, *Pontus Lindberg).

Röd glada *Milvus milvus*

Ett flertal observationer har gjorts inom rapportområdet detta år.

I Eskilstunas kommun gjordes tre fynd av röd glada från april till juni. Från slutet av juli och en månad framåt finns ett flertal rapporter av arten runt Stenkvistafältet. Rapporterna därifrån gäller minst två individer, en adult och en 1K fågel. Detta framgår av bilder som bifogats rapporterna. Med tanke på att en ungfågel sannolikt inte borde flyttat sig så långt redan vid denna tid, är det möjligt att en häckning lyckats i norra delen av rapportområdet.

Även från Strängnäs finns det ett antal fynd under tiden april till juli. Dessa observationer kan gälla samma fåglar och det är möjligt att det är samma som observeras i Eskilstunas kommun. Även i Gnesta, Katrineholm, Vingåker och Kungsör görs enstaka observationer under sommaren.

Alla rapporter om röd glada från mitten av juli till slutet av september kan gälla samma individer. Foto Thomas Larsson.

Från Nyköpings kommun finns det tre vårobservationer, en julirapport och därefter flera rapporter under augusti till slutet av september.

Alla rapporter från mitten av juli till slutet av september kan faktiskt röra sig om samma individer, om man tittar tidsmässigt på dem. En del av vår och försommarfynden kan faktiskt också de vara fåglarna som sedan sågs under hösten.

Hur många individer det rört sig om totalt är svårt att sja om. Vårobsarna kan gälla enstaka förbisträckande individer, men under sommaren rör det sig sannolikt om minst tre upp till fem/sex adulta fåglar och en 1K.

Fynd i kommunerna:

Vingåker: 1 ad stationär Sjövikstornet, Kolsnaren, Vingåkers 14.7 (Ronny Nilsson).

Gnesta: 1 ad förbiflygande Gnesta 9.7 (Niklas Holmqvist).

Nyköping: 1 ex stationär Skåraviken,

Nyköping 15.4 (Susanne Stilling, Marianne Mattiasson). 1 ex förbiflygande Nykyrka, Nyköping 18.4 (Thomas Larsson). 1 ex födosökande Skavstarondellen, Nyköping 7.5 (Nils-Olof Jerling, Lars Hedegran). 1 ad födosökande Oppeby, Nyköping 5.7 (Tomas Carlberg). 1 ex förbiflygande Vrena, Nyköping 10.8 (Krister Andersson). 1 2K+ Vadsjön, Nyköping med omnejd 22.8 till den 27.9 (Thomas Larsson, Johan Gustafsson, m.fl.).

Katrineholm: 1 ex förbiflygande Vallmotorp, Katrineholm 3.6 (Ulrika Ahlblom). 1 ex födosökande Bie, Katrineholm 13.7 (Pelle Moqvist).

Eskilstuna: 1 ex födosökande Kolunda, Stenkvistafältet, Eskilstuna 3.4 (Krister Bergh). 1 ex förbiflygande Kalvsjön, Eskilstuna 6.6 (Kent Carlsson). 1 ex förbiflygande Kinglöt, Sörfjärden, Eskilstuna 13.6 (Leif Carlsson). 1 ad och 1 1K stationära Stenkvistafältet, Eskilstuna 30.7-21.8 (Peter Mathisen, Bo Gustafsson, Bruno Nordh).

Strängnäs: 1 ex förbiflygande Läggesta, Mariefred, Strängnäs 8.4 (Nils Karlsson). 1 ex förbiflygande Malmby, Strängnäs 12.4 (Erik Widuss). 1 ex förbiflygande Stora Sundby, Strängnäs 6.6 (Erik Widuss). 1 ex förbiflygande Djupvik, Strängnäs 8.6 (Jouni Suomela). 1 ex sträckande S Härnövik, Strängnäs 29.6 (Erik Widuss). Det finns också en 2:a handsuppgift om en 1 ex förbiflygande vid Kinger, Vansö, Strängnäs den 1.7 (gm Ture Persson, observatör Bo Pettersson).

Kungsör: 1 ex förbiflygande Tumbo korset, E20, Kungsör 23.7 (Pontus Lindberg, Fredrik Andersson).

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Avseende riksinventering se separat artikel.

Första och sista fynd: 1 hona Svanvikens plattform, Nyköping 24.3 (Peter Malmberg). 1 ex sträckande mot SV, Marsång, Nyköping 11.10 (Jan Karlsson, Thomas Larsson, Björn Johansson).

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

En rejäl nedgång av vinterfynd jämfört med de närmast föregående åren. Detta år ett fynd i januari och i december tre rapporter, av kanske enbart en individ eller möjligen två ex. Fynden var i datumföljd utmed kusten.

Den föregående vintern noterades det 14 fynd. Under de senaste vintrarna stannar individer kvar i rapportområdet i samband med att det varit barmarksvintrar.

I slutet av maj sågs en hona kring Vingåker. I stort sett varje år görs enstaka observationer av fåglar under häckningstid, men inga häckningar kan konstateras.

Vinterfynd (januari och december) **och sommarfynd** (20 maj–20 juli):

Januari: 1 ad hona Bärby, Fogdö, Strängnäs 14.1 (Kent Söderberg).

Maj: 1 hona födosökande Vingåkers Reningsverk, Vingåker 29.5 (Lillemor Däckfors). 1 hona födosökande Vingåkerslätten, Vingåker 30.5 (Lillemor Däckfors, Lennart Hellquist).

December: 1 honfärgad födosökande Lacka, Trosa 3.12 (Pierre Stålnäbb). 1 honfärgad förbiflygande Brandholmens reningsverk, Nyköping 4.12 (Håkan Lidberg). 1 honfärgad Brandholmens reningsverk, Nyköping 5.12 (Ragnar Falk).

Stäpphök *Circus macrourus*

(-2009:14/14) (2010:2/2)

Två fynd av denna numera årliga art inom rapportområdet. Båda var sträckande fåglar vid kustnära lokaler.

Under åren 2000 till 2010 har det noterats fåglar alla år utom 2001 och 2003, alltså från 2004 fynd varje år. Antalet fynd håller sig på ett till två per år.

Fynden har under åren 2000 till 2010 varit tre på våren och tio på hösten.

Tidsspännat för vårfynden har varit 4 till 14 maj, två av dem på lokaler i anslutning till kusten och ett från den norra delen av rapportområdet.

Enbart två säkerställda häckningar av duvhök under 2010 vilket kan jämföras med förra årets åtta säkra.
Foto Pekka Pulsa.

Höstfynden har varit mellan 7 augusti och 8 oktober. Av dessa höstfynd har nio varit på kustnära sträcklokaler och det tionde bara en bit innanför kusten. Alltså inga fynd från centrala, västra eller norra delen av rapportområdet.

Samtliga fynd: 1 2K hane sträckande vid Strandstuviken, Nyköping 29.8 (*Karl-Erik Häger, *Arne Hellström). 1 3K+ hona sträckande SV vid Vattentornet, Oxelösund 19.9 (*Pekka Pulsa, *Arne Hellström).

Ob. stäpp-/ängshök *Circus macrorus/pygargus* (-2009:17/17) (2010:2/2)

Så gott som årligen görs det observationer av obestämd stäpp-/ängshök i rapportområdet, därtill finns det en del obestämda rapporterade stäpphökar och ängshökar.

Samtliga fynd: 1 honfärgad förbiflygande Kjulsta allé, Nyköping 30.4 (*Leif Nyström). 1 honfärgad sträckande mot SV Fågelboskogen, Nyköping 28.5 (*Kalle Brinell).

Ängshök *Circus pygargus* (-2009:92/102) (2010:4/5)

Årlig art i rapportområdet med flera observerade fåglar, inga indikationer på häckningsförsök i år. Häckningsförsök senast 2008.

Samtliga fynd: 1 hane sträckande mot NO Strandstuviken, Nyköping 5.5 (*Leif Nyström, *Pekka Pulsa, *Stefan Berg m.fl.). 1 ad hane Horns båtvarv, Nyköping 9.5 (*Pekka Pulsa). 1 3K+ hona förbiflygande Skåra gård, Skåraområdet, Nyköping 12.5 (*Thomas Larsson). 2 hanar förbiflygande Västermo k:a, Eskilstuna 8.6 (*Seppo Leppälampi).

Duvhök *Accipiter gentilis*

Enbart två säkerställda häckningar i år vilket kan jämföras med förra årets åtta säkra häckningar. Därutöver har det rapporterats fåglar med häckningskriterium från åtta revir. Inget av de bägge årens häckningsrapporter visar något om hur pass stor popu-

Drygt 380 sparvhökar sågs 22 september sträcka utanför Oxelösund. Foto Pekka Pulska.

lation av häckande fåglar det finns inom rapportområdet.

Häckningar: En säkerställd häckning i Eskilstuna och en i Nyköping.

Sparvhök *Accipiter nisus*

Enbart två högre sträcksiffror från året. En del av fåglarna som räknades vid de två lokalerna i Oxelösund samma dag är säkerligen samma individer. Från hösten finns det väldigt få dagar med bra sträck, vilket även ses i resultatet från andra rovfåglar.

Höga sträcksiffror: 202 ex sträckande mot SV Vivesta badplats, Oxelösund 22.9 (Jan Gustafsson, Jan Hägg). 384 1K+ sträckande mot SV Vattentornet, Oxelösund 22.9 (Kalle Brinell).

Ormvråk *Buteo buteo*

Under detta år har elva häckningsfynd rap-

porterats från rapportområdet, vilket kan jämföras med fjolårets fem. Inget av åren kan nog beskriva hur många verkliga häckningar som genomförs i rapportområdet.

I år enbart bra sträcksiffror under två dagar, den 10 och 11 oktober. I övrigt väldigt mediokra sträcksiffror.

Under januari har ca 80 övervintrande individer rapporterats. Men denna vinter är det i de flesta fall bara ett ex på varje lokal. De tidigare åren med mer barmarksvinter har det varit många fler exemplar vid bra områden.

Från december finns det rapporter om ca 60 ex i rapportområdet.

Höga sträcksiffror: Oktober: 680 ex sträckande mot S Kvicksundsbron, Eskilstuna 10.10 (Viktor Eriksson). 356 ex sträckande mot SV Värskäl kullen, Ålspångaviken, Flen 10.10 (Per Flodin, Andreas Grabs). 736 1K+ sträckande mot SV Vattentornet, Oxelösund 10.10 (Kalle Brinell, Jan Gustafsson, Jan Sjöstedt). 200 ex sträckande mot S Närkemaderna, Buskhyttan, Nyköping 10.10 (Jan Hägg). 300 ex sträckande mot SV Ryssbergen, Nyköping 10.10 (Jonny Werdin). 941 1K+ sträckande mot SV Vattentornet, Oxelösund 11.10 (Kalle Brinell m.fl.). 255 ex sträckande mot S Marsäng, Nyköping 11.10 (Jan Karlsson, Thomas Larsson, Björn Johansson).

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Under januari har ca 45 övervintrande individer rapporterats. Men denna vinter är det i de flesta fall bara ett ex på varje lokal. De tidigare åren med mer barmarksvinter har det varit många fler exemplar vid bra områden.

I år enbart bra sträcksiffror under två dagar, den 10 och 11 oktober, i övrigt väldigt mediokra sträcksiffror.

Under december har det noterats ca 40 olika individer i rapportområdet. Nästan enbart en fågel på varje lokal.

Höga sträcksiffror: Oktober: 265 1K+ sträckande mot SV Vattentornet, Oxelösund

sund 10.10 (Kalle Brinell, Jan Gustafsson, Jan Sjöstedt). 264 1K+ sträckande mot SV Vattentornet, Oxelösund 11.10 (Kalle Brinell m.fl.).

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Under året har äldre fåglar setts i de sex kända reviren som finns inom rapportområdet, några av dessa revir ligger i gränstrakter med andra rapportområden. I år har inget av paren observerats med ungar, vilket inte innebär att någon häckning har ägt rum, utan mer på att ingen har sett ungfåglar under sensommar.

Utöver detta finns det ett stort antal rapporter om yngre fåglar under framförallt höst och vinter i rapportområdet, säkerligen är det många dubbelräkningar då fåglarna rör sig över stora områden.

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

67 lokaler har rapporterats under året där häckning eller påbörjad häckning noterats. Detta är i nivå med de föregående närmaste åren.

Den 25:e mars anlände den första observerade gjusen till rapportområdet och den sista noteringen gjordes den 9 oktober. Just runt den 9:e oktober har den sista noteringen av arten gjorts under de senaste åren.

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Att den gångna vintern var sträng märks bl.a. på antalet övervintrande tornfalkar som rapporterats från endast tre lokaler spridda på Eskilstuna, Gnesta och Nyköping. Detta är något färre än vad vi vant oss vid på senare år.

Vad gäller häckningar är det fortsatt svårt att få sådana bekräftade. På ett antal platser inom rapportområdet ses mer eller mindre stationära tornfalkar under häckningstid. Däremot har det endast angetts säkerställd eller starkt misstänkt häckning från fem lokaler varav en i Eskilstuna och resterande fyra i Nyköping. Detta är helt i nivå med ti-

Övervintrande tornfalkar har rapporterats från endast tre lokaler. Foto Leif Nyström.

digare rapportering från de senaste 30 åren, så tornfalken får nog anses vara en sparsam häckfågel i våra trakter utan synbar trend åt något håll.

Utöver ovanstående kan en fin sträckisifra nämnas då 14 ex sträckte mot SV vid Femörehuvud, Oxelösund 27.9 (Thomas Larsson).

Aftonfalk *Falco vespertinus*

(-2009:56/59) (2010:1/1)

Endast en rapporterad fågel och den sågs i augusti. Fyndet gjordes efter det att det funnits en 2K hona i Stockholms rapportområde varför man alltså inte helt kan

utesluta att det rör sig om samma individ. Övriga kringliggande rapportområden har även de haft få rapporter av aftonfalkar detta år med ett till tre fynd per rapportområde.

De senaste fem åren (2005-2009) har det varit mellan en och sex rapporterade fåglar inom vårt rapportområde inklusive Södertörn (d.v.s. inklusive de fåglar som numera skulle ha befunnit sig i Stockholms rapportområde). Fördelningen av fynden har varit maj (6), augusti (4), september (3) och oktober (4). Årets fynd faller alltså väl in i den samlade fyndbilden.

De sex majfynden under åren 2005 till 2010 har alla fallit in i spannet 15-24 maj. Fynden har dessutom gjorts i inlandet, alltså inga kustnära fynd.

Höstfynden under åren 2005-2010 har varit mer spridda i datumhänseende med rapporter från den 16:e augusti till den 9:e oktober. Av dessa inalles tolv höstfynd har nio varit kustnära. Här kan man alltså se en tendens till var och när man finner vår- respektive höstfynd.

Samtliga fynd: 1 2K honfärgad förbifflygande vid Palmtorps allé, Oxelösund 23.8 (*Jan Gustafsson).

Stenfalk *Falco columbarius*

Under 2000-talet har det noterats något enstaka vinterfynd från de flesta åren. Man kunde kanske förvänta sig att det skulle utebli den stränga vintern 2009-2010, men som synes gjordes det ett vinterfynd även denna säsong. Däremot gjordes inget sommarfynd.

Vinterfynd (januari och december): 1 ex födosökande Neder-Valinge, Yngaren, Nyköping 3.1 (Torbjörn Andersson).

Lärfalk *Falco subbuteo*

Fynd under april och oktober fortsätter att vara sparsamma, men regelbundna. Årets sista fynd är också med tre dagars marginal det senaste som rapporterats i Svalan från vårt rapportområde.

Årets antal fynd av pilgrimsfalk är tämligen normalt för 2000-talet, då antalet fynd varit tämligen stabilt. Foto Leif Nyström.

Samtliga fynd från april och oktober:

1 ex födosökande Hormestafältet, N Nykyrka, Nyköping 19.4 (Jan Gustafsson, Björn Johansson, Jan Sjöstedt) och 1 ex stationär på samma lokal 23.4 (Jan Gustafsson). 1 ex förbifflygande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 8.10 (Lennart Wahlén). 1 ex Alhagen, SO Västerljung, Trosa 17.10 (Claes Leijon).

Jaktfalk *Falco rusticolus*

(-2009:19/19) (2010:1/1)

Jaktfalken fortsätter att vara en raritet i vårt rapportområde, men arten är nära nog årlig under 2000-talet med åtta fynd under de senaste tio åren. Detta kan jämföras med sex fynd under 90-talet och fem fynd under 80-talet. Det första godkända fyndet var så sent som 1978.

Årets fynd är synnerligen typiskt med en

sträckande ungfågel vid kusten under bästa sträckperiod för rovfåglar under hösten.

Samtliga fynd: 1 1K sträckande mot SV Vattentornet, Oxelösund 11.10 (*Kalle Brinell, Pekka Pulsa, Leif Nyström, Arne Hellström).

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Som alltid är det lite svårt att bedöma det korrekta antalet individer av denna art då det finns långstannade individer på lokaler som Stenkvistafälten, Eskilstuna samt Skåraviken, Hallbosjön, Nyköping. Ett försök till överslag ger dock totalt 56 individer fördelade per kommun enligt Nyköping (29), Strängnäs (13), Eskilstuna (8), Oxelösund (2), Vingåker (2), Flen (1) samt Trosa (1).

Säsongsmässig fördelning var vinter (2), vår (15), sommar (1) samt höst (38). Både vinter- och sommarfynd är anmärkningsvärda, men kanske kan ses som en logisk följd av ett generellt ökande antal rapporter. Sommarfyndet var ett enstaka fynd vid lämplig plats för födosökande så det kanske ska ses som en tidig flyttare.

Årets antal fynd får annars anses tämligen normalt för 2000-talet då antalet fynd varit tämligen stabilt. Detta efter den kraftiga ökningen under 90-talet från nivåer om 2–3 fåglar per år till nuvarande 40–50 per år.

Samtliga vinter- och sommarfynd (januari, februari och december, 20 maj–20 juli): 1 ex Lilla Nyby avfallsstation, Eskilstuna 1.1 (Maud Karlsson). 1 hane förbiffyngande Ängudden, Hummelvik fiskehamn, Nyköping 3.1 (Bertil Karlsson). 1 ex födosökande Edeby våtmark, Edeby, Strängnäs 10.7 (Markku Kemppi).

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Sammanlagt 24 fåglar finns rapporterade från vintermånaderna januari och december. Summan är den högsta hittills i rapportområdet. Hela 22 fåglar noterades under januari och endast två under december. Vintern 2009/2010 var mild och snöfattig fram

till årsskiftet vilket sannolikt förklarar det förhållandevis höga antalet under januari. Vintern 2010/2011 började däremot tidigt vilket kan förklara det låga antalet under december, rimligen lockades förhållandevis få vattenrallar att stanna kvar på grund av kyla och snö under senhösten 2010.

Fynd (januari och december): 10 ex Brannäs våtmark, Oxelösund 1-24.1 (Jan Gustafsson, Stefan Pettersson, Per Flodin m.fl.). 5 ex Brandholmens reningsverk, Nyköping 1-16.1 (Lennart Wahlén, Bertil Karlsson, Björn Johansson m.fl.). 1 ex Djulösjön, Katrineholm 2-17.1 (Viktor Eriksson, Anders Carlsson, Agne Swenzén m.fl.). 2 ex Ekeby våtmark, Eskilstuna 3-27.1 (Viktor Eriksson, Lars-Erik Collin, Sten Ljungars m.fl.). 1 ex Räcksta å, Åkers styckebruk, Strängnäs 3.1 (Jalle Hiltunen). 1 ex Herrestabadet, Strängnäs 3-4.1 (Jalle Hiltunen, Yngve Meijer). 1 ex Reningsverksdiket, Gorsingeholm, Strängnäs 6-29.1 (B Peter Fridén, Petter Sundin, Staffan Hellbom m.fl.). 1 ex födosökande Näktergalslunden, Trosa 6.1 (Åke Edström). 2 ex Brandholmens reningsverk, Nyköping 1-7.12 (Lennart Wahlén, Peter Lantz, Bertil Karlsson m.fl.).

Småfläckig sumphöna

Porzana porzana

Sammanlagt sex spelande fåglar finns rapporterade från året, dessutom sågs två rastande fåglar under hösten. Mönstret med relativt få småfläckiga sumphöns håller därmed i sig och detta var fjärde året i rad med färre än tio fåglar i rapportområdet som helhet.

Samtliga fynd: 1 ex spel/sång Valsta fälten, Katrineholm 10.5 (Andreas Grabs). 1 ex spel/sång Askvik, Björnlunda reningsverk, Gnesta 17-19.5 (Lennart Wahlén, Tomas Widlund). 1 ex spel/sång Kyrksjön, Floda, Katrineholm 19.5-6.6 (Bengt Larsson, Krister Andersson, Bernth Andersson). 1 ex spel/sång Aspamaden, Nyköping 27.5-10.6 (Jan Sjöstedt, Olle Grönberg, Ragnar Falk m.fl.). 1 ex spel/sång Hulla, Österåker,

Upttill 780 sothöns övervintrade i Oxelösunds hamn. Foto Mikael Ackelman/N.

Vingåker 21-25.6 (Bernth Andersson, Lille-mor Däckfors, Ronny Nilsson). 1 ex spel/sång Gesta viltvatten, Strängnäs 24-28.6 (Yngve Meijer, Erik Widuss). 1 ex rastande Grinda våtmark, Nyköping 25.7 (Lennart Wahlén). 1 1K rastande Granövassen, Fredövikén, Marsång, Nyköping 14.9 (Lennart Wahlén).

Kornknarr *Crex crex*

Totalt 33 spelande kornknarrar i rapportområdet som helhet under perioden 17.5-1.8 är en viss ökning jämfört med förra årets 18 fåglar. Årets antal passar väl in i de senaste årens mönster med relativt höga antal spelande kornknarrar i rapportområdet. Under perioden 1957-2009 finns endast tre år (Samtliga från 2000-talet) med högre antal än årets. Som vanligt kommer de flesta rapporterna från Nyköping (13 spelande) och Eskilstuna (12 spelande).

Fynd (fler än 2 spelande): 2 ex spel/sång Tandlaån, Eskilstuna 19.5-15.6 (Kent Carlsson, Ilva Hansson, Leif Carlsson m.fl.). 2 ex spel/sång Ängstugan, Nyköping

21.5-11.7 (Peter Lantz, Jan Sjöstedt, Lennart Wahlén m.fl.). 2 ex spel/sång Hannsjön, Nyköping 21.5-2.6 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén, Johan Gustafsson m.fl.). 3 ex spel/sång Åkern NO Volvo Brunnsta, Eskilstuna 1.6 (Bo Hernod). 2 ex spel/sång Årby, Eskilstuna 2-18.6 (Kent Carlsson, Tommy Emanuelsson, Leif Carlsson m.fl.). 2 ex spel/sång Tybblefålden, Stora Malm, Katriholm 3-21.6 (Hans Karlsson, Bengt Larsson, Håkan Lernefalk m.fl.). 2 ex spel/sång Norra ängarna, Svanviken, Nyköping 5.6-1.8 (Olle Pers, Jan Gustafsson, Jan Hägg m.fl.). 2 ex spel/sång Våtmark S Husby-Rekarne k:a., Eskilstuna 15-22.6 (Leif Carlsson, Lennart Eriksson, Viktor Eriksson).

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Under säsongen har det konstaterats åtta lyckade häckningar fördelade på Eskilstuna (3) och Nyköping (5). Därutöver har det noterats rörhöna i lämplig biotop under häckningssäsong på en rad lokaler spridda över rapportområdet. Rapporteringen

Inlandshäckningar av strandskata fortsätter att vara sparsamma. Foto Joachim Strengbom.

gångna säsongen stämmer rätt väl med hur det sett ut under 2000-talet.

Även vinterfynden följer ett mönster vi vant oss vid under senare år.

Vid samtliga tre lokaler där rörhöna sågs i januari föregicks dessa fynd av observationer även under december 2009. Dessa lokaler har f.ö. numera etablerat sig som tämligen säkra avseende övervintrande rörhöna.

Samtliga fynd från januari och december: Max 2 ex Ekeby våtmark, Eskilstuna 1-31.1 (Björn Fors, Björn Jönsson, Viktor Eriksson m.fl.). 1 ex rastande Täppan, Brännäs våtmark, Oxelösund 1-24.1 (Per Flodin, Jukka Väyrynen, Jan Gustafsson m.fl.). 1 ex Brandholmens reningsverk, Nyköping 3.1 (Anders Westlund). 1 ex födosökande Eskilstunaån vid Ekeby våtmark, Eskilstuna 12-27.12 (Barbro Hedström, Brita Nilsson, Viktor Eriksson m.fl.).

Sothöna *Fulica atra*

Återigen en hög notering från Näsaren, Katrineholm även om det bara blev hälften

av 2009 års toppnotering om 3000 individer. Under 2007–2009 har sothönsen räknats och rapporterats noggrant. Under dessa tre år har toppnoteringen legat på >2100 ex per år. Fortsatta räkningar kan visa om årets något lägre toppnotering ligger inom normal variation.

Notera att det sågs >500 sothöns i Näsaren under perioden 8.9-25.10. Den övervintrande flocken i Oxelösunds hamn var kvar från december 2009 då maximalt 780 ex rapporterades.

Fynd >500 ex: Max 700 ex Gamla Oxelösund, Oxelösund 11-16.1 (Tommy Pettersson, Jan Gustafsson, Susanne Stilling m.fl.) och 600 på samma plats 31.3 (Tommy Pettersson). Högsta notering 1500 ex i Näsaren, Katrineholm 3.10 (Bengt Larsson, Arne Moqvist).

Trana *Grus grus*

Årets första enstaka tranor kom på bred front 18-20.3 till skillnad från både 2008 och 2009 då ett par förlöpare kom redan

Fjärre ljungpipare än under de tre senaste åren, inga större flockar än 200 ex. Foto Leif Nyström.

i februari. Troligen berodde skillnaden på den långa och snörika vintern 2009-2010.

Årets sista två fynd gjordes i november då en trana vardera sågs rasta vid Kumla viltvatten, Strängnäs 30.10-6.11 (Erik Widuss, Yngve Meijer, Hans Norelius) respektive Goglundasvackan, Skåraområdet, Nyköping 12.11 (Tommy Pettersson, Lennart Wahlén).

Skåraområdet nära Hallbosjön utanför Stigtomta har sedan några år etablerat sig som en god rastlokal för tranor med höga antal under sensommar och höst. Årets toppnotering utgjordes av 1500 ex vid Bärsta 9.10 (Tommy Pettersson).

Några riktigt fina noteringar av sträckande tranor gjordes den 26.9 då 500 eller fler individer rapporterades från nio lokaler spridda över länet. De tre högsta noteringarna blev 4212 ex Värskäl kullen, Gripensnäs, Ålspångaviken, Flen (Per Flodin, Andreas Grabs). 1936 ex Svedäng, Sträng-

näs 26.9 (Petter Sundin). 1260 ex Sörtorperberget, Strängnäs 26.9 (Erik Widuss).

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Inlandshäckningar fortsätter att vara sparsamma även om vi misstänker att det finns ett mörkertal. Denna säsong en eller möjligen två konstaterade lyckade inlandshäckning(ar). Dels sågs 1 ad och 3 juvenila vid Helgestadammen, Skåraområdet, Nyköping 26.6 (Tommy Pettersson) och dels sågs 1 ad med 1 juvenil vid Lindholmen, mellersta Yngaren, Nyköping 2.6 (Gunnar Johansson). Då det är nära mellan Skåraområdet och Yngaren kan man inte helt utesluta möjligheten att det är samma par på båda platserna.

Mindre strandpipare

Charadrius dubius

Under säsongen har åtta lyckade häckningar konstaterats som producerade minst 17 årsungar. Dessa lyckade häckningar fördelade sig på Strängnäs (4), Nyköping (3) samt Vingåker (1).

Därutöver har det noterats ytterligare åtta par i lämplig häckningsbiotop från fem lokaler fördelade på Flen (2), Katrineholm (1), Kungsör (1) samt Strängnäs (1).

Totalt skulle det ge 16 par vilket får betraktas som högt och faktiskt den bästa noteringen för 2000-talet. Antalet rapporter varierar dock en hel del från år till år så framtiden får utvisa om det finns någon positiv trend för arten.

Större strandpipare

Charadrius hiaticula

Endast en enda konstaterat lyckad häckning denna säsong då minst 3 ungar noterades vid Tornmaden, Strandstuviken 1.5-13.8 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson, Jan Hägg m.fl.). Då två par hävdar revir på just Tornmaden är det osäkert om de tre ungarna är resultatet av en eller två häckningar. Noterbart är även att just Strandstuvi-

kenområdet inventerades i Länsstyrelsens regi under 2010 och att det då räknades in hela 10 revir (inklusive ovan två nämnda). Tyvärr tycks det alltså som att majoriteten av dessa par misslyckades med häckningen (Jan Gustafsson).

I övrigt har det konstaterats misstänkt häckning på ytterligare fyra lokaler, men några ungar har inte setts. Sedan vi började bevaka samtliga häckningar inom vårt rapportområde på 2000-talet har antalet lyckade häckningar varierat mellan en och sex per år så arten får anses sparsam.

Årets första fynd utgjordes av 1 ex Nyköpingsån, Skavstaavfarten, Nyköping 20.3 (Kjell Widén, Ragnar Falk). Dagarna efter fyllde det på med enstaka observationer i kusttrakterna.

Fjällpipare *Charadrius morinellus*

(-2009:52/298) (2010:6/58)

Totalt 6 fynd om 58 individer om vi räknar fyndplatser och högsta noteringar per lokal och tillfälle. Notera då att det kan röra sig om varierande antal över tid för flera lokaler där Rrk har valt att slå samman fynden enligt nedan. Den intresserade kan alltid titta på de enskilda fynden separat i Artportalen om intresse finns då dessa naturligtvis fortfarande finns "bakom" det sammanslagna fyndet. Antalet fynd och fåglar är högre än normalt, men ändå långt ifrån rekorduppträdandet 2008. Datum och lokaler följer annars det mönster vi känner igen för arten.

Samtliga fynd med högsta noteringen angiven per lokal: Max 11 ex stationära Södra fälten, Svanviken, Nyköping 9-13.5 (*Lennart Wahlén, Jan Gustafsson, Toomas Maadre m.fl.). Max 10 ex rastande Lundbyfälten, Eskilstuna 13.5 (*Kent Carlsson). Max 18 ex stationära Vingåkerslätten, Vingåker 14-16.5 (*Lennart Hellquist, Lillemor Däckfors, Ronny Nilsson). Max 6 ex rastande Kafjärden, Ramshammar, Eskilstuna 23-25.5 (*Joachim Strengbom, Viktor Eriksson, Yonas Ericsson m.fl.). 11

ex förbiflygande Vängsö flygfält, Gnesta 24.5 (*Peter Carlsson). Max 2 ex rastande Stentafälten, Stora Malm, Katrineholm 5-6.9 (*Bengt Larsson, *Bernth Andersson, *Krister Aronsson m.fl.).

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Inga fynd alls om flockar större än 200 individer under detta år, något vi annars vant oss vid under de senaste tre åren. Sett också över en längre period får årets uppträdande med fynd om fler än 50 ljungpipare från endast sex lokaler under första dagarna av maj anses ovanligt lågt. Utöver majfynden även två fynd om fler än 50 individer från höstflyttningen.

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Antalet kustpipare som observeras är starkt beroende av väderläget under sträckperioden i juli och augusti. Vid kraftiga regnväder i månadsskiftet juli-augusti (sträcktopp för adulta fåglar) ses ofta rastande fåglar i vattensamlingar på jordbruksmark, så även i år. T ex sågs 13 ex vid Vingslör, Eskilstuna 1.8 och dagen efter sågs 18 ex vid Gorsingeholm, Strängnäs och 20 ex vid Stenkvistafälten, Eskilstuna. Förutom rastande fåglar går det utmärkt att skåda sträckande fåglar vid de större sjöarna i inlandet.

Antalet sträckare varierar starkt mellan åren vilket hänger samman med väderförhållandena både på rastplatser vid ishavskusten och lokala väderförhållanden. Bästa förutsättningarna är om det blåser ostlig vind uppe vid Vita havet (Ryssland) och över norra Finland och att det samtidigt är sydvästvind här hos oss.

Generellt kan man säga att utan motvind här hos oss så är det svårt att se sträckande arktiska vadare i inlandet. Motvinden gör att fåglarna tvingas flyga lågt. Detta gör att de följer vattenleder som Mälaren eller Hjälmaren. Om de har medvind passerar de sannolikt på bred front och på hög höjd (vilket gör dem svårsedda).

Normalt antal fynd av sandlöpare, men en del sågs ovanligt långt från kusten. Foto Leif Nyström.

Sträckande kustpipare ses hos oss vanligen under höststräcket (notera dock att månadsskiftet maj/juni kan ge fina summor, se årsrapporter från 2008 och 2009), vilket startar redan i mitten av juli då utfärgade vuxna fåglar passerar.

Sträckperioden för vuxna fåglar kulminerar i slutet av juli/början av augusti. Från mitten av augusti till och med början av oktober kan man se ungfåglar på sträck. Då ungfågelsträcket är mer utdraget i tiden ges sällan chansen till fina dagssummor.

Från mitten av juli till början av oktober sågs i år i runda tal 300 sträckande kustpipare (högsta dagssumman 9.8 då 65 ex sträckte mot SV vid Prästhällen, Strängnäs, Erik Widuss och Viktor Eriksson). Endast 22 av dessa sågs i kustnära områden.

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Att vinterns utveckling påverkar tofsvipans ankomst på våren är allom bekant och det

blir också mycket tydligt när man tittar på de fyra senaste årens fynd av de först anlända vårfågelnarna. Under 2007 var det ett mildluftsinfibrott redan under januari som förde med sig vipor. Under 2008 sågs de första viporna en dryg vecka in i februari och under 2009 gjordes de första fynden i slutet av samma månad. Efter den stränga och långa samt snö-/isrika vintern 2010 sågs den allra första vipan först 3.3 då en ensam individ flög förbi Oxelösunds hamn (Thomas Larsson). Sedan dröjde det ända till 17-19.3 innan viporna kom på bred front över landskapet. Inga decemberfynd denna säsong.

Färre fynd om flockar med fler än 500 individer denna säsong då detta fenomen noterades från fyra lokaler. Enda flocken om 1000 ex sågs på Stenkvistafälten söder om Eskilstuna under början av augusti.

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Precis som myrspovar och kustpipare sträcker kustsnäppor förbi våra trakter under höststräcket (se text för kustpipare). Kustsnäppan är både antalsmässigt och fyndmässigt betydligt fåtaligare än de båda andra arterna. Ofta ses de tre arterna sträcka tillsammans i blandflockar. Kustsnäppor utkristalliserar sig då som aningen mindre än de båda andra arterna. Sträcktoppen för kustsnäppa infaller något tidigare än för kustpipare (tyngdpunkt i slutet av juli snarare än augusti).

Fynd (stationära inlandsfynd): Max 9 ex Vingselör, Eskilstuna 30.7-2.8 (Lennart Eriksson, Peter Mathisen, Monika Ljungars mfl). Max 10 ex Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 2-6.8 (Kjell Thorsén, Bernt Andersson, Staffan Hellbom m.fl.). 1 ex Vadsjön, Nyköping 18.9 (Magnus Brandel).

Sträckande: 2 ex mot V Kviksundsbron, Eskilstuna 13.7 (Tommy Emanuelsson, Ola Jönsson). 7 ex mot SV Mariefred båtklubben, Strängnäs 18.7 (Erik Widuss). 17 ex mot V Kviksundsbron, Eskilstuna 19.7

(Viktor Eriksson). 2 ex mot SV Kalkudden, Strängnäs 19.7 (Erik Widuss). 1 mot SV Kvicksundsbron, Eskilstuna 24.7 (Joachim Strengbom, Tommy Emanuelsson). 1 ex mot SV Prästhällen, Strängnäs 25.7 (Jalle och Seppo Hiltunen). 25 ex mot S Örsbaken, Brannäs våtmark, Oxelösund 31.7 (Tommy Knutsson). 8 ex mot S Hässelbyholms brygga, Strängnäs 1.8 (Erik Widuss). 4 ex mot S Prästhällen, Strängnäs 9.8 (Erik Widuss, Viktor Eriksson). 7 ex mot SV Prästhällen, Strängnäs 11.8 (Erik Widuss). 1 ex mot SV Mariefred båtklubben, Strängnäs 13.8 (Erik Widuss). 3 ex mot V Torshälla huvud, Eskilstuna 23.8 (Sten Ljungars, Monica Ljungars).

Sandlöpare *Calidris alba*

Noterbart är att det även denna säsong, precis som under 2009, ses sandlöpare vid Strandstuviken. Detta är noterbart då lokalen för en art som sandlöpare nära nog får räknas som inlandslokal. Det övriga uppträdandet är annars mycket typiskt med enstaka fåglar i den allra yttersta skärgården under sensommar/höst. Om man räknar fynden på Vattungarna som olika fåglar blir totalen för säsongen åtta fynd om 14 individer vilket får betecknas som tämligen normalt.

Samtliga fynd: 3 ex sträckande Gåsudden, Strandstuviken, Nyköping 26.7 (Jan Gustafsson). 1 ex sträckande Hartsö skärgård, Nyköping 27.7 (Lennart Wahlén). 1 ex födosökande Bredhäll, Askö, Trosa 27.7 (Göran Andersson). 4 ad rastande Vattungarna, Oxelösund 6.8 (Leif Nyström, Pekka Palsa). 2 ex rastande Vattungarna, Oxelösund 12.8 (Leif Nyström, Pekka Palsa). 1 ex rastande Enskär, Nyköping 15.8 (Göran Altstedt, Per-Åke Hägerroth). 1 1K rastande Pålsugnsbådarna, Hartsö skärgård, Nyköping 1.9 (Lennart Wahlén). 1 1K rastande Södra udden, Enskär, Nyköping 26.9 (Mats Hjelte, Lennart Wahlén, Anders Törnqvist m.fl.).

Inga större fynd av spovsnäppor och fåtaligt rastande på spridda inlandslokaler dvs tämligen normalt uppträdande. Foto Leif Nyström.

Småsnäppa *Calidris minuta*

Årets fem fynd om 15 individer på inlandslokaler får anses som normalt för denna art som varierar en hel del från år till år. Inga datummässigt udda fynd.

Samtliga inlandsfynd: 4 ex rastande Väsbosundet, Fiskeboda, Katrineholm 31.8 (Pelle Moqvist). 1 ex rastande Edeby våtmark, Strängnäs 4.9 (Erik Widuss). 4 ex födosökande Vadsjön, Nyköping 11.9 (Jukka Väyrynen) och möjligen samma 4 ex Vadsjön, Nyköping 18.9 (Hasse Berglund, Olle Grönberg, Stefan Bleckert). 1-2 1K rastande Edeby våtmark, Strängnäs 25-26.9 (Staffan Hellbom, Yngve Meijer).

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Till skillnad från 2009 gjordes inte några fynd av sträckande flockar av spovsnäppa i de stora sjöarna sänar som på ett undantag vilket redovisas nedan. I övrigt bara någon enstaka sträckande individ samt fåtaligt rastande på spridda inlandslokaler, d.v.s. ett tämligen normalt uppträdande.

Större sträckande flock i inlandet: 40 ex mot S Prästhällen, Strängnäs 18.7 (Yngve Meijer, Markku Kemppi, Erik Widuss).

Skärsnäppa *Calidris maritima*

Vintern 2009-2010 var den strängaste på länge med svårt isläge. Isen låg sedan kvar länge under våren och försvårade båtåkande. Som en logisk konsekvens var det få besök i ytterskärgården under den period skärsnäpporna brukar uppehålla sig där varför även fynden blev färre än normalt. Inalles sex fynd om 34 individer är alltså ovanligt lågt, men i nivå med tidigare år med liknande isförhållanden.

Samtliga fynd: 10 ex rastande Byttsankorna, Vattungarna, Oxelösund 7.4 (Leif Nyström, Pekka Pulsa). 3 ex rastande Pälsgnsbådarna, Hartsö skärgård, Nyköping 15.4 (Lennart Wahlén). 2 ex Enskär, Nyköping 2.10 (Janne Oldebring, Lennart Wahlén). 1 ex rastande Byttsankorna, Vattungarna, Oxelösund 9.10 (Leif Nyström, Pekka Pulsa). 14 ex rastande Hartsö skärgård, Nyköping 2.11 (Lennart Wahlén). 4 ex födosökande Vinterklasen, Oxelösund 18.12 (Jan Gustafsson, Jan Hägg).

Kärnsnäppa *Calidris alpina*

En större ansamling i inlandet denna säsong då det under en period uppehöll sig 45-ca 100 kärnsnäppor vid Översvämningssmarken, Gorsingeholm, Strängnäs 29.7-4.8 med toppnoteringen det sistnämnda datumet (Gabriella R Andersson, Henrik Jørgensen m.fl.). I övrigt sågs endast enstaka flockar på >50 individer i kusttrakterna. Inga anmärkningsvärda fynd ur fenologisympunkt denna säsong.

Sydlig kärnsnäppa *Calidris alpina schinzii*

Denna ras av kärnsnäppa är numera att betrakta som en raritet i vårt rapportområde, men det kan möjligen bero på att den är förbisedd. Under 2000-talet finns två tidigare fynd under 2003 och 2008. Den sistnämnda var märkt i Finland 2005. För ca 50 år sedan antogs denna ras av kärnsnäppa häcka inom vårt rapportområde, men som

bekant är den numera hotad och riskerar att försvinna helt från vårt land då den fortsätter att minska. Under 2009 uppskattades beståndet i Sverige till klart under 100 par med en tyngdpunkt till Öland.

Samtliga fynd: 1 ad hane rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 7-8.8 (*Jan Gustafsson, Jan Karlsson, Björn Johansson).

Myrsnäppa *Limicola falcinellus*

Strandstuviken, Nyköping fortsätter att vara vår pålitligaste lokal för denna sparsamma vadare. Denna säsong dock ovanligt många inlandsfynd. Som vanligt när det gäller långstannade individer på en lokal kan det vara svårt att avgöra hur många fåglar som egentligen varit inblandade. Om vi summerar högsta noteringen från majdagarna i Strandstuviken, samt antar att augustifynden på samma lokal utgör två olika fåglar, blir årstotalen sju fynd om tio individer. Detta får ändå anses tämligen normalt för 2000-talet där totalantalet myrsnäppor per år varierat från tre till 22.

Samtliga fynd: Max 3 ex födosökande Strandstuviken, Nyköping 23-26.5 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén, Markus Forsberg m.fl.). 1 ex rastande Kafjärden, Eskilstuna 29.5 (Joachim Strengbom, Tommy Emanuelsson, Viktor Eriksson). 2 ex rastande Apalsjön, Eskilstuna 30.7 (Yonas Ericsson, Peter Mathisen, Viktor Eriksson). 1 ex först rastande och sedan sträckande mot SV Hjorthagen, Mariefred, Strängnäs 30.7 (Erik Widuss). 1 ex rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 8-10.8 (Jan Karlsson, Björn Johansson). 1 ex rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 25-29.8 (Jan Gustafsson, Janne Oldebring m.fl.). 1 1K rastande Hovgårdsdammen, Strängnäs 28-30.8 (Magnus Brandel, Staffan Hellbom).

Prärielöpare *Tryngites subruficollis*

(-2009:2/2) (2010:1/1)
Tredje fyndet för rapportområdet då en in-

Det råder ännu ingen långsiktig nedåtgående trend för enkelbeckasin, men fortsatt bevakning behövs för att utvisa om så är fallet. Foto Ilva Hansson.

divid sågs rasta vid Edeby våtmark, Strängnäs 29-30.5 (*Yngve Meijer, Björn Carlsson, Petter Sundin m.fl.).

De tidigare fynden gjordes vid Enskär, Nyköping 2002 och Stora Malm, Katrineholm 2005. Båda dessa var septemberfynd till skillnad från årets vårfynd. Som synes kan det löna sig att spana efter arten på egentligen vilken lämplig vadarlokal som helst.

Brushane *Philomachus pugnax*

Under 2009 slogs fenologirekordet för ankomst under våren för brushane, men det rekordet stod sig endast ett år. Något överraskande efter den långa och hårda vintern 2009/2010, med en påföljande sen vår, görs alltså ett tidigt fynd av arten i början av april. Brushanarna i övrigt kom ca tre veckor in i april denna vår.

Tidiga vårfynd: 1 ex rastande Modellflygbanan, V Trosa 2.4 (Göran Andersson, Örjan Jitelius) och samma individ vid närliggande Tureholmsfälten, NO Tureholms slott, Trosa 3.4 (Göran Andersson).

Dvärgbeckasin

Lymnocyptes minimus

Med risk för viss dubbelräkning/under-

skattning tycks det ha rört sig om elva fynd av 15 individer. Antalet fåglar råkar bli detsamma som för 2009 och som det konstaterades redan då är det en ovanligt låg nivå för 2000-talet. Återstår att se om detta är tillfälligt eller en ihållande trend. Även i år tydlig övervikt av kustnära fynd med åtta av elva fynd på södra sidan om E4:an. Ingen spelande dvärgbeckasin har rapporterats denna säsong.

Vinterfynd (januari, februari och december): 1 ex födosökande fd Fågelmatningen, Brannäs våtmark, Oxelösund 1.1-8.2 (Janne Oldebring, Lennart Wahlén, Per Flodin m.fl.). 1 ex rastande Brandholmens reningsverk, Nyköping 11.1-4.2 (Björn Johansson, Lennart Wahlén).

Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

Vi fortsätter att notera regelbundna, men relativt få vinterfynd. Även trenden med få större ansamlingar av enkelbeckasin fortsätter. Det råder ännu ingen långsiktig nedåtgående trend för arten, men fortsatt bevakning får utvisa hur det står till med den saken.

Vinterfynd (januari, februari och december) och **större ansamlingar:** Max 3 ex

Endast ett vinterfynd under 2010 av morkulla, vilket är fullt normalt, eftersom morkullan inte är årsvis övervintrare i vårt rapportområde. Foto Pekka Pulsa.

födosökande fd Fågelmatningen/Täppan, Brannäs våtmark, Oxelösund 1.1-8.2 (Janne Oldebring, Lennart Wahlén, Per Flodin m.fl.). Max 3 ex Trosa våtmark, Trosa 1.1-6.2 (Örjan Jitelius, Göran Andersson, Claes Leijon m.fl.). 1 ex rastande Kylvattendammen, Oxelösund 6.1 (Tommy Knutsson). 75 ex rastande Svanviken, Nyköping 27.4 (Jan Gustafsson). 68 ex rastande Översvämningssmarken, Gorsingeholm, Strängnäs 8.8 (Yngve Meijer, Jalle Hiltunen, Seppo Hiltunen).

Dubbelbeckasin *Gallinago media* (-2009:87/98) (2010:14/20)

Under 2000-talet har vi vant oss vid nivåer om 5-10 individer per år där det de flesta åren noteras någon/några spelande fåglar i början av maj. Detta då inkluderat de fynd som gjorts i den del av Södertälje kommun som inte längre ingår i vårt rapportområde. Därför får årets antal om 13 fynd och 20

individer anses glädjande högt. Extra roligt är det att det noterades spelande fåglar på fyra lokaler under 4-11.5 där minst elva individer var inblandade. Mest anmärkningsvärd är förstas noteringen om fem spelande individer på samma lokal.

Samtliga vårfynd: 3 ex spelande Labro ängar, Nyköping 4.5 (*Björn Johansson). 1 ex rastande Vämnen, Strandstuviken, Nyköping 8.5 (*Lennart Wahlén). Max 2 ex spelande Norra ängarna, Svanviken, Nyköping 9-10.5 (*Lennart Wahlén, *Jan Hägg, Markus Forsberg m.fl.). Max 5 ex spelande Valsta fälten, Katrineholm 10-12.5 (*Andreas Grabs, Håkan Lernefalk, Agne Swenzén). 1 ex stationär Hallbro, Skåraområdet, Nyköping 10.5 (*Jan Gustafsson). 1 ex spelande Ålspånga ån, Flen 11.5 (*Per Flodin). 1 ex rastande Aspamaden, Nyköping 15.5 (*Hasse Berglund, *Olle Grönberg, *Stefan Bleckert). 1 ex rastande Lacka, Trosa 30.5 (*Pierre Stålnäbb).

Samtliga höstfynd: 1 ex rastande Fatburen, Mariefred, Strängnäs 29.8 (*Erik Widuss). 1 ex Snäckviksmaden, Strandstuviken, Nyköping 11.9 (*Bertil Karlsson). 1 ex Solöfalten, Fogdö k:a, Strängnäs 12.9 (*Magnus Brandel). 1 ex rastande Enskär, Nyköping 26.9 (*Lennart Wahlén). 1 ex rastande Västerviken Tullgarn, Trosa 9.10 (*Claes Leijon).

Morkulla *Scolopax rusticola*

Under januari har det på flera platser runt Brannäs, Oxelösund setts en morkulla. Troligen rör det sig om samma individ som uppehållit sig i området. Det innebär i så fall att det i år endast görs ett vinterfynd i vårt rapportområde. Då morkullan inte är årsviss övervintrare utan brukar variera mellan noll och upp till fem individer får det anses fullt normalt.

Vinterfynd (januari, februari och december): 1 stationär Brannäs gård/Täppan/fd Fågelmatningen, Brannäs våtmark, Oxelösund 2-24.1 (Tommy Knutsson, Mathias Andersson, Markus Forsberg m.fl.).

Rödspov *Limosa limosa*

Under året gjordes fyra fynd av totalt sex ex. Alla fåglar rör sig troligen om kringflackande individer och inga häckningsindicer finns. Fyndet från Ekeby våtmark, Eskilstuna, är intressant då denna individ var mycket mörkt rödfärgad och uppvisade förhållandevis korta ben och kort näbb, vilket är karaktärer som utmärker rasen islandica. Utifrån inkommen rapport och de bilder som finns på fågeln går det dock inte helt säkert att utesluta en kraftigt rödfärgad hane av nominantrasen. För den intresserade finns bilder att tillgå på: http://www.artportalen.se/birds/gallery.asp?art=333&art_leaf=True&lokalid=17596&from=2010-01-01&tom=2010-12-31

Samtliga fynd: 1 ex Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 3.5 (Per Flodin, Markus Forsberg). 1 ex Svanviken, Nykö-

Under sommar/höst sågs totalt 288 myrspovar i inlandet. Foto Leif Nyström.

ping 16.5 (Ragnar Falk, Bertil Karlsson, Jan Gustafsson m.fl.). 1 ex Ekeby våtmark, Eskilstuna 10-15.6 (Peter Carlsson, Kent Carlsson, Björn Fors m.fl.). 3 ex Apalsjön, Eskilstuna 31.7 (Bruno Nordh).

Rödspov, rasen islandica *Limosa limosa islandica*

(-2009:2/2) (2010:2/2)

Under året gjordes två fynd som med säkerhet kan hänföras till den här rasen av rödspov. Tidsmässigt stämmer fyndbilden väl överens med såväl övriga svenska fynd som tidigare fynd från vårt rapportområde.

Samtliga fynd: 1 1K vid Skåraviken, Hallbosjön, Nyköping 5-19.9 (*Tommy Pettersson, Jan Gustafsson, Lennart Wahlén m.fl.). 1 1K Strandstuviken–Horns båtvarv, Nyköping 12-17.9 (*Jan Karlsson, *Karin Lindström, Stefan Pettersson m.fl.).

Myrspov *Limosa lapponica*

Vårfynd är betydligt ovanligare än sommar/höstfynd. I år gjordes endast två vårfynd (ett ex mot N Ekeby våtmark, Eskilstuna 3.5 (Viktor Eriksson) samt 85 ex mot NO Storrö, Hartsö skärgård, Nyköping 12.5 (Lennart Wahlén)). Under sommar/höst sågs totalt 288 ex i inlandet. Av dessa var det endast sex ex (fördelade på tre fynd) som rastade. Antalet sträckande fåglar var

betydligt lägre än i fjol. Antalet observationer varierar starkt mellan åren vilket beror av vilka väderförhållanden som råder under artens huvudsakliga sträckperiod. Även om sträckande myrspovar kan ses under i stort sätt alla vindförhållanden så är motvind (NO om våren och SV om sommar/höst) det som ger högre sträcksummor.

Småspov *Numenius phaeopus*

Cirka 180 ex rapporterade under året är lägre än fjolåret men högre än många tidigare år. Troligen beror den ökande trenden på bättre sträckbevakning. Ett avvikande fynd gjordes 13.6 vid Helgestadammen, Skåraområdet Nyköping (Ronny Karlberg), då en eventuellt spelande individ noterades. Fyndet är avvikande då det är väl tidigt för att röra sig om en höstflyttande individ.

Storspov *Numenius arquata*

Det ser fortsatt mörkt ut för storspoven i vårt rapportområde. Det är högst tveksamt om arten alls häckar hos oss. Under året gjordes 4-5 fynd som möjligen kan sättas i samband med häckning. Trots att arten är minst sagt fåtalig under häckningstid ses ansemliga summor under flyttning.

Vårflytten är tämligen koncentrerad och i år gjordes fina noteringar av både sträckande och rastande fåglar. 481 ex sträckte mot O vid Dansbaneudden, Hjälmarsund, Eskilstuna 18.4 (Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson, Kent Carlsson) och 118 ex sågs rasta vid Marsängsfälten, Nyköping 21.4 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén). Höststräcket påbörjas tidigt, ofta redan innan midsommar. I år noterades två fina sträckdagar. 28.6 sågs 118 ex sträcka mot SV vid Mariefreds båtklubb, Strängnäs (Erik Widuss) och 29.6 sågs 310 ex sträcka mot SV vid Kvicksundsbron, Eskilstuna (Viktor Eriksson).

Fynd som kan indikera häckning: 1 hane spelande Helgesta allé, Skåraområdet, Nyköping 9.5 (Lennart Wahlén). 2 ad

Trots att storspov är fåtalig under häckningstid ses ansemliga antal under flyttning. Foto Kjell Widén.

lämplig biotop Goglunda svackan, Skåraområdet, Nyköping 13.5-6.6 (Tommy Pettersson). 1 ex födosökande Backafälten, Odlinge, Katrineholm 23.5 (Pelle Moqvist, Krister Andersson). 2 i par lämplig biotop Skåraviken, Nyköping 28-29.5 (Tommy Pettersson). 2 ex spelande Floden, Katrineholm 6.6 (Bernth Andersson).

Skogssnäppa *Tringa ochropus*

Skogssnäppan brukar komma sista veckan i mars och de sista individerna noteras under första dagarna i september varför årets fyndbild får anses normal.

Mars- och septemberfynd: 2 ex rastande Enaren, Katrineholm 21.3 (Lars Davner). 1 ex Ekeby våtmark, Eskilstuna 26-27.3 (Lennart Eriksson, Viktor Eriksson, Bo Gustafsson m.fl.). 1 ex Svanviken, Nyköping 26-27.3 (Peter Malmberg, Lennart Wahlén, Peter Ringqvist). 3 ex förbiflygande Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 27.3 (Ulf Cassel). 1 ex sträckande Brostugan, Ludgo, Nyköping 4.9 (Hasse Berglund).

Dammsnäppa *Tringa stagnatilis*

(-2009:21/23) (2010:2/2)

Under dekaderna 2001-2010 har det i och med årets fynd setts 13 dammsnäppor. Arten kan alltså betraktas som årlig även om det inte finns fynd från alla år. Exempelvis gjordes inga fynd vare sig 2005, 2007 eller 2009. Lustigt nog är det alltså jämna år

som gäller! Notera att första fyndet för vårt rapportområde gjordes så sent som 1993. Däremot har ingen ökning skett som man kanske kunde ha förväntat sig med tanke på att arten faktiskt numera har häckat enstaka gånger i Sverige och då som närmats i Uppland och Östergötland.

Samtliga fynd: 1 ex rastande Lövsund, Nyköping 3.5 (*Gigi Sahlstrand). 1 ad rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 24.5 (*Thomas Larsson, *Arne Hellström, Johan Gustafsson m.fl.).

Grönben *Tringa glareola*

Några tidiga värfynd samt några större ansamlingar sticker ut i årets rapportering. Notera att Rrk kräver beskrivning för fynd tidigare än 13.4.

Tidiga värfynd och större ansamlingar: 1 ex Hålstorp, Katrineholm 11.4 (Lars Davner). 2 ex Trullsten, Katrineholm 11.4 (Lars Davner). 100 ex rastande Aspamaden, Nyköping 3.5 (Jan Gustafsson, Björn Johansson). 150 ex rastande Grinda våtmark, Nyköping 9.5 (Jan Gustafsson). 100-300 ex rastande Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 30.7-7.8 (Ulf Gustafsson, Kjell Thorsén, Yngve Meijer m.fl.). 100-250 ex rastande Stenkvistafältet, Eskilstuna 30.7-3.8 (Peter Mathisen, Lennart Eriksson, Viktor Eriksson m.fl.).

Rödbena *Tringa totanus*

Fynd av rödbena i slutet av mars fortsätter att vara sparsamma, men regelbundna. De flesta tidiga fynd brukar förstås vara kustnära varför rapporten från Gnesta sticker ut något, men det finns tidigare exempel på tidiga fynd i inlandet.

Marsfynd: 1 ex födosökande Hallebro, Gnesta 30.3 (Bertil Karlsson, Jukka Väyrynen). 1 ex födosökande åkern syd Marsvikens kursgård, Nyköping 30.3 (Jan Karlsson). 1 ex rastande Närkemaderna, Buskhyttan, Nyköping 30.3 (Björn Johansson, Jan Karlsson).

Tre ex av smalnäbbad simsnäppa är det sämsta resultatet under 2000-talet. Foto Jonny Werdin.

Roskarl *Arenaria interpres*

Glädjande nog något fler par denna säsong jämfört med de senaste två åren. Dessutom kunde det konstateras en lyckad häckning. Det tycks ha rört sig om minst sju par som fördelade sig på fem par i Hartsö skärgård, Nyköping varav ett par fick ut fyra ungar (Lennart Wahlén, Janne Oldebring, Jan Gustafsson) samt sannolikt två par i Oxelösunds yttre skärgård (Lennart Wahlén, Leif Nyström, Pekka Pula). Än ska vi inte ge upp roskarlen som häckfågel i vår Sörmländska ytterskärgård! Inlandsfynd är sparsamma men regelbundna.

Konstaterade häckningar samt inlandsfynd: 1 par som fick ut 4 ungar Källarklubbarna, Hartsö skärgård, Nyköping 15.6-15.7 (Lennart Wahlén, Jan Gustafsson, Jan Hägg). 1 ad förbifygande Hovgårdsdammen, Vansö, Strängnäs 15.7 (Magnus Brandel). Max 3 ex rastande Gorsingeholm, Strängnäs 4.8 (Yngve Meijer, Markku Kemppi). 2 ex sträckande mot V vid Kvicksundsbron, Eskilstuna 12.9 (Viktor Eriksson).

Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus*

Endast tre fåglar under säsongen är det sämsta resultatet under 2000-talet. Vi får gå

Inlandssträckande kustlabbar rapporteras årligen med ett fåtal exemplar. Foto Pekka Pulsa.

tillbaks till 1996 för att hitta ett lika magert år. Även den gången två vårfynd och ett höstfynd. Fyndbilden avseende datum annars helt normal.

Samtliga fynd: 1 hane rastande Strandstuviken, Nyköping 2.6 (Björn Johansson, Jan Gustafsson, Ragnar Falk m.fl.). 1 hona rastande Marsäng, Nyköping 2.6 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson, Lennart Wahlén m.fl.). 1 1K stationär Närkemaderna, Buskhyttan, Nyköping 11.9 (Jan Karlsson).

Kustlabb *Stercorarius parasiticus*

Fyra rapporter om häckningar i skärgården ger fyra par. Vi saknar en del rapporter från vissa områden i skärgården, exempelvis saknas rapporter från Hävringe–Källskärenområdet och yttre delen av Bråviken/Marsviken, Oxelösund/Nyköping.

Inlandssträckande fåglar rapporteras årligen med ett fåtal exemplar. Däremot är majoobservationer inte vanliga. Samma datum på de fynd som gjordes i augusti i inlandet. I rapporterna kan man utläsa att de faktiskt rör sig om olika fåglar även om de ligger alla i en tänkt sträckriktning, då klockslag angivits. Så en uppmaning till rapportörer av sträckande fåglar, *ange klockslag* så kan man se om det är olika fåglar eller samma.

Inlandsobservationer: 1 ad sträckande mot N Prästfjärden, Strängnäs 13.5 (Kent Söderberg). 3 ex sträckande mot SV Östra Stor-Hjälmaren, Katrineholm 22.8 (Pelle Moqvist, Krister Andersson). 1 1K+ sträckande mot V Torshälla huvud, Eskilstuna 22.8 (Sten Ljungars, Monica Ljungars). 1 ex sträckande mot V Nysslingen, Eskilstuna 22.8 (Lars-Owe Hagman, Kristina Hagman).

Ob. kust-/fjällabb*Stercorarius parasiticus/longicaudus*

(-2009:1/1) (2010:1/5)

I samband med sträckstudier vid Femöre huvud sågs några labbar som ej kunde artbestämmas. Vid flera tillfällen finns det labbobservationer där man bara angett kustlabbar arbestämning osäker.

Samtliga fynd: 5 ex sträckande mot SV Femöre huvud, Oxelösund 9.9 (Kalle Brinell).

Svarthuvad mås*Larus melanocephalus*

(-2009:4/4) (2010:2/2)

Under året gjordes fynd fem och sex inom rapportområdet. Båda var 1K fåglar. Den första sågs i början av september på två olika datum vid två olika lokaler i skärgården utanför Femöre huvud och i yttre Bråviken. Den andra fågeln var en sträckande fågel vid Strandstuviken. Fynden var de första sedan 2006, samt det första i Oxelösunds kommun. Första fyndet för rapportområdet var 1995 vid Fagerviksholmen, Sörfjärden, Eskilstuna. De andra fynden har varit i Nyköping och Katrineholm. Fåglar är nu observerade i maj, september, oktober och november.

Samtliga fynd: 1 1K födosökande Femöre flagen, Oxelösund–Ramnö flagen, Nyköping 9–11.9 (*Kalle Brinell, Jan Gustafsson, Jan Karlsson). 1 1K sträckande mot SV Strandstuviken, Nyköping 10.10 (*Jan Gustafsson, *Jan Sjöstedt).

Dvärgmåsar *Hydrocoloeus minutus*

Eskilstuna: Från 16 april till 3 november finns det rapporterade dvärgmåsar detta år, alltså inga vinterfynd. Från sträckräkningarna vid Kvicksundsbron noteras fynd under perioden 26 juni till 25 augusti och cirka 120 ex inräknades. Därutöver flera rapporter om födosökande dvärgmåsar i området. Även vid Torshälla huvud inräknades på sträck cirka 80 ex under juli – augusti.

Uppemot 900 dvärgmåsar har rapporterats under 2010. Denna siffra hamnar då i närhet av fjolårets ca 844 ex och i liknande antal som rekordåret 2005. Foto Pekka Pulsa.

Vissa av dessa är säkert sedan noterade vid Kvicksundsbron. Vid Torshälla huvud även några större flockar rastande med 36 ex den 15 juli och 26 ex den 18 juli.

Vi har även under våren några nordsträckande exemplar från Dansbaneudden och Torshälla huvud.

Därutöver några exemplar i Ekeby våtmark under april–maj.

Gnesta: 7–9 maj uppehöll sig som mest fyra ex i Frösjön.

Katrineholm: I Näsnaren och vid Knuts-torps viltvatten enstaka ex under april till juli. Vid Hjälmarens östra delar i närheten av Fiskeboda i slutet av juli som mest 52 ex observerade.

Nyköping: Rastande fåglar på sex lokaler i kommunen, enbart enstaka exemplar på varje lokal.

Oxelösund: Sträckande fåglar från främst oktober i skärgården, totalt tolv ex. En vårobservation av två nordoststräckande fåglar vid Femöre huvud.

Strängnäs: Majobservationer av som mest sex ex vid Lagunen på Tynnelsö. Därutöver sträckande fåglar från juli–oktober, totalt ca 18 ex.

Trosa: En oktober- och en novemberobservation av sträckande fåglar från Trosa skärgård rörande nio fåglar.

Vingåker: Enbart juli–september rapporter av rastande fåglar, som mest sågs ca 300 ex vid vattnet utanför Läppe badplats.

Totalt i rapportområdet kan det ha rört sig om uppemot 900 ex om vi försöker uppskatta antalet rapporter. Denna siffra hamnar då i stor närhet av fjolårets ca 844 ex och i liknande antal som rekordåret 2005. Det är ju den stora flocken vid Läppe som drar upp siffran. Besök kvällstid vid lämpliga lokaler i juli–augusti kan ge fina och stora siffror av rastande dvärgmåsar. Observera att inga rapporter inkommit från Öljaren, Katrineholm/Vingåker som brukar vara en pålitlig lokal för arten på sensommaren.

Största flocken: Ca 300 ex rastande Läppe badplats, Vingåker 12.8 (Johan Åhlén).

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

Ca 1200 rapporterade häckningar för 2010, vilket är ca 800 färre än föregående år, samt även lite lägre än 2008. Har vi en vikande trend eller får resultaten av färre häckningsrapporter anses ha att göra med sämre rapportering? Ja detta kan vi få indikationer på under 2011 om alla som inventerar svarthakedopping även noterar och rapporterar sin observationer av skrattnåshäckningar.

Fiskmåsar *Larus canus*

Några häckningsrapporter inkom för detta år efter uppmaning i förra årets årsbok. De största häckningsskären redovisas nedan. På sikt kan vi nog se mer trender i häckningsrapporterna för arten om vi fortsätter med vår rapportering av häckningar av arten.

Häckningar och fynd med 500 ex eller fler: 48 ad i par bo, ägg/ungar Krypen,

Norrfjärden, Strängnäs 20.5 (Thomas Pettersson, Markus Rehnberg). 25 ex ruvande Snöholmen, Stadsfjärden, Trosa 22.5 (Göran Andersson). 30 ex bo, ägg/ungar Sövsta grustag, Eskilstuna 30.5 (Viktor Eriksson).

600 ex rastande på åker S Marsvikens kursgård, Nyköping 2.4 (Jan Gustafsson). 562 ex sträckande mot O Dansbaneudden, Hjälmareund, Eskilstuna 24.4 (Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson, Kent Carlsson). 500 ex födosökande Skåraområdet, Nyköping 30.7 (Tommy Pettersson). 500 ex rastande Översvämningsmarken, Gorsingeholm, Strängnäs 31.7 (Jalle Hiltunen m.fl.). 536 ex sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 26.9 (Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson). 800 ex födosökande Rällinge, NO Jönåker, Nyköping 24.10 (Tommy Pettersson).

Silltrut *Larus fuscus*

I nedan angivna fynd för häckningar eller misstänkta häckningar ingår både fåglar bestämda till rasen fuscus och sådana fynd där rastillhörighet inte angivits. Liksom de senaste åren, härrör majoriteten av häckningsrapporterna från Mälaren. Det saknas helt rapporter från några öar i Nyköpings- och Oxelösunds skärgård, som tidigare har hyst flera par. Om det är ett tecken på att silltruten är så gott som försvunnen i vår skärgård eller om det beror på dålig rapportering är tyvärr oklart. Fortsatt god rapportering av arten är därför önskvärd.

Sena fynd: 2 ad sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 4.11 (Viktor Eriksson). 1 1K rastande Nyköpings hamn, Nyköping 13–21.11 (Kalle Brinell, Jan Gustafsson, Jan Karlsson m.fl.).

Häckningar eller häckningsindicier: 12 häckningar bo, ägg/ungar Dansken, Prästfjärden, Strängnäs 17.4–27.7 (Björn Sjögren, Yngve Meijer). 2 ex lämplig biotop Herresta udde, Strängnäs 17.4 (Erik Widuss). 2 ex lämplig biotop Loskär, Hummelvik fiskehamn, Nyköping 17.4 (Bertil Karlsson). 1

häckning (1 ungar) bo, ägg/ungar Flata Ålkräkshällarna, Hartsö skärgård, Nyköping 3.5-15.7 (Lennart Wahlén, Janne Oldebring, Jan Gustafsson). 1 häckning bo, ägg/ungar Tegelskär, Prästfjärden, Strängnäs 9-24.5 (Björn Sjögren). 2 ad lämplig biotop Långskär, Gisselfjärden, Strängnäs 20.5 (Thomas Pettersson, Markus Rehnberg).

Ljusmantlad silltrut *Larus fuscus graellsii/intermedius/heuglini*
(-2009:2/2) (2010:3/3)

Denna rubrik, som är ny, omfattar alla silltrutsraser med ljusa ryggar, där man ej

kunnat avgöra rastillhörighet. Vi finner redan i år tre rapporter, säkerligen finns det fler än de två äldre fynden tidigare.

Samtliga fynd: 1 3K+ rastande vid Tore-sunds kyrka, Strängnäs 26.7 (*Jalle Hiltunen, *Seppo Hiltunen). 1 3K+ rastande i Nyköpings hamn, Nyköping 24.8 (*Kalle Brinell). 1 4K+ rastande vid Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 15.10 (*Kalle Brinell, Lennart Wahlén).

Bland de många rapporterade häckningarna av fiskmåsar kan nämnas 48 ad i par bo, ägg/ungar vid Krypen, Norrfjärden, Strängnäs 20 maj. Foto Mikael Ackelman/N.

Normalt brukar de sista silvertärnorna passera vårt rapportområde i september, men ett ex observerades i början av november. Foto Leif Nyström.

ungar Stora Åkubben, Oxelösund 5.5-24.6 (Lennart Wahlén, Jan Gustafsson, Karl Ingvarsson).

Större ansamlingar: Max 31 ad rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 19.4-23.7 (Ingvar Jansson, Jan Hägg, Jan Gustafsson m.fl.). 50 ex stationär Grässkären, Oxelösunds skärgård, Oxelösund 1.5 (gnm Jonny Werdin). Max 55 ex stationär Skåra viltvatten, Skåraområdet, Nyköping 23.7-3.8 (Tommy Pettersson, Per Flodin, Jan Hägg).

Svarttärna *Chlidonias niger*

Totalt uppskattningsvis 20 fynd om 35 individer. Antalet fynd mellan åren varierar stort, men med trenden vi har sett under 2000-talet får årets antal fynd anses som tämligen normalt. Liksom de senaste åren dominerar fynd från välbesökta sträcklokaler i fr.a. Mälaren under juli-augusti. Ett fenologiskt intressesant fynd gjordes i Strandstuvikenområdet, Nyköping där en svarttärna rastade fram t.o.m. den 1.10.

Samtliga fynd redovisas kommunvis:

Vingåker: 1 1K rastande Läppe badplats, Vingåker 12.8 (Johan Åhlén).

Nyköping: 1 ad stationär Grinda våtmark, Nyköping 1.5 (Johannes Hermundsson, Anders Westlund, Ingvar Jansson m.fl.). 1 ad födosökande Vadsjön, Nyköping 2.5 (Johannes Hermundsson, Anders Westlund, Lennart Wahlén m.fl.). 1 ad födosökande Skåraviken, Skåraområdet, Nyköping 18.5 (Karl-Erik Häger, Jan Hägg, Lennart Wahlén). 1 1K rastande Strandstuviken, Nyköping 14.9-1.10 (Lennart Wahlén, Jan Hägg, Jan Sjöstedt m.fl.).

Katrineholm: 2 ex sträckande mot SV Östra Stor-Hjälmaren, Katrineholm 31.7 (Krister Andersson). 1 1K Väsbosundet, Fiskeboda, Katrineholm 1.8 (Pelle Moqvist). 1 1K födosökande Östra Stor-Hjälmaren, Katrineholm 11.8 (Krister Andersson).

Eskilstuna: 2 ex födosökande Torshälla huvud, Eskilstuna 17.5 (Sten Ljungars). 1 ex födosökande Ekeby våtmark, Eskilstuna 18.5 (Yngve Wiklund). 1 ad förbiflygande

Från häckningstid finns det några rapporter om sillgrissla i skärgården, men inga riktiga häckningsrapporter. Foto Leif Nyström.

Klaraborgsvägen 9, Eskilstuna 24.6 (Viktor Eriksson). Totalt 5 ex sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 18.7-24.7 samt en vardera 19.7 och 25.8 på samma lokal. (Joachim Strengbom, Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson m.fl.). 1 ex födosökande Torshälla huvud, Eskilstuna 22.7 och max 11 på samma lokal 4-11.8 (Bo Gustafsson, Monica Ljungars, Sten Ljungars m.fl.). 2 ad födosökande Klinten, Eskilstuna 1.8 (Lennart Eriksson).

Strängnäs: 1 1K sträckande mot V Prästhällen, Prästfjärden, Strängnäs 19.9 (Jalle Hiltunen, Seppo Hiltunen, Yngve Meijer).

Silvertärna *Sterna paradisaea*

Ett anmärkningsvärt fynd från början av november. Normalt brukar de sista silvertärnorna passera vårt rapportområde i september, varför detta fynd ligger långt utanför artens normala passage. Utöver detta fynd rapporterades också några exemplar i september. Trenden att det saknas högre sträckssiffror från kustlandskapet håller dock i sig även i år.

Sena fynd: 3 ex Tallargrundet, Strandstuviken, Nyköping 20.9 (Bertil Karlsson). 1 1K födosökande Femöreflagen, Oxelösund 3.11 (Kalle Brinell).

Fisktärna *Sterna hirundo*

Arten brukar normalt kunna ses i vårt rapportområde fram till mitten av september, men även i år gjordes flera fynd under senare delen av september månad och början på oktober. Just oktoberfynd är sparsamma Tidigare finns bara 14 fynd inlagda på Svalan.

Den 1.8 tycks ha varit en bra sträckdag för arten då många passerade i Hjälmaren. I övrigt saknas högre ansamlingar både från kusten och från Mälaren.

Fler än 499 ex: 500 ex Väsbosundet, Fiskeboda, Katrineholm 1.8 (Pelle Moqvist). 1200 ex sträckande mot SV Östra Stor-Hjälmaren, Katrineholm 1.8 (Pelle Moqvist).

Oktoberfynd: 1 ex sträckande mot SV Prästhällen, Prästfjärden, Strängnäs 2.10 (Kent Söderberg). 1 1K födosökande Horns

båtvarv, Nyköping 2.10 (Bertil Karlsson, Bengt Larsson, Jan Gustafsson). 1 1K förbiflygande Kvicksundsbron, Eskilstuna 3.10 (Viktor Eriksson).

Kentsk tärna *Sterna sandvicensis* (-2009:61/87) (2010:1/2)

Arten fortsätter att vara knappt årlig. Årets enda fynd gjordes i yttre skärgården i slutet av augusti. Både tid och plats får anses som typisk för artens uppträdande i vårt rapportområde.

Samtliga fynd: 2 ex sträckande mot SV Lacka 30.8 (*Jonny Werdin, *Pierre Stålnäbb, *Tommy Ubbesen).

Sillgrissla *Uria aalge*

Under året har inga inventeringar gjorts, knappt ens några besök i häckningsområdena inom rapportområdet. Från häckningstid finns det några rapporter från skärgården, men inga riktiga häckningsrapporter.

Tordmule *Alca torda*

Om vi utgår från räkningssättet som beskrivits förra året att varje noterad individ under häckningstid skulle vara ett par får vi fram nedanstående. Siffrorna som vi då får fram ligger inom intervallet för de två föregående åren.

Från Oxelösunds skärgård finns det rapporter under häckningstid från fem lokaler med ca 270 par, saknas gör här rapporter från öarna kring Källskären.

I Nyköpings kommun härrör alla rapporter från Hartsö skärgård – ca 80 par.

Trosa kommun har en lokal cirka 60 par.

Under vintermånaderna januari, februari och december finns det endast två rapporter och de är från de två första datumen i januari. Efter dessa datum var det rejäl vinter och i december hade vintern redan anlänt med marginal 2010.

Januariobservationer: 1 ex stationär Femöreflagen, Oxelösund 1.1 (Per Flodin, Göran Andersson, Jukka Väyrynen). 6 ex

Femöreflagen, Oxelösund 2.1 (Lasse Sunnerstig, Ulf Svahn, Per Jakobsson).

Tobisgrissla *Cephus grylle*

Mest fåglar från Hävringe, där så mycket som upp mot 100 par kan finnas. I övrigt rapporter med mindre antal från fem andra lokaler i Sörmlands skärgård. Totalt kanske vi hamnar på ca 125 par, då saknar vi uppgifter från området kring Källskären i Oxelösunds skärgård.

Alkekung *Alle alle*

(-2009:26/26) (2010:1/1)

En observerad fågel även i år. Under de tre föregående åren har det också noterats en fågel varje år. Arten är inte årlig i rapportområdet.

Samtliga fynd: 1 ex förbiflygande Femöreflagen, Oxelösund 10.1 (*Lennart Wahlén).

Skogsduva *Columba oenas*

Om vi räknar samman årets spelande fåglar som ett revir, hamnar vi på 124 inom rapportområdet. 2009 var det ca 125 revir och 2008 94 revir. Det verkar som om vi hamnat på en nivå på runt 100 revir om vi tittar tillbaka ett flertal år eller strax över detta de två senaste åren.

Endast ett vinterfynd från i år och det gjordes på årets sista dag.

Decemberfynd: 1 ex stationär Blackstatorp-åsen, Flen 31.12 (Per Flodin).

Ringduva *Columba palumbus*

Vinterobservationer från januari med ca 50 ex från rapportområdet. Största flockarna fanns i Nyköping med 16 ex och i Strängnäs med tolv ex. Från december rapporter enbart från tre kommuner med 28 ex totalt. Oxelösund hyste en flock med 23 ex.

Den kalla och långa vintern 2009-2010 gjorde att antalet duvor minskade efterhand i februari. Mellan den 7:e och 10:e mars började årets nordsträck av arten.

Från ett 20-tal lokaler rapporteras om turkduvor under häckningstid. Trots den stränga och långa vintern 2009–2010 fick vi alltså en ökning. Foto Peter Hennix.

Höga sträcksiffror: 9170 ex sträckande mot S Kvicksundsbron, Eskilstuna 26.9 (Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson, Pontus Lindberg). 20000 ex sträckande mot SV Marsäng, Nyköping 28.9 (Jonny Werdin, Stefan Pettersson). 9210 ex sträckande mot S Klaraborgsvägen 9, Eskilstuna 28.9 (Viktor Eriksson). 5376 ex sträckande mot SV Gripensnäsaviken, Flen 10.10 (Per Flodin, Andreas Grabs). 8800 1K+ sträckande mot SV Vattentornet, Oxelösund 10.10 (Kalle Brinell). 9800 1K+ sträckande mot SV Vattentornet, Oxelösund 11.10 (Kalle Brinell m.fl.).

Turkduva *Streptopelia decaocto*

I rapportområdet rapporteras om fåglar under häckningstid med häckningskriterie från 20–21 lokaler. Fördelningen i kommunerna som hyst sådana rapporter är Eskilstuna (5), Gnesta (1), Katrineholm (3), Nyköping (9–10) och Trosa (2).

Detta är något mer än föregående års 16 revir och även några mer än 2008. Trots den stränga och långa vintern 2009–2010

fick vi alltså en ökning. Vi får se vad vintern 2010–2011 gör med beståndet.

Turturduva *Streptopelia turtur*

(–2009:50/51) (2010:1/1)

Ett fynd i år. Arten är ej årlig i rapportområdet under 2000-talet. De flesta fynden görs i maj och juni. Sena höstfynd görs då och då och det finns ett novemberfynd från rapportområdet. Observationer under sen höst skall ordentligt studeras då dessa fåglar kan förväxlas med den större turturduvan.

Samtliga fynd: 1 ex rastande Skogshall, Nyköping 25.10 (*Bo Altstedt).

Gök *Cuculus canorus*

Några tidiga fynd, men inget nytt fenologirekord. Årets sista rapporterade fågel i mitten av september. Av tillgänglig statistik i svalan för arten i rapportområdet är det senaste fyndet 2 oktober. Det finns utöver årets fynd enbart fem rapporter om fåglar senare än 13 september i svalan från rapportområdet.

Tidiga fynd, sista fyndet för året: 1 ex

Antalet rapporterade kullar under 2010 med hornuggla kan vara det högsta någonsin i Sörmlands rapportområde. Foto Thomas Larsson.

Enaren, Katrineholm 30.4 (Lars Davner). 1 ex spel/sång Silverhällarna, Strängnäs 2.5 (Tor Söderlund). 1 ex spel/sång Barvalappen, Sörfjärden, Mälaren, Eskilstuna 2.5 (Jorma Jokinen). 1 ex spel/sång Kungsör 3.5 (Urban Lundström). 1 ex spel/sång Laggarhult, Katrineholm 3.5 (Marie-Louise Nyman). 1 ex sträckande mot SV Horns båtvarv, Nyköping 17.9 (Leif Nyström, Pekka Palsa).

Berguv *Bubo bubo*

Från 2010 finns det rapporter om 16-17 revir, att jämföra med 22 revir riksinventeringsåret 2009. Inte sedan 2005 har det rapporterats så få revir i rapportområdet. I

alla kommuner i rapportområdet förutom Kungsör och Norrköping finns det berguv. Mest revir från Nyköping med 7-8, övriga hyser 1-2 vardera.

Från höst vinter finns det för ovanlighetens skull flera rapporter, hela fem stycken. Vi redovisar inte i detalj var dessa varit, då flera av dem är i eller i närheten av kända revir.

Vinter- höstrapporter: 1 ex Oxelösund 10.1 (Lennart Wahlén). 1 ex Nyköping 13.9 (Frida Sjösten). 1 ex Nyköping 30.10 (Jan Gustafsson, Lena Näslund). 1 ex Nyköping 5.11 (Karin Lindström). 1 ex Trosa 6.11 (Ragnar Lagerkvist, Nils Lagerkvist).

Hornuggla *Asio otus*

63 kullar rapporterade, vilket får anses som en god siffra. Medeltalet för 2000-2009 var 36 och inget tidigare decennium har haft en så hög snittsiffra. 2003 och 2005 så låg antalet rapporterade kullar på 65, vilket även inkluderade de delar av Södertälje kommun samt Nykvarn som då var inom vårt rapportområde.

Vi får gå tillbaka ända till 1999, 1977 och 1973 för att få högre siffror och då medräknades även Södertälje och Nykvarn. Man får nog anse att årets resultat kan vara det bästa någonsin i Sörmlands rapportområde, åtminstone utifrån det material som finns att tillgå.

Antal kullar i respektive kommun fördelade sig sålunda, Eskilstuna (9), Flen (9), Gnesta (6), Katrineholm (4), Nyköping (17), Oxelösund (1), Strängnäs (12), Trosa (3) och Vingåker (2).

Flera vinterfynd denna vinters (2009-2010) första månader, vilket nog får tillskrivas just vintern. Fåglar som söker sig mot fågelbordsmatningar och då uppmärksammas, de bör alltså finnas därute någonstans även mildare vintrar.

Vinterfynd:

Januari 1 ex funnen död Storhusqvarn, Nyköping 13.1 (Per Folkesson). 1 ex stationär Rosenkälla, Nyköping 30.1-3.2 (Per Eriksson).

Februari 1 ex födosökande Volvo, Brunnsta, Eskilstuna 1.2 (Mati Nömm). 1 ex födosökande Studsviks brygga, Nyköping 4.2 (Pierre Stålnäbb). 1 ex stationär Sunda, Oxelösund 15.2 (Tommy Ubbesen). 1 2K+ förbiflygande Fågelbovägen, Nyköping 18.2 (Kalle Brinell).

December 1 1K+ födosökande Fågelboskogen, Nyköping 18.12 (Kalle Brinell).

Ob. horn-/jorduggla *Asio sp.*

En rapport i år. Under de senaste åren 2003-2009 har det enbart rapporterats en fågel.

Samtliga fynd: 1 ex förbiflygande King-er, Vansö, Strängnäs 9.5 (Staffan Hellbom).

Jorduggla *Asio flammeus*

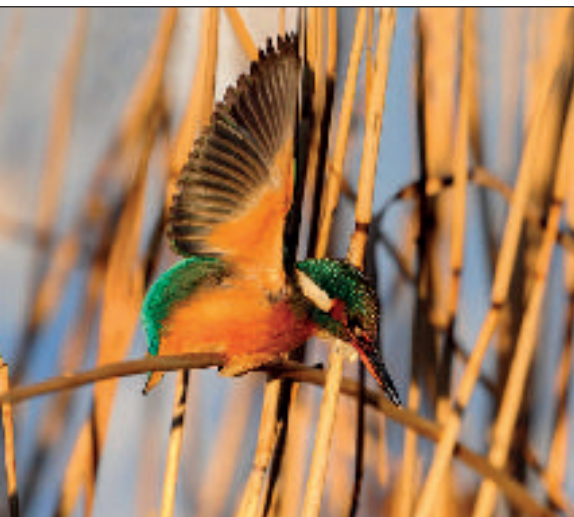
I år endast åtta fynd av åtta fåglar. På ingen lokal alltså fler individer än ett ex. De två föregående åren observerades nära 20 individer. Inte sedan 2007 har så få fåglar rapporterats, och då noterades enbart sex ex. I år några fynd under häckningstid, men sannolikt bara fåglar som rört sig i området. Inga höstfynd eller vinterfynd detta år.

Samtliga fynd: 1 ex sträckande mot N Oxelösunds hamn, Oxelösund 7.3 (Thomas Larsson). 1 ad Sjövikstornet, Kolsnaren, Vingåker 4.4 (Ronny Nilsson). 1 ex födosökande Karlbyå, Härads skjutfält, Strängnäs 2.5 (Yngve Meijer, Markku Kemppe). 1 ex födosökande Marielund, Läggesta, Strängnäs 11.5 (Erik Widuss). 1 ex födosökande Valsta fälten, Katrineholm 15.5 (Bengt Larsson, Hans Karlsson). 1 ex födosökande Ekbacken, Torshälla, Eskilstuna 24.5 (Viktor Eriksson). 1 ad Visen, Vingåkerslätten, Vingåker 3.6 (Ronny Nilsson). 1 ex förbiflygande Stensjön norra änden, Stora Malm, Katrineholm 3-4.6 (Bernth Andersson).

Pärluggla *Aegolius funereus*

I nivå med förra året, fyra ropande fåglar i år, tre förra året. Inga rapporter från de stora skogsområden i norra delen av rapportområdet. Det verkar som om vi nu för tiden får nöja oss med att finna bara ett fåtal spelande pärlugglor per vår i rapportområdet. Inte sedan 2001 har det varit över tio spelande fåglar, då elva.

Samtliga fynd: 1 hane spel/sång syd om Nävsjön, Nyköping 17.3-3.4 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson, Markus Forsberg, mfl). 1 hane spel/sång Krokmosse, Svartsjön, Nyköping 20.3 (Lars Skarfors). 1 ex spel/sång hörs från SV om Stensätter, Henningslund, Nyköping 25.3-4.4 (Tommy Pettersson). 1 ex spel/sång Solhaga, Hornsundssjön, Båven, Flen 7.4 (Lars Wijkström).

De senaste tuffa vintrarna har satt sina spår i rapporterna om kungsfiskare – 10-talet observerade fåglar under 2010 mot 39 ex året innan.
Foto Stefan Pettersson.

Nattskärre *Caprimulgus europaeus*

84 rapporterade revirspelande fåglar har gjorts i år. Detta kan jämföras med fjolårets 99, alltså en liten nedgång i antalet rapporterade fåglar. Sannolikt kan det förklaras med mindre eftersök i framförallt Nyköpings kommun. Vi har under de senaste (inkluderande årets) fyra åren pendlat från 118 ner till årets 84. Det går nog inte att dra några speciella slutsatser av den lilla nedgången utan man kan nog anta att arten håller en tämligen stabil nivå. Reviren fördelar sig på kommunerna enligt följande, fjolårets siffra som den andra inom parantesen, Eskilstuna (15, 18), Flen (3, 2), Gnesta (1, 0), Katrineholm (7, 5), Nyköping (38, 60), Strängnäs (13, 7), Trosa (5, 4) och Vingåker (2, 3).

Tornseglare *Apus apus*

Under året inga extrema större ansamlingar utan helt i nivå med vad de senaste åren visat. De sena fynden var alla i stort sett senare än vad det varit under de senaste fem åren.

Större sträck och sena rapporter: 1000 ex förbiflygande Ekebydal, Nyköping 18.7 (Jonny Werdin). 1000 ex sträckande mot SV Ekebydal, Nyköping 5.8 (Jonny Werdin).

2 ex sträckande mot S Kvicksundsbron, Eskilstuna 18.9 (Viktor Eriksson, Pontus Lindberg). 1 ex förbiflygande Litselby gård, Nynäs naturreservat, Trosa 21.9 (Claes Leijon). 1 ex sträckande mot SV Vivesta badplats, Oxelösund 22.9 (Jan Gustafsson, Jan Hägg).

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Från Eskilstuna finns rapporter från Ekeby våtmark i januari, maj och oktober–december samt från Rosenfors i augusti. Katrineholm och då vid Åkforsån rapporter från maj och juni. I Nyköping rapporteras arten från sju lokaler. En rapport från i maj i Strängnäs.

Det kan ha rört sig om max 10–12 olika fåglar rapporterade under året. Enbart från Katrineholmslokalen så är det flera fynd under häckningstid, i övrigt mest slumpartade fynd. Några vinterobservationer finns det också och då från välkända lokaler som Ekeby våtmark i Eskilstuna och från Nyköping är det vid Brandholmen, Skräddartorpsån och Nynäs slott.

Jämför man detta med fjolårets siffra på ca 39 ex hamnar vi på en fjärdedel i år. De tuffa vintrarna 2009/2010 och 2010/2011 sätter sina tydliga spår. Får se om vi får några rapporter alls under 2011.

Härfågel *Upupa epops*

(-2009:83/84) (2010:2/2)

Två fåglar rapporterade i år. De senaste åren så har det setts 1–3 individer per år. Vanligast att finna arten är i månadskiftet april–maj, men även under hösten så dyker den upp. Då mer spridd i tiden.

Samtliga fynd: 1 ex rastande Bryggan Industriområdet, Buskhyttan, Nyköping 29.4 (*Jan Sjöstedt, Ragnar Falk, Jonny

Två härfåglar har rapporterats under 2010 – utanför Nyköping, resp Trosa-trakten. Foto Thomas Larsson.

Werdin m.fl.). 1 ex födosökande Väster-
viken Tullgarn, Trosa 2.5 (*Örjan Jitelius,
Göran Andersson, Anders Westlund m.fl.).

Göktyta *Jynx torquilla*

Under 2010 noterades spelande fåglar och stationära individer indikerande 158 revir. Detta kan jämföras med 2008 års toppnotering om 154 revir (Södertälje och Nykvarn borträknade). Fjölåret gav 135 revir.

De 158 reviren fördelar sig på (andra siffran inom parantesen visar 2009) Strängnäs (49, 44), Eskilstuna (35, 30), Nyköping (35, 18), Katrineholm (14, 16), Flen (10, 7), Trosa (5, 7), Gnesta (3, 7), Oxelösund (1, 4), Kungsör (1, 1) och Vingåker (5, 1).

Den stora förändringen är från Nyköping, sannolikt enbart på bättre rapportering.

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

Om vi precis som tidigare år antar att spelande/revirhävande fåglar under mars till juli representerar ett revir så ger årets rapportering 139 revir.

Fjölåret gav 124 revir och 2008 152 revir. Vi hamnar alltså mitt i, så man kan anta att vi har en någorlunda jämn rapportering av arten i varje fall. Men hur stort är mörkertalet från ej rapporterade fåglar/områden som ej besöks.

I stort sett alla kommuner hade en försik-

Från Eskilstuna finns rapport om en häckning av tretåg hackspett i det kända området vid Trehörningen samt sommarobservationer i Vilsta naturreservat. Foto Peter Carlsson.

tig ökning eller likvärdigt resultat jämfört med 2009. Den tydligaste trenden över flera år rent generellt är en minskning i Eskilstuna kommun även om det var en svag ökning i år, men här får man nog se det som mest troligt på mindre antal besök av ornitologer i lämpliga mindre hackspettsbiotoper.

Tretåg hackspett *Picoides tridactylus*

Från Eskilstuna finns det rapport om en häckning i det kända området vid Trehörningen, samt sommarobservationer i Vilsta naturreservat. Därutöver två sträckande

fåglar vid Kvicksundsbron under höstens sträckbevakning på platsen.

Ytterligare en rapport om ett par finns från Strängnäs i maj, samt en andrahands uppgift om en fågel i juli på en lokal i Strängnäs.

I övriga delar av rapportområdet finns två oktober-novemberobservationer från Fjällmossen, Nyköping och Fågelsund, Flen.

Alltså inga rapporter från den tidigare kända lokalen vid Skiren/Kvicken området i Eskilstuna.

Sånglärka *Alauda arvensis*

Många flockar med individantal mellan 100 och 300 ex, men enbart en flock med mer än 300 ex. Flocken höll till i Nyköpings kommun och detta i mars medans snön låg så gott som överallt. Även en sträcksfiffra med mer än 300 ex.

Under 2008 noterades tre flockar med mer än 400 ex och den största flocken innehöll ca 700 ex.

Den första lärkan noterades den 6 mars i Kungsör, sedan dröjde det till den 15:e innan nästa fynd gjordes. Några dagar efter detta datum så anlände arten med full styrka.

Årets sista lärka rapporterades från skärgården den 2 november.

Flockar/sträcksfiffra mer än 300 ex: 320 ex sträckande mot N Marsäng, Nyköping 19.3 (Jonny Werdin). 400 ex födosökande Stora Kungsladugården, Svanviken, Nyköping 21.3 och 26.3 (Jonny Werdin, Jan Gustafsson).

Första och sista fynd: 1 ex förbiflygande Kungsör 6.3 (Patrik Rhönnsstad). 1 ex sträckande Storror, Hartsö skärgård, Nyköping 2.11 (Lennart Wahlén).

Berglärka *Eremophila alpestris*

(-2009:51/110) (2010:2/2)

Är inte årlig inom rapportområdet, under 2000 talet så saknas rapporter av arten från två av åren (2001 och 2009). Vanligtvis ob-

serveras enstaka ex, också så i år. Undantag var 2006 då flera sträckande flockar sågs. Så gott som alla fynd görs i närheten av kusten, inte sedan 2005 har något inlandsfynd gjorts.

Samtliga fynd: 1 ex sträckande mot SV Marsång, Nyköping 11.10 (*Jonny Werdin). 1 ex lockläte Skavsta flygplats, Nyköping 25.10 (*Jan Gustafsson).

Backsvala *Riparia riparia*

Efter fjolårets ökning till 380 par så hamnar vi åter igen under 300 häckande par, i år har det rapporterats 263 häckning, säkerligen är detta ej en exakt siffra. Man kan säkert räkna med lite plus eller minus. När den senaste riksinventeringen av arten var 2003 så beräknades det finnas 1320 par i rapportområdet (inkl Södertälje och Nykvarns kommuner som då ingick i vårt rapportområde). Är nu detta verkligheten med så få par i rapportområdet?

Tillbakagången kan huvudsakligen tillskrivas att nedlagda grustag i dag enligt lag skall återställas, det vill säga att nipbranter planas ut vilket gör dem olämpliga som häcklokaler för backsvala.

Häckningar och sista höstfynd: 32 häckningar Hässelby grustag, N Jättneavtaget, Strängnäs 1.5-7.8 (Björn Sjögren, Staffan Hellbom, Yngve Meijer m.fl.). 15 häckningar Åttersta Tåkt, Vingåker 18.5 (Lillemor Däckfors). 15 häckningar Larslunds gruståkt, Stigtomtamalmen, Nyköping 21.5 (Jan Sjöstedt). 4 ex lämplig biotop Glysas grav, Katrineholm 29.5 (Krister Andersson). 10 häckningar Hässelby grustag, S Jättneavtaget, Strängnäs 6.6 (Leif Karlsson). 1 häckning Stengårdets naturreservat, Kungsör 11.6 (Magnus Fridolfsson). 15 häckningar Husby grustag, Nyköping 12.6-8.7 (Lennart Wahlén, Jonny Werdin). 9 häckningar Edeby, Strängnäs 24.6-5.7 (Yngve Meijer, Jalle Hiltunen, Seppo Hiltunen). 30 häckningar Lyttersta, Vingåker 25.6 (Rüdiger

Ett rekordtidigt fynd av ladusvala – redan i slutet av mars 2010 sågs ett ex vid Lacka i Trosa skärgård. Foto Mikael Ackelman/N.

Kasche). 40 häckningar Kjula grustag, Eskilstuna 28.6 (Barbro Hedström, Brita Nilsson). 94 häckningar Klämsbo gruståkt, Kungsör 29.6 (Patrik Rhönnsstad).

Sista höstfynd i september: 7 ex sträckande Brostugan, Ludgo k:a, Nyköping 19.9 (Hasse Berglund). 7 ex rastande Vämedet, Strandstuviken, Nyköping 19.9 (Lennart Wahlén).

Ladusvala *Hirundo rustica*

Under året gjordes ett rekordtidigt fynd. Redan i slutet av mars så sågs ett ex vid Lacka i Trosa skärgård. Det sågs fler fåglar i Sverige under de sista dagarna i mars, så det verkar kunna vara ett tidigt inflöde detta år. Det sågs även en fågel på Landsort (i skrivande stund är det fyndet inte behandlat) bara någon timme efter fyndet vid Lacka. Samma fågel? Ja varför inte.

En observation 10 oktober är det senaste höstfyndet av trädpiplärka som noterats i svalan under perioden 2000–2010. Foto Hannu Kiuttu.

Sedan dröjde det ända tills den 13 april innan nästa fynd gjordes. Dessa var inte heller någon rejäl start på sträcket. Fynd nr tre blev den 17 april. Därefter blev det så gott som dagliga rapporter.

Marsfyndet är ett rejält fenologirekord för rapportområdet, det förra datumrekordet var den 9 april.

Årets sista fynd gjordes den 11 oktober då tre ex sågs sträcka söderut vid Marsäng. Detta är det motsatta mot det tidiga vårfyndet, inte många år som sista rapporterade fågel noterats vid detta tidiga datum. Förra året så var det senaste årsfyndet 8 november, vilket är höstfenologirekord för rapportområdet i det material som finns inrapporterat i svalan.

Tidiga och sena fynd: 1 ex förbiflygande Lacka, Trosa 28.3 (Pierre Stålnäbb). 2 ex förbiflygande Getnäsudden, Brännäs våtmark, Oxelösund 13.4 (Peter Skoglund). 1 ex förbiflygande Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 17.4 (Seppo Hiltunen).

3 ex sträckande mot S Marsäng, Nyköping 11.10 (Jan Karlsson, Thomas Larsson, Björn Johansson).

Hussvala *Delichon urbicum*

Årets första vårfynd på samma datum som 2009. De sista höstfynden några dagar tidigare än fjolåret, då sista fyndet var den 30.9.

Årets första och de sista höstfynden:

1 ex förbiflygande Kjula reningsverk, Eskilstuna 18.4 (Ilva Hansson). 5 ex sträckande mot SV Skåraviken, Nyköping 24.9 (Andreas Grabs). 6 ex Eckerstaudde, Yngaren, Nyköping 26.9 (Torbjörn Johansson).

Trädpiplärka *Anthus trivialis*

Årets första rapporterade fågel hördes sjunga den 14 april. Under åren 2005 till 2009 har förstadaturn för arten varit under perioden 14-21 april.

Årets oktoberfynd den 10:e är det senaste höstfyndet som noterats i svalan under perioden 2000 till 2010. Tidigare

Inlandsfynd av skärpiplärka med enstaka exemplar görs numera årligen. Foto Leif Nyström.

låg de senaste höstfynden mellan den 1:a och 4:e oktober, om vi räknar bort fynd från Södertälje som tidigare låg i vårt rapportområde.

Årets första fynd och oktoberfynd:

1 hane spel/sång Skidbacke, Svanviken, Nyköping 14.4 (Lennart Wahlén). 1 ex sträckande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 2.10 (Lennart Wahlén). 1 1K+ sträckande mot SV Vattentornet, Oxelösund 10.10 (Kalle Brinell).

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus*

Vårfynd rapporterades enbart från Strandstuviken, Nyköping detta år. Ett ex upptäcktes den sista april och dagen efter sågs som mest tre ex. Arten är ovanlig på våren och enbart något enstaka fynd görs så gott som årligen.

Höstfynd är betydligt vanligare än vårfynd, men inte på något sätt är den riklig då heller. Man finner enstaka ex på strandängar eller stubbåkrar.

Vårfynd (april–maj): 1 ex rastande Strandstuviken, Nyköping 30.4 (Jan Gustafsson m.fl.). 3 ex födosökande Strandstuviken, Nyköping 1.5 (Ingvar Jansson m.fl.).

Skärpiplärka *Anthus petrosus*

Ett inlandsfynd i år och endast en häckningsrapport från skärgården. Inlandsfynd med enstaka exemplar görs numera årligen. Antalet häckningar i skärgården varierar mellan åren, allt beroende på hur många besöks som görs i yttersta skärgården under häckningstid.

Häckningar och inlandsfynd: 2 ex föda åt ungar Hävringe, Oxelösund 17.6 (Jan Gustafsson, Karl Ingvarson). 1 ex sträckande mot V Kvicksundsbron, Eskilstuna 2.10 (Viktor Eriksson).

Gulärta *Motacilla flava*

En liten ökning till 25 par (21 par 2009) som häckat eller har indikerat häckning (ett av paren inom Strandstuviksområdet gjorde

en 2:a häckning). Så troligt 26 häckningar i rapportområdet 2010 rapporterade. Det bör vara fler par inom vårt rapportområde.

Häckningar: 2 häckningar vid Rördrommen, Sörfjärden, Eskilstuna 30.4-30.5 (Clas Hermansson, Kristina Åkerlund, Bo Gustafsson m.fl.). 6 häckningar Strandstuviken, Nyköping 30.4-31.7 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén, Markus Forsberg m.fl.). 3 häckningar Svanviken, Nyköping 30.4-23.6 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén, Markus Forsberg m.fl.). 4 häckningar Marsäng, Nyköping 5.5-15.6 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén, Jan Karlsson). 1 häckning Örsundet, Sörfjärden, Eskilstuna 11.5 (Jan Hägg). 1 häckning Örstigs gård, Nyköping 12-30.5 (Jan Gustafsson, Jan Sjöstedt). 1 häckning Hannsjön, Nyköping 20.5-6.6 (Jan Gustafsson, Jan Hägg). 1 häckning Närkemaderna, Buskhyttan, Nyköping 26.5-4.7 (Jan Gustafsson). 1 häckning Ekeby våtmark, Eskilstuna 28.5-10.6 (Clas Hermansson, Leif Carlsson, Tommy Emanuelsson). 2 häckningar Fiholmsby, Sörfjärden, Eskilstuna 29.5-13.6 (Leif Carlsson). 1 häckning Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 31.5-28.6 (Staffan Hellbom, Yngve Meijer, Jalle Hiltunen m.fl.). 1 häckning Västerviken Tullgarn, Trosa 3-21.6 (Claes Leijon). 1 häckning Stäkmaderna, Horns båtvarv, Nyköping 13.6 (Karin Lindström). 1 häckning Mågla strandäng, Sörfjärden, Eskilstuna 13.6 (Leif Carlsson).

Höga sträckssiffror: 68 ex sträckande mot S Kvicksundsbron, Eskilstuna 14.8 (Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson). 153 ex sträckande mot S Kvicksundsbron, Eskilstuna 25.8 (Joachim Strengbom).

Sista höstfynd: 1 ex rastande Harsätra, Mellösa, Flen 9.10 (Stefan Wastegård, Astrid Wastegård).

Sydlig gulärsla *Motacilla flava flava*

Från fem lokaler har rapporter inkommit av rasbestämda sydlig gulärsla under häckningstid.

Från vårt rapportområde är det fem fynd citronärsla från kustlokaler och ett fynd från inlandslokal. Foto Thomas Larsson.

Citronärsla *Motacilla citreola*

(-2009:5/5) (2010:1/1)

Rapportområdets sjätte fynd upptäcktes vid Strandstuviken, Nyköping den sista april på kvällen. I området fanns det då mycket sädesärlor och piplärkor, så man får anta att den anlänt tillsammans med dessa arter. Den var kvar i området ytterligare en dag.

Från vårt rapportområde är det fem fynd från kustlokaler och ett fynd från inlandslokal. Det är fyra vårfynd och två höstfynd av arten.

Samtliga fynd: 1 2K+ hona stationär Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 30.4-1.5 (*Jan Sjöstedt, Henrik Lind, David Erterius m.fl.).

Forsärsla *Motacilla cinerea*

Forsärlan har etablerat sig inom rapportområdet nu, häckar varje år med några par (som hittas), finns säkert fler som undgår upptäckt. Totalt har det noterats detta år ca 48 individer + de fåglar som har häckat eller troligen häckat. Totalt runt 70 individer. Så sent som 2005 så hade det bara noterats 70 fåglar inom rapportområdet genom tiderna, och nu ungefär lika många bara i år.

Paret i Nyköping häckade med resultat två kullar. I Flen hittades fåglar på två lokaler där trolig häckning eller häckningsförsök gjorts. Vid en lokal i Katrineholm så

fanns det sjungande fågel under en period i maj och sedan noterades två individer där i augusti, vilka skulle kunna vara fåglar från en eventuell häckning. På en välkänd lokal för arten inom Strängnäs fanns det fåglar under hela häckningsperioden och ungfågel noterades i början av augusti.

I Eskilstuna och då vid Kvicksundsbron, så fanns det individer i juni-juli, vilka borde komma från någon närbelägen häckning.

Ett fynd i januari i Eskilstuna, det fanns inga rapporter om decemberfynd 2009 från kommunen, så denna fågel var troligen bara en tillfällig rastare.

Vid sträcklokalen Kvicksundsbron, Eskilstuna så noterades det tolv ex på sträck mellan 29 juni och 10 oktober. Förra året räknades det in 13 ex på sträck under perioden 13 augusti och 29 oktober.

Häckningar, troliga häckningar och vinterfynd:

Nyköping: 2 häckningar (3+2 ungar) bo, ägg/ungar Kila k:a, Nyköping 19.4-23.9 (Lennart Wahlén, Jan Gustafsson, Jan Karlsson m.fl.).

Flen: 1 häckning bokesök? Brofors, Herrgölet, Flen 27.5-1.6 (Per Flodin, Andreas Grabs). 1 ex stationär Smedstorp, Flen 13.6 (Björn Johansson).

Katrineholm: 1 ex spel/sång Boda kvarn, Katrineholm 4-6.5, samt observation i augusti (Bengt Larsson m.fl.).

Strängnäs: 1 häckning (1 ungar) bo, ägg/ungar Berga säteri, Strängnäs 3.5-9.8 (Janne Oldebring, Nils-Erik Ewers, Staffan Hellbom m.fl.).

Eskilstuna: 1 ex lockläte Ekeby våtmark, Eskilstuna 3.1 (Magnus Brandel).

Sädesärla *Motacilla alba*

En vecka senare än 2009 dök det upp sädesärlor på flera lokaler inom rapportområdet. Några dagar tidigare än artens mediandatum (28.3). Sista observationsdatum för året var ca två veckor tidigare än fjolåret. Inga

Forsärlan har etablerat sig inom rapportområdet. På en välkänd lokal för arten inom Strängnäs fanns det fåglar under hela häckningsperioden och ungfågel noterades i början av augusti. Foto Andreas Grabs.

Så gott som årligen görs något enstaka vinterfynd av järnsparv så även 2010 i Sanda utanför Strängnäs. Foto Pekka Pulsa.

vinterfynd (jan-feb eller dec) i år. Senaste det gjordes vinterfynd var 2008.

Första fynd och novemberfynd: 1 ex förbiflygande Lacka, Trosa 25.3 (Pierre Stålnäbb). 3 ex rastande Marsång, Nyköping 25.3 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén, Karin Lindström). 1 ex Horns båtvarv, Nyköping 25.3 (Karin Lindström).

1 ex födosökande Pottskär, Kvicksundsbron, Eskilstuna 6.11 (Kjell Ingeström). 1 ex sträckande mot S Kvicksundsbron, Eskilstuna 7.11 (Yonas Ericsson, Tommy Emanuelsson).

Engelsk sädesärla/hybrid

Motacilla alba X yarellii

(-2009:1/1) (2010:1/1)

Under 2009 och 2010 har det inkommit två rapporterade fåglar som ej går att med säkerhet bestämma till rasen yarellii. Dessa

kommer här att redovisas som *Montacilla yarellii/alba X yarellii*.

2009: 1 ex födosökande Ekeby våtmark, Eskilstuna 5.5 (*Jorma Jokinen).

2010: 1 ex födosökande Modellflygbanan, Trosa 26.3 (*Göran Andersson).

Sidensvans *Bombycilla garrulus*

Enbart en rapport om flock med mer än 1000 ex inom rapportområdet. Under de senaste årens vintrar så har vi inte haft några större flockar. Senast det rapporterades vinterförekomst av större flockar så får vi gå tillbaka till år 2005. De mellanliggande åren enbart vinterflockar under 400 ex och oftast bara runt 100-talet individer som mest.

Flockar över 1000 ex: 1500 ex födosökande Rosenkälla, Nyköping 12.1 (Jukka Väyrynen).

I januari sågs 26 rödhakar, vilket är rekord för månaden med god marginal. Foto Mikael Ackelman/N.

Järnsparv *Prunella modularis*

Ett vinterfynd i år. Fågeln hade varit på plats en tid innan den kunde artbestämmas av upptäckaren. Så gott som årligen görs något vinterfynd, men det rör sig oftast bara om ett ex.

Vinterfynd (januari, februari och december): 1 ex födosökande Sanda Tegelslagarvägen 10, Strängnäs 24.1–28.2 (Susanne Lindqvist Larsson, mfl).

Rödhake *Erithacus rubecula*

Vinterfåglar från januari hamnar på 26 olika individer och i december två ex, vilket är rekord för januari med god marginal. Sedan kan man fundera på om alla januari-fåglar klarade hela vintern.

Fynden fördelar sig på de olika kommunerna enligt: Eskilstuna (5), Flen (2 varav 1 i dec), Gnesta (1), Nyköping (5),

Oxelösund (4 varav 1 i dec), Strängnäs (10), Vingåker (1).

Näktergal *Luscinia luscinia*

Årets första godkända fynd är från den 29 april. Dagen efter så finns det fler fynd och efter detta datum så rapporteras arten från flertalet lokaler inom rapportområdet. Årets fynd är tangerat fenologirekord från rapportområdet för fynd av fåglar i svalan.

Inga rapporter av näktergalar efter den 1 augusti i rapportområdet.

En rapport från 23 april 1997 har ombehandlats och har då ej godkänts.

Aprilfynd: 1 hane spel/sång Näsbyholm, Strängnäs 29.4 (Ulf Gustafsson). 1 ex spel/sång Brandholmens reningsverk, Nyköping 30.4 (Gunnar Rosqvist). 1 ex spel/sång Ekeby våtmark, Eskilstuna 30.4 (Kent Carlsson, Viktor Eriksson). 1 ex spel/

Liksom förra året gjordes tre vårfynd av blåhake. Foto Stefan Pettersson.

sång Romholmen, Nyköping 30.4 (Karin Lindström). 1 ex spel/sång Bryggan Industriområdet, Buskhyttan, Nyköping 30.4 (Per Johan Ulfendahl, Kerstin Ulfendahl). 1 ex spel/sång Läfte badplats, Vingåker 30.4 (Björn Jönsson).

Blåhake *Luscinia svecica*

Liksom förra året gjordes tre vårfynd. Datumen i maj faller väl in i den period som arten rastar i vårt rapportområde på väg norrut. Junifynd är ovanliga, faktiskt så ovanliga att detta är det första fyndet i svalan i vårt rapportområde. Det finns tidigare några rapporter av (rasen) vitstjärnig blåhaken från juni i rapportområdet.

Vårfynd (maj-juni): 1 ad hane rastande Köpinge, Åkers styckebruk, Strängnäs 12.5 (Jalle Hiltunen). 1 ex rastande Solöfälten, Fogdö k:a, Strängnäs 13.5 (Magnus Brandel). 1 ad hane rastande Stora Garkast, Hartsö skärgård, Nyköping 5.6 (Lennart Wahlén, Janne Oldebring).

Blåstjärt *Tarsiger cyanurus*

(-2009:1/1) (2010:1/1)

Under hösten så gjordes rapportområdets andra fynd av denna rara juvel. Även denna gång rörde det sig om en fångad och därefter ringmärkt fågel på Hartsö-Enskär fågelstation. När får vi den första fåltobsen

i rapportområdet? Under året gjordes flera sådana fynd i Sverige.

Första fyndet var 1993, så det dröjde nästan 20 år innan det hände igen.

Samtliga fynd: 1 1K ringmärkt Hartsö-Enskär fågelstation, Nyköping 16.10 (*Christer Larsson, *Lennart Wahlén, *Kalle Brinell, m.fl.).

Svart röstjärt *Phoenicurus ochruros*

Sex troliga eller säkerställda häckningar inom rapportområdet och då saknar vi i stort sett rapporter inifrån Oxelösunds järnverk. Där brukar några par så gott som alltid häcka. Intressant att vi nu för tredje året i rad har fåglar inom Nyby industriområde i Torshälla, i år också varnande under sommaren i samband med födosök, troligtvis föda till ungar.

I övrigt har det från hela rapportområdet rapporterats om ytterligare tolv ex utspritt från tidig vår till sen höst.

Samtliga fynd som tyder på häckning eller häckningsförsök:

Nyköping: 1 häckning Hartsön, Nyköping 28.3-27.6 (Helene Lindahl Vik). 1 häckning (1 unge) Spelhamnen, Nyköping 9.4-11.9 (Jan Gustafsson, Markus Forsberg, Ragnar Falk m.fl.). 1 häckning Västra Storgatan, Nyköping 5.5-28.10 (Mikael Ackelman, Kalle Brinell, Jan Hägg m.fl.).

Oxelösund: 2 häckningar Oxelösunds hamn, Oxelösund 29.3-13.7 (Jan Gustafsson, Kalle Brinell, Lennart Wahlén m.fl.).

Eskilstuna: 1 häckning Nyby industriområde, Eskilstuna 12.4-13.8 (Björn Fors).

Röstjärt *Phoenicurus phoenicurus*

Årets första fåglar är rapporterade den 26 april. Dessa fynd ligger i nivå med mediandatumet för artens ankomst till rapportområdet. Tre rapporter om oktoberfynd, varav ett av dessa rör samma fågel, totalt två olika ex. Sista datum för arten genom åren i vårt rapportområde inrapporterade i svalan är 16 oktober.

För tredje året i rad har svart rödsjärt häckat inom Nyby industriområde i Torshälla. Foto Thomas Larsson.

Oktoberfynd: 1 ex rastande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 5.10 (Lennart Wahlén). 1 1K hane rastande Brandholmens reningsverk, Nyköping 5.10 och 9.10 (Kalle Brinell).

Buskskvätta *Saxicola rubetra*

Årets första fynd av arten var den 27 april, tidigaste genom åren inrapporterade i svalan för rapportområdet är 19 april.

Årets senaste fynd är 10 dagar före det senaste inrapporterade höstfyndet i Svalan för rapportområdet, vilket är den 6 oktober.

Sista fyndet för året: 1 1K honfärgad födosökande Granömaden, Marsäng, Nyköping 26.9 (Marianne Mattiasson, Susanne Stilling).

Stenskvätta *Oenanthe oenanthe*

Årets första fågel blev nytt fenologirekord för rapportområdet. Sedan sågs det flera

ex på olika platser i rapportområdet som även de blev tidigare än fenologirekordet som var innan detta år. Det senaste fyndet i år var långt ifrån något rekord då det den 5:e november 2005 sågs en stenskvätta i Eskilstuna, vilket är nu gällande höstfenologifynd.

Första och sista fynd för året: 1 hane rastande Marsäng, Nyköping 26.3 (Jan Hägg, mfl). 1 ex Vegersberg, Katrineholm 13.10 (Krister Andersson).

Ringtrast *Turdus torquatus*

Nio rapporterade fåglar i år under perioden 23 april till 1 maj. Antalet fåglar är i nivå med de senaste åren. Årets första fåglar upptäcktes något senare än 2009, men likvärdigt med 2008. Inga rapporter från hösten.

Samtliga fynd: 1 ad hona rastande Vargholmen, Strängnäs 23.4 (Ulf Cassel). 1 hane rastande Trosalanda, V Tureholm,

Extremt många stora flockar av björktrastar fanns i början av året i rapportområdet. Foto Leif Nyström.

Trosa 24.4 (Torbjörn Winqvist). 1 hane födosökande Båsenberga, Vingåker 25.4 (Lillemor Däckfors, Ronny Nilsson). 1 ex rastande Jobstorpshälsan, Ångby, Nyköping 25.4 (Jan Gustafsson, Jan Hägg, mfl). 1 ex rastande Linuddsmaden (södra), Nyköping 26.4 (Jan Gustafsson, Jan Sjöstedt). 1 honfärgad rastande Lindbacke, Nyköping 30.4 (Lennart Wahlén). 1 ad hane Lindbacke, Nyköping 30.4 (Bertil Karlsson). 1 hane rastande Pommern, Strängnäs 30.4 (Yngve Meijer). 1 ex rastande väst om Vi, Västermo, Eskilstuna 1.5 (Leif Carlsson).

Koltrast *Turdus merula*

Under januari och februari var det rikligt med koltrastar vid fågelmatningar och där bärbuskar eller bärträd fanns. Rapporter om mer än 50 fåglar i olika områden i tätorterna har rapporterats från Eskilstuna, Flen,

Nyköping och Oxelösund. Under december betydligt fåtaligare än under årets första månader.

Björktrast *Turdus pilaris*

Extremt många stora flockar fanns i början av året i rapportområdet. Framförallt under de två första tredjedelarna av januari. Sedan avtog flockstorlekarna vartefter som bærtillgången tröt. Det är svårt att tolka alla flockar och få fram någon totalsiffra för rapportområdet under januari, men det rör sig sannolikt om 20000–30000 ex.

Under december finns inga rapporterade flockar med mer än tio ex, så det svänger fort mellan vintrarna.

Flockar, 2000 ex eller mer: 2000 ex födosökande Malmköping, Flen 3.1 (Jukka Väyrynen). 2000 ex födosökande Uddens fritidsområde, Katrineholm 8.1

Cirka 1250 rödvingetrastar har rapporterats. Ungefär hälften sågs i Oxelösundstrakten. Foto Leif Nyström.

(Ulf Gustafsson). 4700 ex sträckande mot SV Klaraborgsvägen 9, Eskilstuna 10.1 (Viktor Eriksson). 2000 ex födosökande Grangärdet, Fors, Eskilstuna 11.1 (Barbro Hedström). 2000 ex Klaraborgsvägen 9, Eskilstuna 12.1 (Viktor Eriksson).

Taltrast *Turdus philomelos*

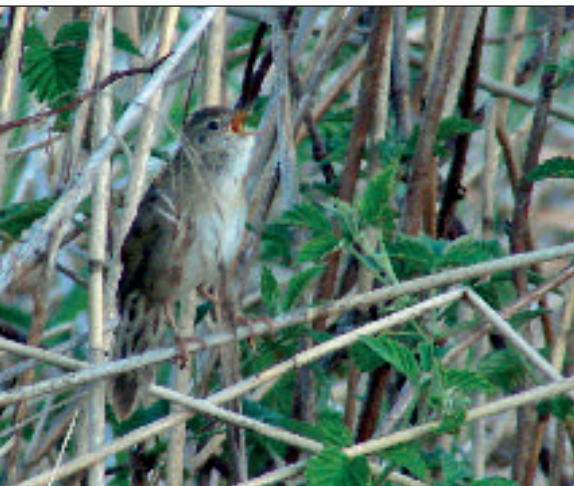
Under januari så sågs tio ex utmed kusten och i Eskilstuna. Antalet fynd är över det normala. Får i detta fall sammankopplas med de stora mängderna med rödvingetrastar och björktrastar som rastade i rapportområdet. Från december inga fynd alls, vilket också visar sig i minimalt med andra trastarter.

Vinterfynd (januari och december): 1 ex födosökande Brannäs våtmark, Oxelösund 1-15.1 (Tommy Knutsson, m.fl.). 1 ex födosökande Trosa Våtmark, Trosa 1.1 (Örjan Jitelius). 1 ex födosökande Vagnhärad,

Trosa 3.1 (Örjan Jitelius). 1 ex födosökande Tjuvholmen, Nyköping 11.1 (Björn Johansson). 2 ex födosökande Grangärdet, Eskilstuna 11.1 (Barbro Hedström). 1 ex förbi-flygande Södra Femöre, Oxelösund 15.1 (Jan Gustafsson). 1 ex födosökande Ekeby våtmark, Eskilstuna 18.1 (Lars-Erik Collin). 1 ex födosökande Kronslogen, Eskilstuna 19.1 (Leif Carlsson). 1 ex Långmaren, Nynäs naturreservat, Trosa 25.1 (Claes Leijon).

Rödvingetrast *Turdus iliacus*

Rekorduppträdande under januari. Vanligen görs enstaka vinterfynd och då rör det sig vanligen om ensamma fåglar. Från december 2009 finns mer än 100 rapporter om två ex eller fler. Vid ett flertal tillfällen sågs rena flockar av rödvingetrastar, vilket får betecknas som mycket ovanligt under vintern.

80 sjungande gräshoppsångare är det högsta antal som rapporterats i området sedan 2000. Foto Ilva Hansson.

Under januari 2010 ökade flockarna både i antal flockar och individer. Framförallt i Oxelösund så rörde sig stora flockar bland bärträden. Den största flocken var på ca 400 ex som höll till vid Ramdalens IP. Totalt i Oxelösund så uppehöll sig säkerligen mer 600 ex. I övrigt från rapportområdet endast en flock med mer än 75 ex, den är rapporterad från Flen och då med ca 80 ex.

I Nyköping, som ligger nära Oxelösund, rapporteras den största flocken till 32 ex och då är det från Ängudden, Hummelvik vilket är en kustlokal SV om Oxelösund. Den största flocken från centrala Nyköping är på 25 ex. Från övriga kommuner så var det väldigt få rapporter med mer 25 ex rapporterade.

Vi kan alltså konstatera att den stora mängden fåglar höll till i Oxelösund. Man kan ju fråga sig varför så extremt mycket där jämfört med grannkommunen Nyköping. En tänkbar förklaring kan vara att fåglar kom insträckande från havet och fann i Oxelösund enorma mängder med bär, vilket gjorde att de stannade kvar här.

En försiktig uppskattning av antalet individer i rapportområdet under januari stannar på ca 1250 ex. Ungefär hälften av dessa sågs då i Oxelösund.

I februari finns i stort sett inga flockar kvar, den största är på 40 ex från Nyköping den 2:a. I Oxelösund är det nu enbart några individer kvar den första veckan, för att därefter vara helt tomt på rödvingetrastar.

I december finns inga fynd från rapportområdet.

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

Som för övriga trastarter så rör det sig om höga antal kvar i rapportområdet i januari med ca 65 ex rapporterade. Från december mer normala tio ex. Trakterna kring Eskilstuna och Strängnäs dominerar, men även från övriga delar så finns det rapporter. Den lokal som under januari hyst mest dubbeltrastar är vid Hässelbyholm, Strängnäs där högsta noteringen är 14 ex. Från Oxelösund, där det var stora mängder av björk- och rödvingetrastar, finns det enbart en rapport om en fågel från perioden januari och februari.

Hög sträckcifra: 156 1K+ sträckande mot SV Vattentornet, Oxelösund 11.10 (Kalle Brinell m.fl.).

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Från våren och sommaren rapporterades 80 sjungande individer, vilket är det högsta antalet som rapporterats från vårt nuvarande rapportområde sedan 2000. Kommunvis fördelar sig fynden enligt följande: Eskilstuna (27), Flen (3), Gnesta (2), Katrineholm (3), Kungsör (9), Nyköping (15), Oxelösund (1), Strängnäs (19) och Vingåker (1). Förutom dessa så sågs ett ex rasta i en vassrugga vid Sävsundet på Sävä, Nyköping, 9.9 (Lennart Wahlén).

Flodsångare *Locustella fluviatilis*

Antalet fynd har under det senaste årtiondet varit vikande, men i och med årets 14 fynd är trenden bruten. Vi får gå ända tillbaka till 1999 (16) för att hitta ett år med fler fynd än årets 14.

Samtliga fynd: 1 ex Ekeby våtmark, Eskilstuna 18-24.5 (Viktor Eriksson, Tommy

Emanuelsson, Yonas Ericsson m.fl.). 1 ex Västerby, Norrland, Strängnäs 20.5-15.6 (Staffan Hellbom, Yngve Meijer, Markku Kemppi m.fl.). 1 ex Vingåkerslätten, Vingåker 29.5-15.6 (Lillemor Däckfors, Bernth Andersson, Ronny Nilsson). 1 ex Skälby, Flen 30.5-5.6 (Jonas Ekwall, Jan Hägg, Andreas Grabs m.fl.). 1 ex Öster-Malma, Nyköping 3.6 (Niklas Holmqvist, Lennart Wahlén). 1 ex Bron mellan Ista och Backa, Nyköping 3.6 (Markus Forsberg). 1 ex Skudern, Malmköping, Flen 3.6 (Jukka Väyrynen). 1 ex Sätterstamaden, Nyköping 4-10.6 (Janne Oldebring, Niklas Holmqvist, Peter Ringqvist m.fl.). 1 ex Mälbyviken, Eskilstuna 4-5.6 (Björn Fors). 1 ex Norrsjön, Ärla, Eskilstuna 4.6 (Kent Carlsson). 1 ex Kölsätter, Nyköping 5-6.6 (Jan Gustafsson, Jan Sjöstedt). 1 ex Sigurdsristningen, Sundbyholm, Eskilstuna 6.6 (Björn Fors). 1 ex OKQ8 Runna, Kungsör 9-13.6 (Börje Wennerström, Olle Sköld, Urban Lundström). 1 ex Österåker, Vingåker 25.6 (Ronny Nilsson).

Vassångare *Locustella luscinioides* (-2009:27/27) (2010:3/3)

Liksom fjolåret gjordes det i år tre fynd. Två sjungande individer och en ringmärkt. Detta är femte året i rad med sjungande vassångare i vårt rapportområde.

Samtliga fynd: 1 sjungande Brobyviken, Eskilstuna 4-6.6 (*Pedro Haglund, Viktor Eriksson, Tommy Emanuelsson m.fl.). 1 sjungande Haversjön, Björnlunda, Gnesta 4-8.6 (*Ulf Andersson, Jan Hägg, Bertil Karlsson m.fl.). 1 1K ringmärkt Idö märkplats, Sörfjärden, Eskilstuna 1.9 (*Lars Broberg)

Busksångare *Acrocephalus dumetorum* (-2009:34/35) (2010:1/1)

Från året finns två godkända rapporter som bedöms röra sig om en och samma fågel. Natten mellan 1-2.6 hördes ett ex vid jordupplaget vid Hagby, Eskilstuna

48 sjungande trastsångare rapporterades, vilket gör året till det bästa någonsin för arten inom vårt nuvarande rapportområde. Foto Stefan Pettersson.

(*Viktor Eriksson, Yonas Ericsson). Trots eftersök fanns inte fågeln kvar därefter. Den 11.6 återupptäcktes samma (?) individ vid Bussgaraget i Hällbybrunn, ca. 500 m norr om den tidigare fyndlokalen och stannade där till morgonen 14.6 (Lennart Eriksson, Yonas Ericsson, Kent Carlsson m.fl.)

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Under året hördes 56 sjungande individer vilket är likvärdigt med fjolårets 56 individer, men fortfarande få jämfört med åren i mitten av 2000-talet då 70-90 ex per år noterades. Kommunvis fördelade fynden sig enligt följande: Eskilstuna (8), Flen (1), Gnesta (2), Katrineholm (2), Kungsör (2), Nyköping (20), Oxelösund (1), Strängnäs (10), Trosa (5) och Vingåker (5).

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*

Under året rapporterades totalt 48 sjungande individer, vilket gör 2010 till det bästa året någonsin för trastsångare inom vårt nuvarande rapportområde. Sörfjärden är som vanligt bästa lokalen med 15 ex. I övrigt är det noterbart att antalet fynd från Eskilstuna nu efter fjolårets bottenår med tolv ex åter är tillbaka på nivån från tidigare

Endast en övervintrande svarthätta har rapporterats, vilket är mindre än normalt. Foto Hannu Kiuttu.

år. Kommunvis fördelning av sjungande ex: Eskilstuna (25), Flen (2), Gnesta (2), Katrineholm (1), Nyköping (9), Strängnäs (6), Trosa (2) och Vingåker (1).

Höksångare *Sylvia nisoria*

Vi kan glädja oss åt att det i år för första gången sedan 2003 kunnat konstateras en häckning inom rapportområdet. Häckning ägde nu precis som då rum på Enskär, Nyköping varvid 4 ungar kunde ses (Lennart Wahlén, Janne Oldebring, Jan Hägg m.fl.). Vi får nu hoppas att det inte dröjer ytterligare sju år innan nästa häckning.

Ärtsångare *Sylvia curruca*

Årets första fynd var två fåglar den 28.4 med 1 ex sjungande Näshulta kyrka, Eskilstuna 28.4 (Bo Gustafsson) och 1 ex sjungande, Lindbacke, Svanviken, Nyköpings 28.4 (Björn Johansson). Årets sista fynd var 1 ex rastande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköpings 26.9 (Lennart Wahlén).

Trädgårdssångare *Sylvia borin*

Ett sent fynd i oktober månad: 1 ex ringmärkt Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 11.10 (Lennart Wahlén).

Svarthätta *Sylvia atricapilla*

Endast en rapport avseende övervintrande fågel vilket är mindre än normalt. Detta torde bero på den kalla och snörika vintern. Vinterfynd:

1 hane födosökande Åsgatan 29, Katrineholm, 1-6.1 (Hans Karlsson).

Dessutom ett tidigt vårfynd om 1 ex rastande Sjövikstornet, Kolsnaren, Vingåker 19.4 (Anne-Marie Johansson, Henry Johansson).

Lundsångare *Phylloscopus trochiloides*

(-2009:24/29) (2010:1/1)

En sjungande hane Snäckviksskogen, Strandstuviken, Nyköping 19.5 (*Jan Gustafsson). Detta är tredje året i rad som arten setts inom rapportområdet.

28 april sågs sjungande ärtsångare vid Näshulta kyrka och i Svanviken, Nyköping. Foto Mikael Ackelman/N.

Kungsfågelsångare

Phylloscopus proregulus

(-2009:19/22) (2010:1/1)

Årets fynd inom rapportområdet är det första som ej är från någon av öarna ute i skärgården.

Samtliga fynd: 1 ex födosökande Palm-torps allé, Oxelösund 12.10 (*Jan Karlsson).

Taigasångare *Phylloscopus inornatus*

(-2009:27/27) (2010:1/1)

Arten börjar numera bli årsvis och detta var sjätte året i rad som den sågs.

Samtliga fynd: 1 ex födosökande Rosvalla, Nyköping 5.10 (*Kalle Brinell).

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Under häckningstid noterades arten på hela 17 olika lokaler vilket är långt över de 5-6 observationer som normalt görs under häckningstid. Antalet sjungande gransångare i rapportområdet under häckningstid visar om vi tittar under en längre tid på en liten ökning.

Under häckningstid noterades gransångare på hela 17 olika lokaler. Foto Stefan Pettersson.

Fynd, första och sista för året: 2 ex Lindbacke, Svanviken, Nyköping 26.3 (Peter Malmberg).

1 födosökande Fiskarstugan, Stjärnholm, Oxelösund 23.11 (Kalle Brinell), och med tanke på att snön redan kommit vid denna tid kan denna fågel inte haft det lätt.

Östlig gransångare

Phylloscopus c. tristis/abietinus

(-2009:3/3) (2010:1/1)

Under året gjordes det fjärde fyndet av

På Enskär, Hartsö skärgård, ringmärktes 16 oktober 44 stjärtnesar. Foto Mikael Ackelman/N.

denna obestämda rasgrupp av gransångare i vårt rapportområdet. Samtliga fynd är gjorda under 2000-talet.

Samtliga fynd: 1 ex spel/sång Näsudden, Örstignäs gård, Nyköping 26.4 (*Jan Gustafsson).

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*

Från våren finns fem observationer av lika många ex vilket är normalt medan hösten fem observationer av fem ex är något mer än normalt.

Samtliga vårfynd (maj-juni): 1 ex Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 16-21.5 (Göran Altstedt, Lennart Wahlén). 1 ex Snäckviksskogen, Strandstuviken, Nyköping 19.5 (Jan Gustafsson). 1 2K sjungande Linuddens beteshage, Linudden, Nyköping 22-26.5 (Ragnar Falk, Jan Gustafsson, Markus Forsberg m.fl.). 1 ex stationär Solbergasjön, Solberga, Vingåker 24.5 (Ronny Nilsson). 1 ex stationär Lagunen, Tynnelsö, Strängnäs 20.6 (Yngve Meijer, Markku Kempfi).

Samtliga höstfynd (september-oktober):

1 ex rastande Brannäs våtmark, Oxelösund 2.9 (Tommy Knutsson). 1 ex rastande Sävö, Nyköping 2.9 (Lennart Wahlén). 1 1K rastande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 26.9 (Lennart Wahlén).

1 ex lockläte Enskär, Hartsö skärgård, Nyköpings 2.10 (Lennart Wahlén). 1 ex rastande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 12.10 (Lennart Wahlén).

Halsbandsflugsnappare

Ficedula albicollis
(-2009:23/28) (2010:3/3)

Hela tre observationer under året av denna art där det normalt sett görs något enstaka fynd vartannat till vart tredje år.

Samtliga fynd: 1 ad hane spel/sång Aspa gård, Oxelösund 4.5 (*Tommy Knutsson). 1 hane Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 16-27.5 (*Göran Altstedt, Lennart Wahlén). 1 ad hane Hällets naturreservat, Nyköping 17.5 (*Jukka Väyrynen).

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Från häckningstid finns rapporter från tio olika lokaler vilket är i underkant av vad som varit normalt på senare år.

Under perioden 21.7–31.10 ringmärktes 42 fåglar vid Idö märkplats, Sörfjärden, Eskilstuna (Lars Broberg), och detta är den sämsta noteringen någonsin. Det är väl stor risk att den kalla och snörika vintern 2009–2010 gick hårt åt beståndet med skäggmes. Med tanke på även vintern 2010–2011 varit kall och snörik finns det en risk för att beståndet kan ha minskat ytterligare. Om så är fallet får vi se i nästa årsrapport.

Stjartmes *Aegithalos caudatus*

Observationer av mer än 20 ex: 25 ex rastande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 8.10 (Lennart Wahlén). 45 ex sträckande mot söder Kvicksundsbron, Eskilstuna 10.10 (Viktor Eriksson). 50 ex sträckförsök Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 16.10, och av dessa ringmärktes 44 ex (Kalle Brinell). 24 ex sträckande mot söder Kvicksundsbron, Eskilstuna 5.11 (Viktor Eriksson).

Sommargylling *Oriolus oriolus*

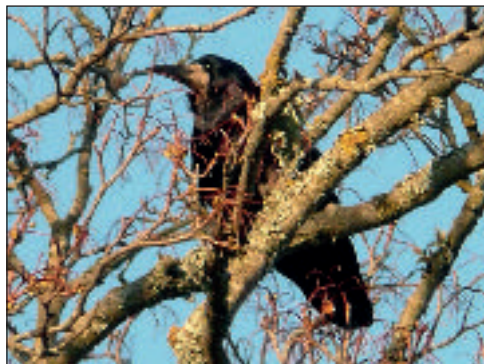
(-2009:86/92) (2010:3/3)

Även i år hördes tre sjungande hanar i vårt rapportområde vilket numera börjar bli normalt. En svag ökning av antalet observationer av denna skönsjungande fågel har kunnat noteras.

Samtliga fynd: 1 hane spel/sång Öster-Malma, Nyköping 30.5 (*Niklas Holmqvist). 1 ex spel/sång fd Hästhagen, Strandstuviken, Nyköping 7.6 (*Björn Johansson, Jan Gustafsson, Markus Forsberg). 1 ex spel/sång Marichov, Mariefred, Strängnäs 10.6 (*Erik Widuss).

Törnskata *Lanius collurio*

Under året sattes ett nytt fenologirekord för arten då 1 hane noterades vid Lindbacke, Svanviken, Nyköping 27.4 (Göran Altstedt).

Två fynd av råkor under häckningstid gjordes i rapportområdet. Foto Karin Lindström.

Detta är en hel vecka tidigare än föregående fenologirekord för arten som var från 3.5 2001.

Dessutom gjordes två sena fynd i slutet av september månad med 1 1K rastande Marsång, Nyköping 27.9 (Jonny Werdin) och 1 1K rastande Strandstuviken, Nyköping 27.9 (Jan Hägg).

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes*

Under perioden 1.3–30.6 finns rapporter om enstaka ex på 13 olika lokaler, någon konstaterad eller misstänkt häckning finns dock ej rapporterad.

Råka *Corvus frugilegus*

Två fynd under häckningstid med 1 2K rastande åkern S Marsvikens kursgård, Nyköping 26.5 (Jan Gustafsson) och 2 ex födosökande Södra brofästet, Grannäsfjärden, Strängnäs 1.7 (Leif Ekblom, Anders Carlberg, Staffan Hellbom, Yngve Meijer).

Svartkråka *Corvus corone corone*

Har denna ras av kråka blivit vanligare inom rapportområdet eller är det så att vi skådare blivit mer uppmärksamma och bättre på att bestämma den? Hur som helst var detta sjunde året i rad som den noterades medan det under perioden 1982–2003 endast finns tre rapporterade fynd.

Från januari finns massor av observationer av starar över hela rapportområdet. Foto Ilva Hansson.

Samtliga fynd: 1 ex stationär Hagby, Eskilstuna 5.4 (*Viktor Eriksson, *Tommy Emanuelsson). 1 ex sträckande mot N (efter att ha rastat) Modellflygbanan, V Trosa 11.4 (*Örjan Jitelius).

Stare *Sturnus vulgaris*

Från januari månad finns massor av observationer av starar över i princip hela vårt rapportområde. Detta är givetvis en följd av de stora mängder som dröjde sig kvar under december 2009, uppskattningsvis cirka 1000 fåglar. Från december månad finns fem observationer av tillsammans 54 ex.

Samtliga fynd december: 1 ex stationär Oxelögatan, Oxelösund 1-31.12 (Thomas Larsson). 1 ex Mariefred, Strängnäs 1.12 (Erik Widuss). 1 ex förbiflygande Brandholmens reningsverk, Nyköping 2.12 (Jonny Werdin, Jan Ring, Stefan Pettersson). 1 ex stationär Lilla Kungsladugården, Nyköping 29.12 (Jonny Werdin).

En gulhämpling spelade flitigt vid campingen Strandstuviken i början av maj. Foto Thomas Larsson.

Gulhämpling *Serinus serinus*

(-2009:5/5) (2010:1/1)

En fågel spelade flitigt vid campingen Strandstuviken i början av maj och vår bedömning är att det var samma fågel som sågs vid närliggande Örstignäs gård i slutet av juni månad.

Samtliga fynd: 1 ad hane spel/sång Campingen, Strandstuviken, Nyköping 1-6.5 (*Jan Hägg, Leif Nyström, Markus Forsberg m.fl.). 1 ad hane stationär Örstignäs gård, Nyköping 27-28.6 (*Lennart Wahlén, Karl-Erik Häger).

Steglits *Carduelis carduelis*

Större flockar på 50 ex eller mer noterades vid sju tillfällen under året.

Större flockar: 100 ex Västerljung, Trosa 1.9 (Claes Leijon). 50 ex Kafjärdsslätten, Eskilstuna 6.9 (Yonas Ericsson). 50 ex Stenkvistafältet, Eskilstuna 8.9 (Barbro Hedström, Ilva Hansson, Brita Nilsson). 60

Under vintern finns observationer av 64 vinterhämlingar vilket är ganska normalt. Foto Leif Nyström.

ex Ärjafälten, Åkers styckebruk, Strängnäs 10.9 (Erik Widuss, Elsie-Britt Bäckstrand). 60 ex Gräsmatteodlingarna, Stenkvistafältet, Eskilstuna 19.9 (Ilva Hansson). 50 ex förbiflygande Solöfälten, Fogdö k:a, Strängnäs 23.10 (Magnus Brandel). 50 ex Lilla Kungsladugården, Nyköping 6.12 (Jonny Werdin).

Vinterhämling *Carduelis flavirostris*

Under vintern finns tolv observationer av 64 fåglar vilket är ganska normalt.

Under vårsträcket observerades cirka 380 fåglar vilket är långt mer än de 50-100 ex som är normalt under våren. Under höststräcket noterades cirka 355 fåglar vilket är något mer än normalt.

Flockar med 50 ex eller fler: 55 ex Hillesta, Västerljug, Trosa 26.3 (Örjan Jitelius). 70 ex rastande Båtklubben Mariefred, Strängnäs 31.3 (Erik Widuss). 50 ex födosökande Ökna, Stenkvistafältet, Eskilstuna

4.4 (Kent Carlsson). 80 ex Helgesta, Skåraområdet, Nyköping 4.4 (Jonny Werdin). Ca 200 ex rastande Orrkullen, V Hannsjön, Nyköping 20.10 (Jan Gustafsson).

Brunsiska *Carduelis flammea cabaret*

Totalt sågs det under året 36 ex av denna ras av gräsiska fördelat på 21 ex för perioden 3.1-29.3 och 15 ex för perioden 27.9-27.12. Som mest sågs tio ex 27.9 Hummelvik fiskehamn, Nyköping (Björn Johansson).

Snösiska *Carduelis hornemanni*

Under året har det gjorts 24 observationer av tillsammans 31 ex varav fem ex sågs under perioden 26.2-22.3 och 26 ex under perioden 22.10-24.12.

Antal ex fördelar sig per kommun enligt följande Nyköping (8), Strängnäs (8), Eskilstuna (6), Flen (3), Katrineholm (2), Kungsör (2), Trosa (1) och Vingåker (1).

Ortolansparv riskerar att försvinna som häckfågel inom rapportområdet. Foto Thomas Larsson.

Bändelkorsnäbb *Loxia leucoptera*

Under året finns endast ett fynd av denna art som vissa år kan uppträda invasionsartat. Detta är långt under vad som kan anses normalt även när det inte rör sig om år med invasion.

Samtliga fynd: 1 ex sträckande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 13.10 (Lennart Wahlén).

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Efter att antalet sjungande fåglar de senaste två åren minskat till 35-40 st gjordes i år en kraftig ökning då hela 64 sjungande fåglar noterades (risk för någon enstaka dubbelräkning finns) alltså något mer än de 50-60 sjungande fåglar som noterades åren 2003-2007.

Fynden fördelade sig kommunvis enligt följande: Nyköping (32), Strängnäs (9),

Eskilstuna (8), Trosa (8), Oxelösund (4), Katrineholm (3). Detta visar att ungefär 2/3 av fynden gjordes i kusttrakterna och 1/3 i inlandet.

Tallbit *Pinicola enucleator*

Totalt sett gjordes sex observationer av tillsammans 15 individer under året. Tre av observationerna gjordes i början av året och tre under fjärde kvartalet.

Samtliga fynd: 1 hane spel/sång, ej häckning Fjällsbacksskogen, Eglasjön, Nyköping 14.2 (Torbjörn Andersson). 2 i par spel/sång Odlaren, Eskilstuna 6.3 (Lennart Cronholm). 1 hane Hultastrand, Baggetorp, Katrineholm 4.4 (Anders Lennartsson). 9 ex sträckande mot SV Källvik, Trosa 19.11 (Lennart Wahlén). 1 ex lockläte Lystersta, Vingåker 21.11 (Ronny Nilsson). 1 ex lockläte Sträng-

näs domkyrka, Strängnäs 15.12 (Staffan Hellbom).

Lappspärv *Calcarius lapponicus*

Från våren 29.3-18.4 finns tre rapporter om tillsammans fem ex och från hösten 30.8-26.10 finns 21 observationer av 33 ex. Antalet vårfynd är något färre än normalt medan antalet höstobservationer är normalt.

Vårfynd (mars-maj): 1 ex födosökande Strandstuviken, Nyköping 29.3 (Björn Johansson, Jan Gustafsson, Lennart Wahlén). 2 hanar och 1 hona Marieberg, Yngaren, Katrineholm 5.4 (Håkan Lernefalk, Agne Swenzén). 1 ex rastande Fatburen, Mariefred, Strängnäs 18.4 (Erik Widuss).

Snöspärv *Plectrophenax nivalis*

Från vintern finns fyra fynd av enstaka fåglar vilket är klart mindre än normalt. Under vårsträcket 9.3-6.4 gjordes 26 observationer av totalt 760 ex vilket är betydligt mer än normalt. Detta har dock sin förklaring i en större flock om ca 500 ex vid f.d. Katrineholms gård, Ramshammar, Eskilstuna 27.3 (Joachim Strengbom).

Från höststräcket finns totalt åtta observationer av 23 fåglar vilket är färre än normalt och förklaras av att ingen större flock noterades.

Ortolanspärv *Emberiza hortulana*

Från våren finns rapport om sex sjungande fåglar från tre olika lokaler. Som mest rapporteras fyra sjungande fåglar från Sofiebergssåsen, Eskilstuna 9.5 (Yonas Eriksson) och 23.5 (Janne Oldebring). Övriga observationer av sjungande fåglar var 1 ex 1 km NO Svarthäll, Kungsör 8.6 (Ralf Lundmark) och 1 ex Vävle gård, Sörfjärden, Eskilstuna 30.5 (Clas Hermansson). Förutom detta sågs en fågel under våren och några fåglar under hösten.

Tyvär är det antagligen bara en tidsfråga innan denna art försvinner som häckfågel inom rapportområdet.

Fynd vår förutom sjungande fåglar: 1 ex rastande Linuddsmaden (södra), Linudden, Nyköping 12.5 (Jan Gustafsson).

Samtliga fynd höst: 1 1K+ sträckande Fågelboskogen, Öster, Nyköping 28.8 (Kalle Brinell). 1 ex rastande Tybblefålden, SO Stensjön, Stora Malm, Katrineholm 31.8 (Pelle Moqvist). 1 ex sträckande mot SV Palmtorps allé, Oxelösund 18.9 (Jan Gustafsson). 2 ex sträckande Marsäng, Nyköping 19.9 (Bertil Karlsson, Jan Karlsson). 1 ex sträckande mot SV Bryggan Industriområdet, Buskhyttan, Nyköping 19.9 (Jan Gustafsson).

Videspärv *Emberiza rustica*

Under året finns två fynd av denna art inom rapportområdet vilket är normalt om man tittar på fyndbilderna under 2000-talet. Bägge fynden är från hösten vilket är det vanligaste.

Samtliga fynd: 1 ex Hålstorp, Katrineholm 11.9 (Lars Davner). 1 ex sträckande mot S Värskäl kullen, Gripensnäs, Ålspångaviken, Flen 10.10 (Per Flodin, Andreas Grabs).

Sävspärv *Emberiza schoeniclus*

Under vintern rapporterad från tre olika lokaler varav två av dessa har observationer på 15 ex eller fler vilket är ovanligt stora flockar för att vara under vintern (är säkerligen från samma flock, då vassområdet är detsamma). Inga av vinterobservationerna är gjorda under december utan Samtliga är från januari månad. Detta kan kanske bero på att vintern 2010/2011 nu är den andra snörika och kalla vintern i rad vilket kanske gjort att antalet övervintrande sävsparvar minskat.

Vinterfynd (januari), flest antal rapporterade ex på respektive lokal:

15 ex Brandholmens reningsverk, Nyköping 3.1 (Bertil Karlsson), 17 ex rastande Ångstugans plattform, Nyköping 8.1 (Jan Hägg). 3 ex födosökande Ekeby våtmark, Eskilstuna 23.1 (Kent Carlsson).

Allmänt om rapportering

För den som inte använder rapporteringssystemet Svalan utan vill skicka in skriftliga rapporter gäller fortfarande att alla rapporter, även de som ska behandlas av Rk (Riks), skickas till rapportmottagaren. Använd gärna e-post.

Skriftliga rapporter gällande 2011 skickas in senast den 5 januari 2012 för att komma med i rätt årsrapport. Vi ser annars helst att du använder rapportsystemet Svalan och att du rapporterar successivt. Detta underlättar oändligt för Rrk och innebär att vi alla får mycket på köpet avseende exempelvis bevakning av särskilt intressanta fynd (rariteter, udda antal, udda tidpunkt o.s.v.) med hjälp av de filter vi definierat.

Notera att rapporter inskrivna i rapportsystemet Svalan efter den 31 januari riskerar att inte komma med i rätt årssammanställning. Glöm sedan inte beskrivningar av sällsyntare arter eller udda fynd i övrigt där skriftlig beskrivning krävs. Vilka dessa är framgår av filtreringen uppsatt i Svalan av Rrk, men som gemene rapportör egentligen inte behöver hålla reda på.

Om man rapporterar något som kräver beskrivning, kommer automatiskt en länk att skapas till ett rapportformulär i Svalan som man ser när man är inloggad. Dessutom skickas en påminnelse ut med e-post från Rrk. Är man intresserad av hur filtret är uppsatt finns länk till rapportmall i Svalan under rapportering.

Oavsett om du använder en pappersblankett eller digital dito, bör du sedan skicka din beskrivning snarast till rapportmottagaren, så Rrk får en möjlighet att bedöma densamma i tid. Notera att det går bra att rapportera även känslig information i Svalan såsom häckningar av rovfåglar o.d. Dessa publiceras naturligtvis inte i detalj och kommer inte att synas för andra än rapportören och Rrk, men kännedomen om dem kan vara avgörande i fågelskyddsarbetet.

Rrk:s ledamöter

– personer och ansvar under 2011

Under arbetet med rapporter inkomna under 2010 består Rrk Sörmland av åtta ledamöter.

Håkan Lernefalk, Katrineholm

Sammankallande, rapportmottagare och sammanställningsansvarig
Storgatan 16 A
641 45 Katrineholm
0150-511 34

Göran Andersson, Trosa

Sammanställningsansvarig

Kalle Brinell, Nyköping

Sammanställningsansvarig

Per Flodin, Flen

Ansvarig Svalan, sammanställningsansvarig, webbmaster Rrk:s hemsida

Jan Gustafsson, Oxelösund

Ansvarig Svalan, sammanställningsansvarig, listansvarig

Jan Hägg, Nyköping

Sammanställningsansvarig, fenologi

Örjan Jitelius, Trosa

Sekreterare, sammanställningsansvarig

Joachim Strengbom, Eskilstuna

Sammanställningsansvarig, fenologi

Skriftliga rapporter skickas till rapportmottagaren och för den som vill komma i kontakt med Rrk Sörmland via e-post gäller adressen: rrk@sormland-sornitologerna.se

Havsörn. Foto Pekka Palsa.

Foto Leif Nyström.

Riksinventering brun kärrhök 2010

- Sammanställt av Håkan Lernefalk

Under 2010 var brun kärrhök återigen riksinventeringsart. Det var femte gången som arten har inventerats över hela landet. De tidigare inventeringarna har gjorts 1958, 1969, 1979 och 1995. 1995-års inventering var så gott som heltäckande för vårt rapportområde.

Ett allmänt upprop gick ut till områdets lokala föreningar och ornitologer. Någon samordnad inventering över rapportområdet under 2010 gjordes tyvärr inte. Det var endast Ornitologiska Klubben i Eskilstuna som förtjänstfullt gjorde en kommuntäckande inventering. I övrigt bygger sammanställningen på de spontana rapporter som skett i Svalan.

Sedan förra inventeringen 1995 har rapportområdet ändrats och Södertälje ingår inte längre i rapportområdet.

Resultatet per kommun redovisas följande tabell. Sörfjärden redovisas separat längre fram i årsboken och ingår inte i siffrorna för Eskilstuna och Strängnäs kommuner.

Kommun	Revir 2010	Revir 1995
Eskilstuna	35	30 (Sörfjärden ingår)
Flen	2	5
Gnesta	1	25 (Gnesta-Trosa)
Katrineholm	5	20
Nyköping	12	30
Strängnäs	9	25 (Sörfjärden ingår)
Trosa	2	
Vingåker	2	0
Sörfjärden	18	16
Totalt	86	135

Årets summa är betydligt lägre än summan för 1995. Antalet rapporterade revir var då 135, efter det att Södertälje räknats ifrån.

Foto Pekka Pulsa.

Utifrån årets rapportering är det naturligtvis helt omöjligt att dra någon säker slutsats om eventuella förändringar i det häckande beståndet av brun kärrhök i vårt rapportområde.

Det är bara från Eskilstuna kommun och Sörfjärden som det finns ett resultat som går att utvärdera. Antalet rapporterade revir från övriga kommuner är betydligt lägre än antalet revir från 1995. Detta speglar inte det rätta antalet revir, då ingen samordnad inventering gjorts i övriga kommuner. Det är inte möjligt att utifrån rapporteringen göra någon rimlig uppskattning av antalet revir.

I Eskilstuna kommun, bortsett från Sörfjärden, var antalet revir 35 och den siffran bör ganska väl motsvara antalet revir i kommunen. 1995 bedömdes det maximalt finnas 32 revir i kommunen inklusive Sörfjärden.

Årets antal från Eskilstuna visar på en tydlig ökning av antalet revir av brun kärrhök, jämfört med 1995-års inventering. Förmodligen bör det även ha skett en ökning i övriga delar av rapportområdet och inte bara i Eskilstuna, men det är som sagt inte möjligt att bedöma.

I Sörfjärden var antalet revir 18. Det är lite mer jämfört med tidigare inventeringar, 15 par 1979 och 16 par 1995.

1995 bedömdes det maximalt finnas 166 revir i vårt rapportområde, Södertälje borträknat. Vad antalet revir är nu går inte att bedöma, men enligt ovan är det troligen något fler.

Tack till alla som rapporterat i Svalan och ett speciellt tack till OKE i Eskilstuna.

Referenser: Andersson A. och Gustafsson J. 1996. Brun kärrhök – riksinventeringen 1995. Fåglar i Sörmland nr 2, 1996: 50-53

Foto Leif Nyström.

Höksångaren tillbaka på på Enskär

● Text: Lennart Wahlén

Under 2010 kunde konstateras att höksångare åter häckade på Enskär, vilket tillsammans med en misstänkt häckning under 2009 förhoppningsvis kan innebära att vi återfår arten som regelbunden häckfågel i vårt rapportområde igen.

När fågelstationen startade sin verksamhet på Enskär i Hartsö skärgård sommaren 1965, så blev den första fågeln som ringmärktes en gulsparv och den andra en höksångare. Båda arterna var då karaktärsarter på ön, men så har det inte alltid varit, speciellt inte för höksångaren.

Sannolikt invandrade höksångaren österifrån och fåglarna i Sörmland kan alltså nått oss via Åland/Uppland eller direkt över havet, mindre sannolikt är att arten kom rakt söderifrån. Detta innebär i så fall att vår randpopulation skiljer sig från den som finns t ex på Öland och Gotland. Det

kan här nämnas att det finns några äldre observationer från andra skärgårdsöar och även ett fåtal från några inlandslokaler, men eftersom Enskär hela tiden varit den ”stora” lokalen för arten så tas inga andra observationer upp här.

Inom landskapet Södermanland finns höksångaren även på ön Öja (söder om Nynäshamn), där fågelstationen Landsort dokumenterat artens utveckling under motsvarande period som på Enskär och det är slående likheter vad gäller förändringarna i antal revir under perioden.

Under de 47 år som fågelstationen verkat på Enskär har höksångaren fluktuerat kraftigt och under senare år varit nästan helt försvunnen, men låt oss titta på de observationer som finns historiskt. Från 1964 finns den första observationen av höksångare på Enskär, en adult fågel med mat i näb-

ben. I och med fågelstationsverksamheten kom igång året därpå blev arten mycket väl dokumenterad under ett tiotal år framåt.

Som mest räknades 9–10 revir under åren

1967–68, 1970 och

1972, högst antal

bon (7) hittades

1970. Därefter

noterades 5–6

revir 1973 och 3

revir 1975 (Svensk

Fågelatlas), medan

det saknas uppgif-

ter från övriga år

till och med 1982.

Huruvida minsk-

ningen inleddes redan under den perioden

är svårt att säga eftersom det i samband med

inventeringar åter räknades 10 revir 1983,

följt av 4–6 revir 1984.

Vad som sedan hände är också ofullständig känt, men de besök under häckningstid som gjordes under de följande åren pekar entydigt på en kraftig minskning.

Även under perioden 1985–2008 finns några luckor, dvs inga ordentliga kontroller av häckningar har gjorts under vissa år. Vad som dock är noterat, är att det under denna period hittats max 2 revir under något år (1994, 1995, 2003 och 2006), övriga år helt tomt eller endast ett revir. Enstaka konstaterade häckningar genomfördes 1995 och 2003 samt då mycket glädjande även 2009 (trolig) och 2010.

En annan indikation på att höksångaren i denna nordliga utkant av utbredningsområdet har minskat kraftigt i numerär och ungprouktion är att vi under senare tid har fångat och ringmärkt betydligt färre ungfåglar i samband med höstflyttningen. Mot totalt 24 märkta 1K under höstarna 1965–1974 ska ställas 4 märkta 1K under den senaste tioårsperioden 2001–2010. Dock bör beaktas att vi under den senare tidsperioden har startat märkningarna senare, bl.a. beroende på personalbrist, vilket naturligtvis har minskat

Höksångare blev den andra fågel som ringmärktes, när fågelstationen (1) startade 1965. 2010 års lyckade häckning ägde rum vid Laxvarpet (2).

chanserna att fånga lika många höksångare som under den tidigare perioden.

En intressant notering från de senaste åren är att de hanar som efter flera års uppehåll dykt upp på Enskär faktiskt valt de platser på ön som tidigare varit mest frekventerade ända sedan 1965. Både häckningen 1995 och 2003 genomfördes vid det s k Gamla lägret mitt på öns östra sida, likaså sjöng 2 hanar på denna plats 2006 och 1 hane 2008. Även den troliga häckningen 2009 genomfördes på denna plats medan 2010 års lyckade häckning ägde rum vid Laxvarpet, en klassisk höksångar-lokal ca 500 m längre norrut på Enskär. Intressant var också att detta bo låg i en gles enbuske, det normala är annars att boet ligger i en måbärsbuske. Under åren 1965–1970 hittades 20 bon av höksångare, fördelningen för dessa var 19 i måbär och endast en i enbuske. Vid häckningen 2010 fanns 4 små ungar i boet den 2/7, den 10/7 var de troligen inte flygga men utspridda kring boet.

Slutligen bör nämnas att landstigning och inventering på det fågelskyddade Enskär har gjorts på uppdrag av länsstyrelsen.

Meddelande nr 78 från

Hartsö-Enskär fågelstation

Höstens ordinarie verksamhet omfattade sammanlagt alltså endast 20 dagar och totalt under året besöktes området under 42 dagar, båda summorna är betydligt lägre än normalt. Foto Peter Hennix.

● Text Lennart Wahlén

Verksamheten drevs liksom tidigare med inriktning mot häckfågelstudier i fågelskyddsområdet och ringmärkning på Enskär under hösten, nu för 46:e året i följd!

Häckfågelbeståndet har nu minskat mycket kraftigt under några år och en grov uppskattning ger vid handen att individantalet minskat med ca 75 procent. Mer om detta nedan.

Höstens ringmärkning genomfördes under en period om endast tre veckor, anledningen

var bland annat en omorganisation av stationsledningen och att det fortsatt är svårt att rekrytera ringmärkare. Önskvärt vore om vi kunde bemanna södra Enskär redan från augusti för att följa den tidiga flyttningen bättre. Men vi arbetar ju helt ideellt och det är svårt att hitta personal för längre perioder.

Verksamhetsperioder

Den långa och kalla vintern med rejäl isläggning i skärgården innebar att inga besök gjordes i området förrän den 14/3, därefter följde två besök i april innan 12 besök med häckfågelstudier skedde under perioden

Stationens och rapportområdets andra blåstjärt fångades och ringmärktes på Enskär 16 oktober 2010. Foto Roland Ylvén.

3/5-27/7. Under eftersommaren skedde några uppföljningar vid två tillfällen i augusti vilka följdes av tre höstbesök i september. Den 26/9 kunde vi erbjuda en grupp från Fågelföreningen i Norrköping en trevlig exkursion vid fågelstationen. Efter ringmärkningsperioden i oktober blev det endast två besök i månadsskiftet oktober/november innan vintern och isläggningen kom ovanligt tidigt. Höstens ordinarie verksamhet omfattade sammanlagt alltså endast 20 dagar och totalt under året besöktes området under 42 dagar, båda summorna är betydligt lägre än normalt.

Väder under ringmärkningsperioden

Temperaturerna var i stort normala under perioden med milda nätter i början och lätt nattfrost mot slutet. Den 3-7/10 rejält blåsigt upp till 15 m/s från sydsektorn med avslutande dagsregn den 7/10. Efter lugnare väder några dagar följde en period med måttliga N/NV-vindar 10-17/10 och frisk-hård SV-vind 18-19/10 och regn sistnämnda datum. Perioden var som helhet relativt molnfri och nederbördsfattigare än genomsnittligt.

Personal

Stationsledningen har under året utgjorts av Göran Altstedt, Christer Larsson, Urban Rundström och Lennart Wahlén.

Från stationsledningen framförs många varma tack till samtliga medhjälpare som under hösten arbetat helt ideellt med ringmärkning och sträckräkning det antal dagar som anges inom parenteserna efter respektive namn.

Ringmärkare: Kalle Brinell (4), Nicke Helldorff (8), Christer Larsson (7), Jan Oldebring (3), Lennart Wahlén (9) och Roland Ylvén (5).

Assisterer: Lena Gustafsson Ylvén (4), Magnus Helldorff (3) och Dan Johansson (4).

Inventering under häckningstid

Under perioden 3/5-29/7 2010 gjordes 10 besök i området, varvid 46 par tordmule bedömdes göra häckningsförsök. Summan är ett resultat av boräkning på 16 olika skär öster och sydost om Enskär inom Hartsö fågelskyddsområde. Dessutom kunde under året glädjande nog konstateras att höksångaren åter häckade på Enskär!

För tredje året i följd bedömdes inte en enda tordmuleunge komma levande i vattnet inom detta område. Detta har sin grund i att minkens härjningar liksom under tidigare år förvärrats och att de allt färre bebodda skären nu utsätts för ett allt hårdare tryck - även om kanske minkpopulationen inte har ökat dramatiskt eller kanske inte har ökat alls.

I kombination med det i övrigt kraftigt minskade individantalet av häckande fåglar i fågelskyddsområdet, t ex måsfåglar och ejder, så kan tordmulen för närvarande inte reproducera sig p g a minkpredation. Samtidigt försvinner många av de väldigt ortstroga vuxna fåglarna från dessa skär och inget tyder på någon påfyllnad från andra områden med kolonier av tordmule. Ett exempel på detta är ju Hamnskär, det skär i området som för inte så länge sedan hyste flest antal par (ca 100 par) och numera är helt tomt på tordmule.

Eftersom arten inte längre får ut några ungar, så innebär detta att om inte åtgärder

vidtages så snart som möjligt för att få bort all mink i fågelskyddsområdet, så är risken mycket stor att tordmulen, liksom tidigare sillgrissla, tobisgrissla och småskrake, inte kommer att finnas kvar alls som häckfågel vid Hartsö om några år. Många andra arters nedgång kan sannolikt också kopplas till minkförekomsten här. För mer detaljer från årets inventering, se nedan.

Även observationerna av övriga arter vid de yttre skären visar på mycket dåliga häckningsresultat jämfört med ”förr i tiden”. Hos ejder noterades endast ett fåtal rivande honor och de få ungpullar som sågs försvann i ett tidigt skede sedan de kommit i vattnet. Kustlabbarna lyckades faktiskt få fram två flygga ungar, häckningar på St. Källarklubben och Skeppsklubben. Tärnor, mäs och trut fanns i något större antal än föregående år, men fortfarande är numerärerna fortsatt små och ungpoduktionen är väldigt dålig på gränsen till obefintlig. Glädjande nog häckade dock ett par silltrut på Flata Ålkråkshällen. Ett par tillfälliga observationer av sillgrissla och skrändertärna gjordes under häckningstid.

Observationerna av gravand indikerar 3-4 par, varav ett par lyckades få fram 7 (senare 6) ungar. När det gäller vadare, så noterades roskarl och rödbena på vardera 3-4 lokaler samt strandskata på några lokaler. Minst en lyckad häckning av roskarl konstaterades, liksom en av större strandpipare. Skärpiplärkor sjöng och hävdade revir på ett flertal skär, troligen fanns ett tiotal par.

Av udda observationer kan nämnas att den adulta hanen alförrädare som sågs under 2006-2007 och 2009 åter höll till kring Torskbådan tillsammans med ejdrar i juni. En förbisträckande vitnäbbad islom sågs den 10/6.

Övriga intressanta observationer från Enskärsområdet var genomförda häckningar av kanadagås (4) och skedand (1). Mindre flugsnappare, halsbandsflugsnappare, kärrsångare och rosenfink (1 par) noterades också på ön. För detaljerad artgenomgång, se nedan.

Observationer (utom invasionsarter)

Under 2010 observerades, inklusive invasionsarter, totalt 170 arter inom stationens verksamhetsområde. Ingen ny art observerades under året och sedan starten 1965 har därmed fortfarande observerats 266 arter. Här nedan redovisas några av de mest intressanta observationerna under året. Ytterligare information lämnas under rubrikerna Invasionsarter och Ringmärkning, medan observationer av vissa andra arter presenteras enbart i den sörmländska fågelrapporten för år 2010. Om inte annat anges, så har observationerna gjorts vid Enskärs södra udde. Med ”de yttre skären” avses främst området kring Hamnskär/Garkast

Bläsgås *Anser albifrons*

En flock om 10 ex sträckte SV 4/10.

Kanadagås *Branta canadensis*

Häcker fåtaligt i områdets inre delar, bl.a. sågs ett par med tre ungar i Laxvarpet den 5/6 och den 10/6 fanns 4 par + 17 pulli vid norra Enskär.

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Ca 6000 ex sträckande SV 26/9.

Prutgås *Branta bernicla*

Ca 1000 ex sträckande SV 26/9 och 4 ex rastande samma dag vid södra Enskär.

Gravand *Tadorna tadorna*

En häckning vid Skeppsklubben med först 7, senare 6, ungar i juli. Ytterligare minst tre par fanns i området under maj, men ingen säker häckning utöver den ovan nämnda kunde konstateras.

Bläsand *Anas penelope*

Ett par uppehöll sig vid Flata Ålkråkshällarna 5/6 och enbart en hane vid Skeppsklubben 15/6.

En bra sträckdag 26/9 med cirka 2000 ex mot SV.

Snattherand *Anas strepera*

Ett par vid sydöstra Enskär 12/5 och 10/6.

Skedand *Anas clypeata*

En hona ruvade 8 ägg på Skeppsklubben 15/7 och ett par höll revir vid Gräshålet/Märrskallsviken hela våren. Ett par sågs också vid Hamnskär 15/6.

Bergand *Aythya marila*

Ett ex rastade 27/7.

Ejder *Somateria mollissima*

Fortfarande fåtalig häckare efter kraftig nedgång under många år, några få bofynd och som mest sågs ett 50-tal ungar 10/6.

Alförrädare *Pölysticta stelleri*

En adult hane var stationär kring Enskär/Torskbådan 5-20/6, sannolikt samma individ som fanns på lokalen 2006, 2007 och 2009.

Fem kustsnäppor rastade 27 juli. Foto Leif Nyström.

Hanen sågs även nu uppvakta och följa en åda vid observationstillfällena.

Alfågel *Clangula hyemalis*

Ett sommarfynd av en stationär adult hane vid de yttre skären 15/6.

Sjööorre *Melanitta nigra*

Ett sommarfynd av en hane 15/7.

Svärta *Melanitta fusca*

Under häckningstid observerades ett fåtal par, som mest 6 par 10/6 och 15/6, men inga ungpullar kunde upptäckas i juli-aug.

Smålom *Gavia stellata*

6 ex rastade 15/4, 2 ex 3/5, 2 ex sträckte 16/5 och dessutom sågs 4 ex på sträck under hösten.

Vitnäbbad islom *Gavia adamsii*

En 2K+ sträckte mot NO 10/6. Fyndet är inte granskat av Rrk Sörmland.

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

Rastande: 2 ex 1/9 och 1 ad 10-11/10.

Antalet obsdagrar för rovfåglar under höstperioden 1-20 oktober: Havsörn (17), blå kärrhök (2), duvhök (1), sparvhök (14), ormvråk (4), fjällvråk (5), stenfalk (2) och lärkfalk (3).

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Minst 5 par hävdade revir i fågelskyddsområdet.

Större strandpipare

Charadrius hiaticula

Ett par med 3 ungar Skeppsklubben 2/7.

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Fem exemplar rastade 27/7.

Sandlöpare *Calidris alba*

En sträckande individ 27/7 samt rastande: 1 ex vid södra Enskär 15/8, 1 1K vid de yttre skären 1/9 och 1 1K vid södra Enskär 26/9.

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

En adult sträckte SV 15/7 och 7 adulta rastade 17/7.

Skärnsnäppa *Calidris maritima*

Få vinterobsar p.g.a. den stränga vintern med mycket is och omöjliga båtresor, endast 3 ex den 15/4 noterades. Under höst/förvinter åter en kort säsong för möjligheter att se arten, 2 ex rastade vid södra Enskär 2/10 och 14 ex födosökte stationärt vid de yttre skären 2/11.

Myrspov *Limosa lapponica*

Sträckande: 85 ex 12/5, 1 ex 10/6, 5 ex 15/7 och 10 ex 27/7.

Småspov *Numenius phaeopus*

Ett ex sträckte förbi Enskär 2/7.

Rödbena *Tringa totanus*

Troligen 3-4 par häckande.

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

Flera par hävdade revir i den inre delen av fågelskyddsområdet.

Roskarl *Arenaria interpres*

Upp till fem par i vid de yttre skären, även om samtliga kanske inte skred till häckning. En lyckad häckning vid Källarklubbarna, 4 flygga ungar noterades 15/7.

Totalt observerades 24 arter vadare under 2010, förutom ovanstående även bland annat 5 rastande kustsnäppor 27/7, 4 rastande småsnäppor 1/9, 1 mindre strandpipare 26/9 och 1 brus-hane 15/6.

Kustlabb *Stercorarius parasiticus*

Lyckade häckningar på St. Källarklubben och Skeppsklubben med en flygg unge på vardera skäret. På det förstnämnda skäret fanns från början två ägg. Ytterligare 1-2 par uppträdde under häckningstid i området utan att någon häckning kunde konstateras.

Dvärgmå *Larus minutus*

Minst 16 ex, både äldre och yngre fåglar, sågs med 4 ex 4/10, 7 ex 11/10, 4 ex 12/10 och 1 ex 14/10. Fåglarna rörde sig oftast mot SV eller V förbi Enskärs södra udde men vid vissa tillfällen var de stationära i sitt födosök under längre eller kortare stunder.

Silltrut *Larus fuscus*

En häckning på Flata Ålkråkshällen, minst en flygg unge noterades. Dessutom sågs en rastande adult "Ijusmantlad silltrut" vid södra Enskär 15/10.

Medelhavstrut *Larus michahellis*

En ungfågel rastade på hållarna utanför Militärbaracken på södra Enskär den 10/10 innan den efter en kortare flygtur vid södra

udden sträckte iväg norrut. Observationen är inte granskad av Rrk och därför ännu inte medtagen som ny art vid stationen.

Skräntärna *Hydroprogne caspia*

Ett stationärt par på St. Tärnskår 15/7, en lokal som tidigare använts av kolonihäckande skräntärnor. Detta par kanske nu hade kommit från Oxelösunds skärgård, där landskapets enda koloni finns kvar, men tyvärr misslyckats med häckningarna för andra året i följd under 2010.

Silvertärna *Sterna hirundo/paradisaea*

Kolonier vid bland annat Flata Ålkräkshällen, Örskår och Skeppsklubben.

Sillgrissla *Uria aalge*

Förbiflygande fåglar: 3 ex 15/6, 1 ex 4/10 och 4 ex 5/10.

Tordmule *Alca torda*

Som mest sågs 80-100 adulta tordmular samtidigt i fågelskyddsområdet i maj-juni 2010. I juli genomfördes landstigning och boräkning, varvid 46 par bedömdes ha påbörjat häckning, vilket är en liten ökning jämfört med föregående år. Flest par fanns på Torskbådan med 20 par, på den närliggande Höga Ålkräkshällen med 9 par och på St Garkast med 6 par.

På dessa skär kunde 5, 0 resp 1 boungar ringmärkas, men samtliga dessa försvann innan de nådde tillräcklig storlek för att kunna hoppa i vattnet. Dessutom hittades på dessa tre skär flera minkdödade adulta tordmular, några märkta av oss i området tidigare år. Tre av dessa som boungar för 12, 13 resp 18(!) år sedan. Den näst äldsta dödades på sitt födelseskär St. Garkast och den äldsta var född på intilliggande Högklubben, men mötte nu sitt öde när den försökte försvara sin unge mot minken. Totalt hittades fem minkdödade vuxna tordmular, men sannolikt fanns det fler som inte återfanns. Ytterligare 4 boungar märktes, men inte heller dessa

Kolonier med silvertärna observerades bland annat vid Örskår. Foto Kjell Widén.

fick leva många dagar innan minken (sannolikt) tog dem på Lilla Tärnskår (3) och Lilla Källarklubben (1). Övriga bebodda skär med 1-2 par tordmule var Lilla Garkast, Stora Tärnskår, Stora Källarklubben, Flata Ålkräkshällen och Skeppsklubben. Liksom under 2008-2009 var både Hamnskår och Ljusskår tomma på tordmule och endast på tio skär (av 16) gjordes häckningsförsök under 2010.

Skärpiplärka *Anthus petrosus*

5-10 par häckar i området.

Blåhake *Luscinia svecica*

En hane rastade på St. Garkast 5/6.

Blåstjärt *Tarsiger cyanurus*

Stationens och rapportområdets andra individ fångades och ringmärktes på Enskär 16/10. Det första fyndet gjordes på samma plats den 24 september 1993.

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

En hane sjöng på Enskär 2/7.

Härmsångare *Hippolais icterina*

Som mest 5 sjungande hanar på Enskär i juni.

Höksångare *Sylvia nisoria*

Glädjande nog fanns det under 2010 ett par av höksångare på Enskär. De höll revir vid Laxvarpet på norra delen av ön, en klassisk lokal för arten där häckning skedde årligen med 1-2 par när arten var vanlig på ön. Häckningen 2010 resulterade i 4 ungar, som lämnade boet i början av juli. Redan under 2009 fanns ett par som sannolikt lyckades med en häckning på mellersta Enskär, så en permanent återetablering känns möjlig av en art som länge var karaktärsart för fågelstationen och som mest fanns med ett tiotal revir på Enskär under 1970-talet.

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*

Sjungande hanar fanns på Enskär 16/5 och 21/5, möjligen var det samma individ. Under hösten noterades enstaka rastande fåglar på Enskär 26/9, 2/10 och 12/10.

Halsbandsflugsnappare

Ficedula albicollis

Hanar observerades på Enskär 16/5 och 27/5, oklart om det var två olika individer.

Törnskata *Lanius collurio*

Minst två permanenta revir på Enskär.

Råka *Corvus frugilegus*

Ett exemplar sträckte västerut tillsammans med kråkor 14/10.

Vinterhämsling *Carduelis flavirostris*

Den 14/3 rastade 3 ex vid södra Enskär. Under hösten sågs 10 ex rastade vid södra Enskär 15/10 och 6 ex sträckte förbi samma plats 16/10 samt minst 1 ex överflygande vid Storrö 2/11.

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Ingen obs alls, vare sig under häckningstid eller under hösten.

Lappsparv *Calcarius lapponicus*

Ett exemplar sträckande 15/10.

Snösparv *Plectrophenax nivalis*

Sträckande: 5 ex 14/3 och 1 ex 15/10.

Invasionsarter

Arturvalet (29 arter) har sitt ursprung i den lista som upprättades inom projektet Nordiska Invasionsfåglar. Under perioden 1–20 oktober 2010 var det främst stjärtmesen som flyttade i större antal vid södra Enskär. Sammanlagt observerades 18 av invasionsarterna under hösten 2010.

Sparvuggla *Glauclidium passerinum*

Ingen fångst, men 1 ex stöttes i skogen på södra Enskär 13/10.

Spillkråka *Dryocopus martius*

Ingen fångst, men observerad under sex dagar.

Större hackspett *Dendrocopos major*

Ingen fångst, men observerad under sju dagar.

Mindre hackspett

Dendrocopos minor

Observerad under sju dagar, 1 ex ringmärktes.

Sidensvans *Bombycilla garrulus*

Sex obsdagar innan stationen stängdes, totalt sågs ca 50 ex. Därefter noterades en flock om 120 ex vid södra Enskär den 2/11 och en flock om 20 ex vid Storrö samma dag.

Stjärtmes *Aegithalos caudatus*

Klart invasionsuppträdande, varvid 114 ex fångades och märktes under sex obsdagar.

Svartmes *Parus ater*

Tio obsdagar, 12 ex märktes.

Blåmes *Parus caeruleus*

Observerad under samtliga verksamhetsdagar, mycket talrik och så mycket som 244 ex

114 stjärtmesar ringmärktes vid fågelstationen.
Foto Mikael Ackelman/N.

märktes. Detta är mer än dubbelt så många som genomsnittet för en normalbemannad höstsäsongs.

Talgoxe *Parus major*

Observerad under samtliga verksamhetsdagar, talrikare än normalt och märksumman 94 ex är i nivå med snittet för en normalbemannad höstsäsongs.

Nötväcka *Sitta europaea*

Ingen fångst, endast en obs under hela märkperioden.

Trädkräpare *Certhia familiaris*

Observerad 14 dagar, 26 ex märktes.

Nötskrika *Garrulus glandarius*

Ingen fångst men under sju obsdagar sågs en del skrikor uppåt Hartsö.

Gråsiska *Carduelis flammea*

Sågs 14 obsdagar, samtidigt märktes 35 ex.

Snösiska *Carduelis hornemanni*

Fem exemplar rastade på St. Garkast 15/3 och 2 1K rastade med gråsiskor på Storö 2/11.

Bändelkorsnäbb *Loxia leucoptera*

Ett exemplar sträckte förbi Enskär 13/10.

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

Tre obsdagar, endast 5 ex totalt.

Större korsnäbb *Loxia pytyopsittacus*

Tre obsdagar, endast 5 ex totalt.

Domherre *Pyrrhula pyrrhula*

Som vanligt dök en del domherrar upp i oktober, elva obsdagar gav cirka 25 ex, samtidigt märktes 9 ex.

Följande invasionsarter observerades inte vid Enskär under 2010: Fjälluggla, hökuggla,

hornuggla, pärluggla, gråspett, vitryggig hackspett, tretåig hackspett, tallita, lappmes, nötkråka och tallbit.

Ringmärkningen

Under häckningstid ringmärktes (se tabellen härintill) blott tolv fåglar, boungar av tordmule (10) och kustlabb (2).

Den relativt korta perioden med höstfångst på Enskärs södra udde bidrog till en låg totalsumma, 1254 ex under den perioden. Största arter blev kungsfågel 356, blåmes 244, grönsiska 159, stjärtmes 114 och rödhake 93.

Ovanligaste fångsten blev förstas blåstjärten, men eftersom ingen ny art fångades under året, så är det sedan starten 1965 fortfarande 164 märkta arter.

Återfynd och kontroller

Från 2010 finns uppgifter om tre återfynd eller kontroller på andra platser av våra märkningar, dessutom kontrollerades vid Enskär fyra fåglar med främmande ringar, varav en norsk brunsiska ännu inte rapporterats till oss.

Återfynd inrapporterade under 2010

Taltrast *Turdus philomelos*

4547713 Årsunge
080926 Enskär: Vinge 118 mm
091215 Pyrénées-Atlantiques, Frankrike
2127 km SV – 1 år 80 dagar
Funnen död.

Skägges *Panurus biarmicus*

1EP 23692 Hona, 1K+
071018 Enskär: Vinge 62 mm, vikt 18.7 g, F4
081007 Närsjöfjärden, Sörmland
93 km NV – 355 dagar
Kontrollerad av ringmärkare: Hona, 2K+,
vinge 59 mm, vikt 17.4 gram

Blåmes *Parus caeruleus*

CJ 77874 Hona, årsunge
101005 Enskär
101010 Svenska Högarna, Uppland 143 km

Sparvhök	1
Tordmule	10
Kustlabb	2
Mindre hackspett	1
Ängspiplärka	1
Gärdsmyg	32
Rödhake	93
Blåstjärt	1
Rödstjärt	1
Koltrast	5
Björktrast	3
Taltrast	17
Rödvingetrast	2
Dubbeltrast	2
Trädgårdssångare	1
Svarthätta	15
Gransångare	15
Lövsångare	2
Kungsfågel	356
Stjärtmes	114
Entita	3
Svartmes	12
Blåmes	244
Talgoxe	94
Trädkrypare	26
Bofink	2
Grönfink	6
Grönsiska	159
Gråsiska	35
Domherre	9
Gulspurv	1
Sävspurv	1
Summa	1266

NO – 5 dagar

Kontrollerad av ringmärkare: Hona, årsunge

Främmande kontroller under 2010

Koltrast *Turdus merula*

London, LB 34612: Hane, 2K+, vinge 133 g, vinge 110 g.

081113 Burgh Castle, Norfolk, England

091013-19 Enskär, södra udden

1197 km NO – 334 dagar

Kontrollerad och åter släppt: Hane, 2K+,

vinge 131 mm, vikt 96 gram

Kungsfågel *Regulus regulus*

SP.2976 Hona, årsunge, vinge 54 mm, vikt 6.3 g, F5

En kungsfågel, som noterades 100923 på Holmön, Västerbotten, kontrollerades på Enskär 101009 och släpptes. Foto Mikael Ackelman/N.

100923 St Fjäderägg, Holmön, Västerbotten

101009 Enskär, södra udden

Kontrollerad och åter släppt. Hona, årsunge, vinge 53 mm, vikt 6.3 g

Trädkrypare *Certhia familiaris*

SR.6030 Årsunge eller äldre

101011 Landsort, Södermanland

101014 Enskär, södra udden

Kontrollerad och åter släppt: 1K+, vinge 64 mm, vikt 8.8 g, F1

Stefan Pettersson med hemort i Nyköping fotograferade den isländska rödspoven. Han har bidragit med många andra fina bilder till FSOs årsbok.

Närstudier av **isländsk rödspov**

● Text Jan Gustafsson

På morgonen den 12 september 2010 upptäcktes en fågel som först bestämdes till en adult myrspov vid Strandstuviken, Nyköping tillsammans med tre 1k myrspovar. Senare på eftermiddagen ses dessa fyra fåglar vid Horns båtvarv och då konstateras det att det är en som sällskapar med myrspovarna.

När bilder på fågeln läggs upp på svalan, börjar några misstänka att det kan röra sig om en rödspov av rasen islandica, men bilderna är svårtydda. Redan dagen efter kommer svaret att det definitivt är en rödspov av rasen islandica. Det rör sig om en 1k fågel, dvs en individ som kläcks under sommaren några månader tidigare.

Under de kommande dagarna kan dessa fyra fåglar studeras extremt noggrant vid Horn. De är väldigt oskygga bara man sätter sig ner och väntar. Fåglarna rör sig mellan Horn och Strandstuviken flera ggr per dag. Vid Strandstuviken ses bara fåglarna

på avstånd då de är inom fågelskyddsområdet.

För de med tålamod och som tog sig tid att vänta vid Horn, dök de upp till slut och fotografernas kameror gick varma. Fågeln var kvar till den 17 september.

Redan den 5 september upptäckts dessutom en rödspov vid Skåraviken, Stigtomta, NV Nyköping och även den bestäms till rasen islandica. Den är kvar vid denna lokal fram till den 19 september, men är vid många tillfällen svårsedd i området.

Alltså ses två olika rödspovar av denna exklusiva ras i Nyköping denna höst.

Fotografens berättelse

Fotografen *Stefan Pettersson* berättar om hur han upplevde mötet med den isländska rödspoven.

– Igår eftermiddag/kväll var jag till Horn igen för att försöka återse den isländska rödspoven, som jag fick mig berättat av

Det som först vid Horn utanför Nyköping såg ut som en "vanlig" myrspov visade sig på närmare håll vara en isländsk rödspov. Foto Stefan Pettersson.

expertis, att jag fotograferat på de två sista bilderna i min blogg. En riktig raritet var det utan att jag hade en aning om det! Den röde trodde jag var en ungfågel – en myrspov som inte fått vuxen-dräkt ännu. Därav blev det endast en skarp bild av den. För det var ju myrspovarna som var den riktiga anledningen med utflykten till Horn.

– När jag kommer fram till ängen och strandkanten, där de knallar omkring, sitter redan en fotograf alldeles öppet vid vattenbrynet och jag blir lite fundersam. Kan man sitta så där öppet och vägar fåglarna komma fram? Men det visar sig att de inte tar någon notis om honom – och jag hade tagit plats bakom några buskar vid sidan om och bakom honom.

– Efter en stund kommer han fram till mig och vi pratas vid lite... sätt dig där du... de kommer fram snart om du sitter still säger han åt mig.

– Okej, sagt och gjort. Snart sitter jag där och väntar. Jag sitter alltså helt öppet och efter en stund kommer fåglarna fram och pickar i vattnet bara kanske tre meter ifrån mig – nästan så de inte får plats på sensorn! En helt otrolig känsla att de är så nära och nu vet jag ju också vem den röde är. Härligt!

– Jag har haft lite bekymmer sist jag var där, då låg ljuset fel med motljus och helt felaktiga premisser för bra bilder. Men nu var det så att säga annat ljus i skällan – ett underbart kvällsljus!"

Foto Pekka Pulsa.

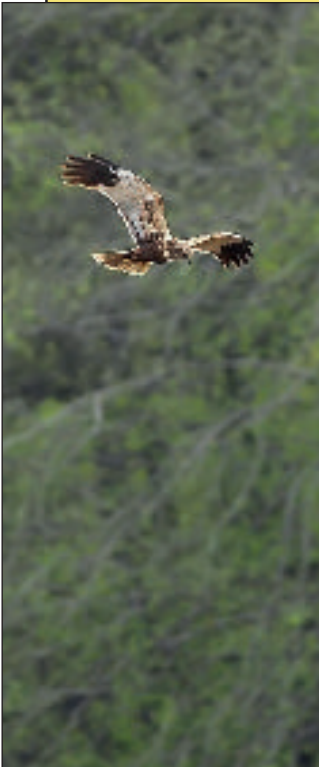
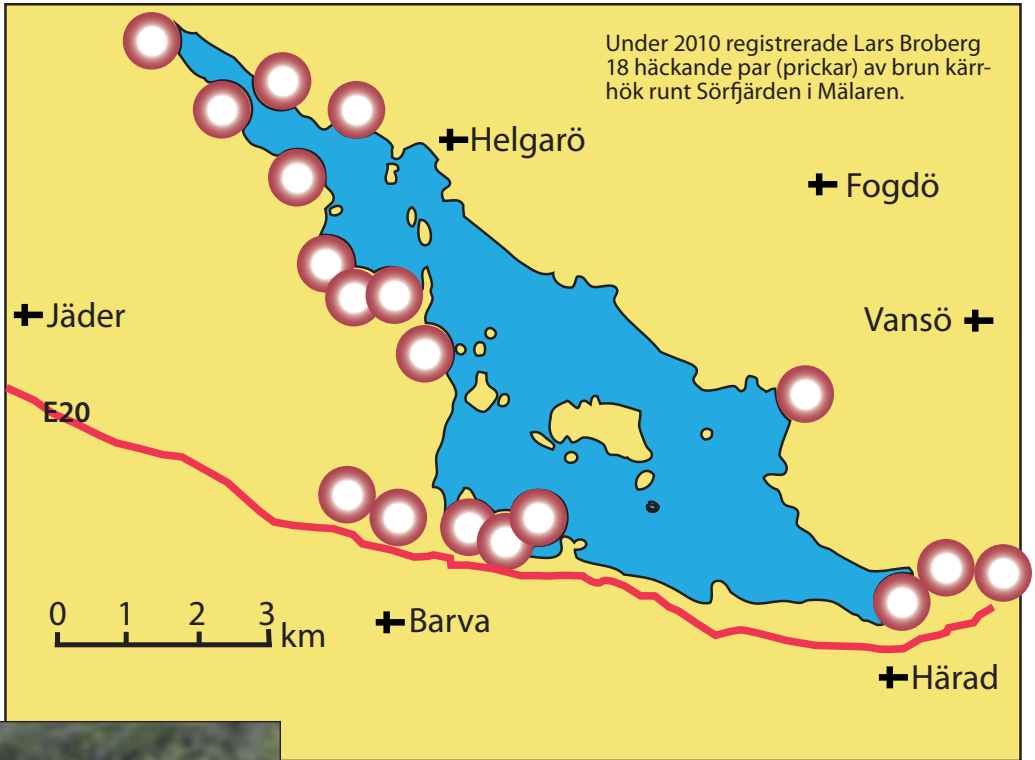

Foto Andreas Nordling.

Stabilt i Sörfjärden med brun kärrhök

● Fakta: Lars Broberg, text och karta Peter Hennix

Arton par av brun kärrhök häckade under 2010 i bladvass runt Sörfjärden, enligt Lars Broberg som totalinventerat arten årligen i Sörfjärden 1968–1999. Han återupptog inventeringen under riksinventeringsåret 2010.

– Resultatet 18 häckande par ligger väl i nivå med förekomsten under 1990-talet, då antalet i medeltal var 15,8 par/år, förklarar Lars Broberg.

Han bedömer att lokalen numera, åtminstone under

goda år, hyser runt 20 par av brun kärrhök.

Riksinventeringarna 1979 och 1995 gav 15 par respektive 16 par. Flest häckningar vid Sörfjärden konstaterades 1991 med 21 par. Fler än så samtidigt torde inte lokalen rymma, anser Lars Broberg.

1182 boungar av brun kärrhök har ringmärkts vid Sörfjärden under åren 1944–2010 och bland annat givit fyra fynd från Afrika – Mauritien 2, Senegal 1 och Elfenbenskusten 1.

Med bil tar sig artrallydeltagarna ut i markerna i sitt samlande av observationer. Men det har hänt att lag har tagit sig fram med skärgårdsbåt.

Tärnans artrally **x** 15

• Text och foto Jan Gustafsson

Under åren 1996 till 2011 har Tärnan genomfört artrally i januari månad. Endast ett uppehåll under 2005 pga tsunamin i Thailand, vilken fick konsekvenser för Tärnan. Från början var det fälttid på 5 timmar, vilken har ökat efterhand till 7 timmar. En utökning som skett på önskemål från deltagarna.

Vid varje artrallys avslut har alla deltagande lag samlats för gemensam genomgång av dagens observationer. Givetvis har vi även ätit middag på någon av de olika restaurangerna vi har hyrt för avslutningen.

Aktiviteten har under åren blivit en rejält populär sammankomst, då mycket också handlar om social gemenskap mellan de olika artrallylagen från olika hörn av Sörmland. Deltagare har kommit från de

flesta av länets kommuner, men även från långt utanför länsgränsen har deltagare anslutit sig. Stockholm, Surahammar och Simrishamn är några av bostadsorterna för de långresande deltagarna.

Engelskt deltagande

Under ett år även ingick även några engelsmän, som var på besök hos en deltagare. Under ett par av åren har även något lag åkt båt i skärgården för insamlandet av arter.

Deltagarantalet har varierat och legat på strax över 20 personer till det senaste årets rekord med 38 artrallydeltagare. Givetvis får de lokala fågelskådarna i Nyköping och Oxelösund en fördel med lokalkännedomen, men numera finns ju artportalen

Segrarna i artrallyt 2011 (fr v): Torbjörn Brissman, Jan Sjöstedt, Markus Forsberg och Ragnar Falk.

svalan vilket har gjort att det blir lättare för utsocknes.

Hur har det då varit med fåglarna? Vädret under januari styr förstås mycket av vilka arter som finns kvar över vintern, så det har skiftat genom åren, eftersom vi haft i stort sett alla möjliga vädertyper. Det är väl egentligen bara regn som saknats. Snöstorm, stormvindar, dimma och många minusgrader gör det mer svårskådat, men under alla åren har deltagarna kämpat på utan större missöden. Det har även hänt att vi haft fint vinterväder...

Från början var tiden ett större problem, men även, när den utökats, räcker den ofta inte till.

Genom åren har det noterats 130 arter (inkl mandarinand), vilket får ses som ett bra resultat. Totalt 40 arter har noterats under alla de 15 åren. Om man ser på hur många arter som noterats vid mer än hälften av alla år, får man ett begrepp om hur stor den normala vinterfaunan är, och i det här fallet är det 73 arter. Sedan styrs ju de olika åren av vilken typ av vinter som råder just detta år.

Udda övervintrare

Genom åren har vi skådare också lärt oss söka på nya platser för att hitta udda övervintrare. Sammanlagt 38 arter är sådana som vi noterat bara vid ett eller två års

artrally, vilka då med säkerhet kan föras till ovanliga övervintrare.

Det totala artantalet under varje år har varierat från 57 till 88 olika arter insamlade av alla deltagare gemensamt. Vinstresultatet ligger under de flesta av de första tio åren på ca 15 till 20 arter under totalantalet, med ett "rekord" på 27 arter under totalantalet. För de fem senaste åren har denna siffra minskat till att vara mellan tio till tolv och totalantalet har här spelat mellan 64 och 84.

Stränga vintrar påverkar

Vi ser också vissa trender i hur vintervädret påverkar om det finns övervintrare av en specifik art. Genom många i rad tämligen milda vintrar har vi fått cirka 10 arter som inte annars tillhör den normala övervintrande fågelfaunan. Vilka sedan, nu med två rejäla vintrar i följd, i flera fall har lyst med sin frånvaro. Vi ser också vissa år arter som tillhör invasionsarterna från norr och det är tydligt hur dessa fluktuerar mellan åren.

Under åren har också ibland riktigt vanliga arter saknats i totalantalet, men framförallt i de olika lagens listor uppstår alltid vissa hål på de så kallade enkla arterna. Storskarv, alfågel, salskrake, havsörn, gröngöling, spillkråka, sidensvans, gårdsmyg, stjärtmes, nötskrika, korp och gråsiska är några av de arter som missats under ett eller två av åren i totalistan.

Riktigt udda arter har förstås också noterats under de 15 årens artrally. Exempelvis gråhakedopping, rördrom, alförrädare, stenfalk, raphöna, morkulla, vittrut, alkekung, fjälluggla, svarthätta och hämpling.

Har du aldrig varit med i detta sociala arrangemang som lyser upp vintermörkret är det dags i januari 2012! Alla är välkomna och särskilda förkunskaper behövs inte såvida man inte är väldigt tävlingsinriktad förstås. Det är viljan som räknas och gemenskap, anledning till skådning under lågsäsongs och lite god mat sitter väl aldrig fel!?

Årets ungdomsstipendiat – Petter,

Petter Sundin praktiserade sommaren 2010 på Ottenby fågelstation.

● Text Jan Gustafsson

Petter Sundin utsågs som stipendiat i Jörgen Israelssons minnesfond för året 2010–2011 med motiveringen:

I stadgarna för Jörgen Israelssons minnesfond anges syftet att stödja och utveckla fågelskådningen i Sverige med särskilt fokus på ungdomar. Styrelsen för fonden finner att Petter Sundin, Strängnäs, uppfyller dessa kriterier. Han visar på ett aktivt och seriöst intresse både genom att flitigt

Jörgen Israelssons minnesfond.

Jörgen Israelsson avled alldeles för tidigt 2003. I samband med hans bortgång stiftades en minnesfond i samarbete med Jörgens hustru Karin Allebeck och Fågelföreningen Tärnan i Nyköping/Oxelösund. Fondens syfte är att i Jörgens anda stödja och utveckla fågelskådningen i Sverige med särskilt fokus på ungdomar. Stöd kan utgå till enskilda personer eller till projekt som uppfyller fondens syfte. Stödet utgår i form av ett stipendium.

Fonden tar emot ansökningar eller utser inom fondens styrelse en/ flera stipendiater för varje år. Styrelsen består av Karin Allebeck som ordförande och sedan fem ledamöter. Karin utser tre ledamöter och Fågelföreningen Tärnan utser två ledamöter.

Fonden bildades formellt under år 2004. Under de första åren inkom inga

seriösa ansökningar, så vid styrelsens möte under 2007 beslutades att vi inom styrelsen också kan utse stipendiat.

Vid mötet i början av 2008 utsåg styrelsen de första stipendiaterna: Sven Jonsson och Kalle Brinell för 2007–2008,

De följande åren har följande erhållit stipendium från fonden:

2008–2009 Henrik Andersson (orrkojan på Stora Bötet) och Hartsö–Enskär

fågelstation, 2009–2010 Sjösa skola och 2010–2011 Petter Sundin

Ansökningar till fonden kan göras när som helst på året. Styrelsen utser sedan stipendiat i januari varje år. Stipendiet utdelas sedan i samband med Fågelföreningen Tärnans årsmöte i februari eller vid annan lokalklubbs årsmöte.

Ansökningar skickas skriftligen till "Jörgen Israelssons minnesfond", Fågelföreningen Tärnan, c/o Stig Larsson, Lagershällsvägen 12, 611 57 Nyköping

Fondens logotype har tecknats av Jörgen Israelsson

flitig rapportör och iakttagare

Petter Sundin belönas på SOK:s årsmöte som stipendiat i Jörgen Israelssons minnesfond. Leif Ekblom överlämnar presentkort medan Barbro Hellström avvaktar med diplom. Foto Peter Hennix.

rapportera iakttagelser i närområdet och att delta i ornitologiska aktiviteter på andra platser och i andra sammanhang. Styrelsen har därför beslutat att tilldela Petter Sundin 2500 kr i form av ett presentkort på Naturbokhandeln, Stenhusa bod.

Petter Sundin presenterar sig så här: Jag är 17 år. Jag bor på en gård utanför Strängnäs och går andra året på gymnasiet. Jag har alltid varit mycket intresserad av naturen och började skåda fågel på "riktigt" för några år sedan.

Sedan förra året är jag med i styrelsen för

Strängnäs Ornitologiska Klubb och det tycker jag är väldigt roligt, där får jag lära mig nya saker hela tiden. Jag skådar så mycket fågel som möjligt, både hemma, runt om i kommunen och i hela landet.

Förra sommaren jobbade jag på Ottenby fågelstation (<http://www.strangnasornitologerna.se/pettersdagbok.html>), det var riktigt roligt.

Jag tycker också att det är kul att vara med på olika inventeringar, fågelräkningar etc och försöker att jobba för att vi ska få med fler ungdomar som vill skåda fågel.

Registrering av OKE:s pappersarkiv i Rapportsystemet för fåglar "Svalan" i Artportalen

40 års obsar blev datafiler i Svalan

- Text: Lennart Eriksson (ordf i OKE), Per Flodin, Bo Gustafsson och Jan Gustafsson

47 000 rader från OKE:s pappersarkiv över 40 års observationer i Eskilstuna kommun har matats in i reportsystemet Svalan.

Det börjar finnas så mycket data i Artportalen att man kan göra rätt avancerade analyser. Men för att kunna göra detta för tiden innan Artportalen uppkomst, måste någon/några ta sig tid och besvär att datalägga sina gamla nedteknade observationer. Många privatpersoner med noggranna anteckningar från sitt fågelskådande har också gjort detta. Dessutom finns exempel på mer riktade projekt för att säkerställa inmatning av en större mängd samlad information och nedan beskrivs ett sådant lovligt projekt. Som synes är det en inte ringa arbetsinsats som lagts för att spara denna samlade kunskap till eftervärlden.

Målbild för projektet

Folkbildning och annan kunskapsspridning

Det finns en lång tradition inom den ideella ornitologin att samla in och publicera fågelobservationer. Sådana data har under lång tid kunnat utgöra underlag för folk-

bildning och kunskapsspridning i form av studiecirklar och kurser.

Kunskapsuppbyggnad

Införandet av OKE:s arkiv av äldre fågelobservationer från 1957 och framåt i "Svalan" underlättar analys och värdering av moderna data i en och samma databas. Förhoppningsvis leder detta till ökad kunskap om status och förändringar i fåglarnas förekomst, utprästande och utbredning i Eskilstuna kommun.

Underlag till lokala naturvårdsprogram

Fåglar kan tjäna som indikatorer på hur hela landskapets ekosystem påverkas av förändringar i bl.a. markanvändning och ändrade förhållanden i sjöar och vattendrag.

Dessa fågeldata blir tillgängliga och kan användas av våra lokala myndigheter för uppföljning av några av delmålen för biologisk mångfald i lagda naturvårds- och vattenplaner för Eskilstuna kommun.

Digitalisering av OKE:s pappersarkiv

Projektet bygger på ett initiativ från Ornitologiska Klubben Eskilstuna (OKE). Avsikten var att säkra hela OKE:s historiska material av fågelfynd under åren 1957–1997. Dessa fanns dokumenterade men ej data-lagda.

Under hösten 2009 och början av 2010 överfördes cirka 17 000 av totalt ca 47 000 observationer av OKE:s historiska material till det nationella rapportsystemet ”Svalan” (Artportalen). Detta projekt finansierades av Studieförbundet NV Sörmland.

Under hösten 2010 har resterande ca 30 000 observationer överförts till ”Svalan”.

Detta projekt har genomförts i ett s.k. ”LONA” projekt där Eskilstuna kommun tillsammans med Länsstyrelsen och Ornitologiska klubben i Eskilstuna/OKE har stått som medfinansierare.

Bo Gustafsson och Jan Gustafsson har arbetat med inskrivning i Excel ark anpassade för inmatning i Artportalen Svalan. Inskrivarna har haft tillgång till OKE:s pappersarkiv och jobbat sig igenom arkivet art för art. Sedan har de färdigskrivna Excel arken skickats via email från Bo Gustafsson till Jan Gustafsson.

Det första som gjorts när ett Excel ark varit klart är att tillföra det syfte som har konstruerats för ändamålet, detta för att sökbarheten i Artportalen Svalan skall underlättas.

Efter detta har omsortering gjorts så att alla lokaler har lagts i bokstavsordning, därefter har varje lokal fått ett redan färdigt id nummer som varje lokal i Artportalen Svalan redan har. I de fall som inte lokaler funnits så har nya lokaler skapats, totalt har cirka 500 nya rapporteringsbara lokaler gjorts.

Nästa steg har varit att sätta person-id på de personer som finns med inloggning i Artportalen Svalan.

När dessa steg är avslutade så har inloggning via OKE:s loggin på Artportalen

Svalan gjorts. Från dessa färdiga Excel ark har sedan uttag av 100 rapporter per gång gjorts och klistrats in i det speciella ark som finns för Excelinmatning i Svalan.

Nu kontrolleras rapporterna i systemet och sedan får man klartecken att rapportera om allt var ok.

47 000 inmatade rader

Vi har via detta sätt matat in ca 47 000 rader från OKE:s pappersarkiv.

När nu dessa rapporter inkommit så återstår kvalitetssäkring av de rapporter som faller in i de rapportmallar som finns för rapportområdet Sörmland. Detta har Jan Gustafsson gjort i samband med övrigt arbete med kvalitetssäkring inom Rrk Sörmland.

Det sista steget har sedan varit att göra uttag ur Svalan på alla OKE:s rapporter med det speciella definierade ”syftet”. Art för art har nu plockats fram och klistrats in i nya Excel ark och bränts ner på en cd skiva. Cd skivan finns numera lagrad i OKE:s arkiv.

Inom projektet har också alla kommentarer från fågelrapporterna som sammanställts av Lrk Sörmland och sedan Rrk Sörmland i tidskrifterna som kommit från FSO digitaliserats i Svalan för stor användning av nuvarande Rrk.

Vi har också inom projektet fört in rapporter från obsböckerna vid Näsnaren, Katrineholm. Drygt 6 100 rader har rapporterats in i Svalan på samma sätt.

Per Flodin / Svalanansvarig i Södermanland, har agerat koordinator och bl.a. hjälpt till med lokalidentifiering av äldre fynd och kvalitetsgranskning vid överföring av materialet till Svalan.

Det är vår förhoppning att OKE:s historiska material som nu finns i ”Svalan” ska få efterföljare genom att fler fågelklubbar och enskilda dataläger äldre fågelfynd på liknande sätt som vi gjort med OKE:s material.

Brun glada hona. Foto Leif Nyström.

Det finns väl få fågelskådare som missat att brun glada har setts i Skåraområdet, Stigtomta, Nyköping under åren 2008, 2009 och 2010.

I början av juni 2008 så upptäcker Arne Hellström en 2K+ fågel vid Skåraviken. Bara några dagar senare så ses fågeln igen och sedan under juni månad visar sig den vid många tillfällen, sista gången den 29 juni. Sedan finns inga mer rapporter under sommaren på fågeln.

Redan den 28 april 2009 upptäcks åter igen en 2K+ brun glada vid Skåraviken av Thomas Larsson. Trevligt tycker alla då den håller sig kvar under hela sommaren fram till den sista observationen i mitten av augusti. Den gav många besökare fina observationer och en hel del bilder kunde tas av fågeln. Under slutet av besöksperioden kunde man se den långt ifrån Skåraområdet. Vid några tillfällen under sommaren misstänktes det att det fanns ytterligare en fågel i området, men inga fotobevis eller observationer av två ex samtidigt gjordes.

Brun glada häckfågel i Sörmland

● Text: Jan Gustafsson

I början av april 2010 började tankarna infinna sig hos skådarna; Kommer brun gladan tillbaka i år igen? Visst gjorde den det, ytterligare några dagar tidigare än förra året, den 15 april ses den av Jan Sjöstedt. Fågeln är lätt att känna igen då den är väldigt vältecknad och ganska rödgladelik i färgerna.

De följande dagarna visar den upp sig fint för ditresta skådare. Bara efter några dagar sedan den kom, upptäcktes ytterligare en fågel och de spelflyger tillsammans. Nu ses alltså två ex i området från och till. Vi börjar nu hoppas att det kan vara ett par som tänker göra ett häckningsförsök i området.

Bobyggande par

Den 23 april ses sedan fågel med bomaterial tillsammans med individ nr 2 som visat sig vara honan, vilket gör att vi nu kan konstatera att det är ett par som håller på att bygga på ett bo.

Nu börjar en febril aktivitet att försöka ha koll på var de bygger för att vi skall kunna skydda boplatsen om så behövs. Det tar inte många dagar innan vi har konstaterat var de håller till och nu låter vi fåglarna vara i fred.

Under den kommande tiden ses enbart en fågel åt gången i Skåraområdet. Under sommaren ses sedan mattransport vid flertal tillfällen av en fågel till häckningsplatsen.

Den 12 juli besöks boplatsen och bild kan då tas på honan. Inga mer besök görs sedan vid boet, då vi vill att minimal störning

Brun glada hane. Den är väldigt vältecknad och ganska rödgladelik i färgerna. Foto Leif Nyström.

skall förekomma. Efter detta besök har hanen vid flera tillfällen kommit med matttransport till bopplatsen.

Den 4 augusti ses honan tillsammans med ytterligare en fågel vilken vi antog vara en ungfågel, men tyvärr var avståndet för långt till fågeln för att vi med säkerhet skulle kunna bestämma den till 1K. Det kan inte helt uteslutas att det kan ha varit hanen för honom såg vi några dagar efteråt och dennes ruggningsstadium var i ett sådant skede att förväxling kan ha gjorts. Den sista säkra observationen av hanen görs den 11 augusti i Skåraområdet.

Alltså en häckning med okänt resultat i Skåraområdet under 2010. Kommer de tillbaka 2011 och prövar att häcka? Ja när du läser detta, vet vi nog mer hur det varit under sommaren 2011.

Arten har under några år varit mer

förekommande i vårt och i angränsande rapportområden. Häckning har också ägt rum i angränsande landskap.

52 individer

Fyndbilden för vårt rapportområde har varit 21 fynd fram till år 2000. Från 2000 och framåt till 2010 finns det 29 fynd. Totalt har det alltså setts 52 individer. Under de senaste fem åren 2006–2010 föreligger det 11 fynd.

Under 2009 gjordes enbart fynd av Skårafågeln i rapportområdet, vilken då anses vara samma individ som 2008.

Årets första datum är också det tidigaste datumet för upptäckt av arten i rapportområdet. I de flesta andra fall är det maj som gäller, samt en del sträckande fåglar under augusti – september. Senaste datum är här 26 september.

Bild 1: Delområden av Strandstugeviken som ingick i inventeringen.

Inventeringar i hotade miljöer

● Sammanfattning av Göran Andersson.

Under 2010 genomförde Jan Gustafsson från Tärnan i Nyköping flera fågelinventeringar i områdena SO om stan på Länsstyrelsens och Nyköpings kommuns uppdrag. De i fågelskådarekretsar välkända områdena Strandstugeviken med kringliggande skog och dungar samt Örstigsnäs/Linudden ingick och det är resultatet från dessa inventeringar som sammanfattas i den här artikeln.

Tornmaden, sett från grusvägen som går till tornet. Foto Jan Gustafsson.

Området SO om Nyköping och söder om Stadsfjärden är föremål för kraftig etablering av småhus varför inventeringar som dessa känns särskilt angelägna. Risken finns förstås att fina miljöer som inte återfinns inom skyddade områden helt enkelt försvinner.

Man kan även anta att besöksstrycket i dessa strövvänliga områden kommer att öka markant genom det ökade antalet närboende, varför det kan finnas ett värde i att försöka dirigera besökarna till särskilt angivna stigar och utsiktspunkter.

Snäckviksmaden, sett från Enholmen in mot Snäckviksvassen. Foto Jan Gustafsson.

Betande kor är en nödvändighet för att hålla f d Hästhagen öppen. Foto Jan Gustafsson.

Strandstuviken

Med resultatet från genomförd inventering bekräftas Strandstuvikens naturreservat som en av de förnämsta fågellokalerna inom Sörmlands län. Antalet observerade arter genom alla år är nu uppe i 268 vilket säger en hel del om variationen i biotoper samt genomströmningen av fåglar under sträckperioden.

Under 2010 har en revirkartering utförts av de betade strandängarna inom naturreservatet. Dessutom har en punkttaxering genomförts i tre intilliggande skogsområden. Dessa inventeringar utfördes under maj och juni. Alla resultaten har sammanställts i en skriftlig rapport. Därutöver har de enskilda fynden rapporterats inom Artportalen Svalan under syftet ”Strandstuviken, Länsstyrelsen Södermanland”. På de betade strandängarna har det noterats revir för 13 arter och inom skogsområdena, som alltså punkttaxerats, noterades 57 arter.

Några jämförelser med resultat från strandängsinventering inom området från 1994 har också gjorts. Den jämförelsen visar på ganska likvärdiga siffror för en del arter, medan någon försvunnit, någon tillkommit och några har ökat markant.

Olika förslag från inventeraren för åtgärder inom reservatet har också sammanställts i rapporten och delgivits Länsstyrelsen. Några av dessa förslag är olika typer av frihuggnig av lövträd, borttag-

ning av skog, anläggning av våtmark samt nya plattformar.

Områdespresentation

Delområden av Strandstuviken som ingick i inventeringen – bild 1

Strandängar

1. Tornmaden

Området avser den yta som är från färisheten och fram till tornet, framför tornet och bort mot utkiksberget. Alltså stora delar av fågelskyddsområdet.

2. Våmmen

Är området söder om vägen som genomkorsar området efter tornet och fram till nästa sydliga strandäng.

3. Snäckviksmaden

Är madmarkerna norr om viken längst in mot vassområdet.

4. Aftonfalksängen

Det ängsparti som är syd om Våmskogen och har fått sitt namn från en rastande aftonfalk en gång i tiden.

5. Våmedet

Det yttre strandängspartiet söder om vägen (och egentligen även området norr om vägen).

6. Gåsudden

Det yttre norra strandängspartiet (som även benämns Våmedet), och där det är fågelskyddsområde.

7. fd Hästhagen

De betade ängarna innan för Snäckviksvassen. Här betar numera nötkreatur, men förr var delar av dessa ängar sommarbete för hästar från Stjärnholm i Oxelösund, därav namnet.

8. Lilla Flättnamaden

Avser strandängarna som skiljer Snäckviksskogen och Kvislingen. Denna går som en kil genom området från Snäckviken till Stjärnholmsviken.

Skogsområden

9. Gårdsnässkogen

Skogspartiet som är norr om Snäckviken och sträcker sig mot väster till den gamla ruinen av gården Gårdsnäs, därav namnet. Området norr om fd Gårdsnäs och fram till fågeltornet ingår inte i inventeringen.

10. Snäckviksskogen

Skogen som sträcker sig från Lilla Flättna och nordost fram till Snäckviksvassen och fd Hästhagen.

11. Kvislingen

Den inre delen av skogen på udden sydost om Lilla Flättnamaden, Björnudden ingår ej i inventeringen.

Fåglarna

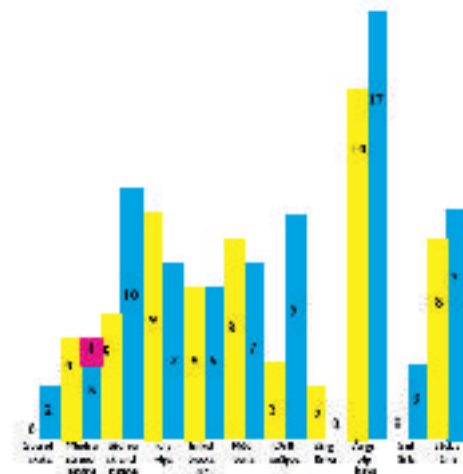
För detaljer hänvisas till den kompletta rapporten då materialet är omfattande, men till höger visas i grafform en jämförelse mellan resultaten 1994 och 2010.

Förslag till åtgärder

I inventeringsrapporten redovisas utöver själva resultatet även en rad åtgärder som kan gynna fågelfaunan eller underlätta för besökare. Exempel på sådana åtgärder är utökat reservat, utökat bete inom vissa delar av området, gallring eller borttagande av skog, skapande av våtmark, skapande av vandringsled och utökat parkering. Förslagen redovisas i detalj i rapporten och där finns även fler förslag till åtgärder listade.

Så här ser början av vandrigen in i Snäckviksskogen från Lilla Flättna ut. Denna del är gallrad från barrträd. Foto Jan Gustafsson.

Stapeldiagrammet visar fördelningen av antalet revir under de båda inventeringsåren 1994 och 2010 av respektive art. I stapeln för mindre strandpipare läggs ett revir till för år 2010 (röd ruta) då ett nytt par tillkom som häckande i juli, efter inventeringstidens slut.

Vägbeskrivning

Om du utgår från södra avfarten på E4:an in mot Nyköping, kör då på skyltningen mot Oxelösund, och sedan därefter skyltningen mot Strandstuviken. Det är skyltat hela vägen fram till Strandstuvikens badplats. Vid det sista bostadsområdet vid Örstig finns det en väg åt höger som heter Syltbäcksvägen. Sväng in på denna och kör sedan rakt fram på den grusväg som är mar-

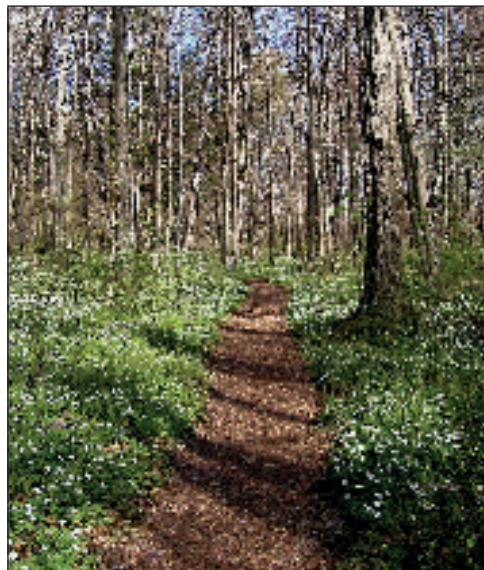
Bilden visar Kvislingens orörda natur. Här har ingen påverkan av skogen gjorts sedan 1940-talet. Foto Jan Gustafsson.

kerad med återvändsgata. Åk denna grusväg tills du nästan är framme vid soptunnorna. Strax innan dessa har det iordningställt en parkering för områdets besökare. Parkera här och vandra sedan förbi soptunnorna åt vänster och passera vägbommen. Snart kommer du fram till ingången till området. Området som ligger vänster om denna grusväg är fågelskyddsområde, så under tiden med tillträdesförbud får man hålla sig på vägen och sedan spana från tornet. Området som ligger på den högra sidan av grusvägen samt området vid Snäckviken har man fritt tillträde till hela året, men var vaksam då det häckar en hel del arter på de stora ängarna.

Örstignäs

Under 2010 har det totala fågelbeståndet revirkarterats inom Linudden och Jungfruvassen, med närliggande områden, i Nyköpings kommun. Områdena är delvis Naturreservat och Natura 2000 områden. Ytan som inventerats är på ca 145 ha och innehåller flera olika naturbiotoper.

Inom det inventerade området har 87 arter konstaterats ha revir av vilka åtta är rödlistade. För några av dessa arter sträcker sig även reviret ut utanför det inventerade området och en del arter har dessutom revirets huvudområde utanför det inventerade

En tidig vårdag blommar vitsippan som en heltäckande matta i lunden. Foto Jan Gustafsson.

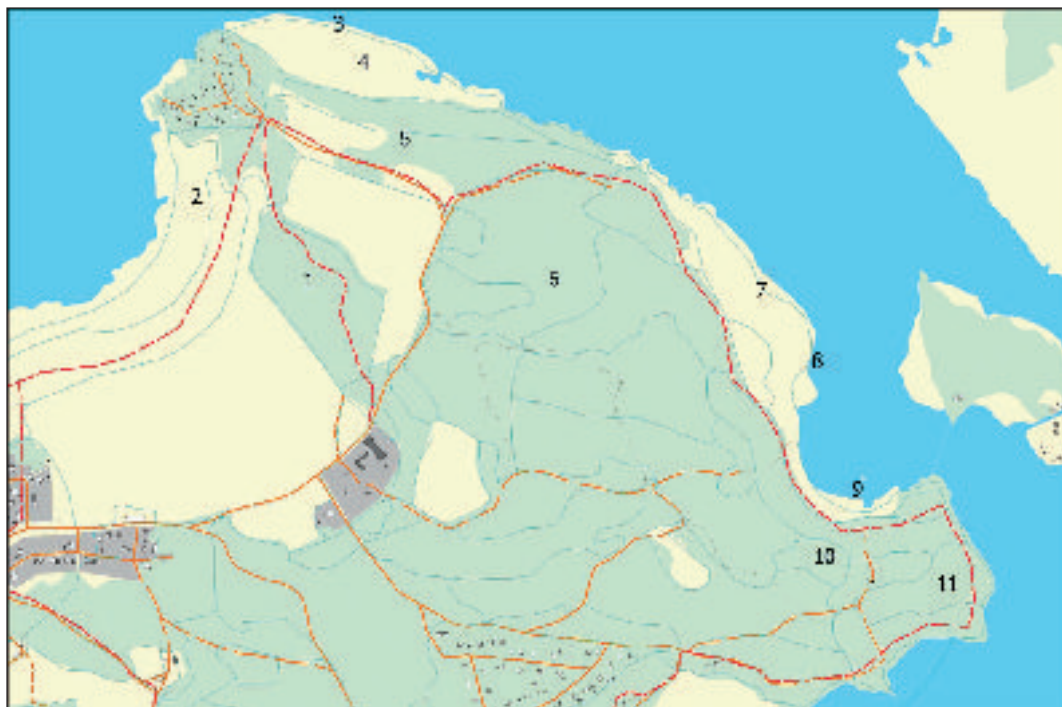

Bilden visar den betade strandängan. Foto Jan Gustafsson.

området och tangerar in i de inventerade ytorna.

Området hyser även en del andra arter som använder området som enbart födosöksområde under häckningstid, alternativt rastar och passerar under sträcket. Inkluderas även dessa mer tillfälliga besökare adderas ytterligare 45 arter till listan.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att området har ett väldigt rikt fågelliv. Orsakerna till detta är framförallt de olika naturtyperna som ingår och att dessa sköts ändamålsenligt. Området är också välbe-

Bild 2. 1. Lunden, 2. Linuddsmaden södra, 3. Långvassen, 4. Linuddsmaden norra, 5. Linuddens beteshage, 6. Örstignässkogen (totalt 5 delområden), 7. Jungfrumaden, 8. Jungfruvassen, 9. Salstenskroken, 10. Näslandet och 11. Näsudden.

sökt av naturintresserade och skulle kunna göras ännu mer anpassat för besökande.

Områdespresentation

Områdets karaktär är väldigt blandad då det finns ett flertal olika naturbiotoper. Ovan (Bild 2) redovisas de olika områdena så som de döpts inom rapportering till Artportalen Svalan och vilken typ av biotop det är och hur den används.

1. Lunden

Området är inkörsporten för hela området och här finns det parkeringsplatser och informationstavla. Denna plats är ett lövskogsdominerat område med rik markflora. Är ett av de mest besökta områdena inom hela Linuddsområdet, vilket också syns med den väl markerat upptrampade stigen.

2. Linuddsmaden södra

Området är en strandäng som betas av

nötkreatur. Här finns en del intressanta örter som gynnas av betet. Sörmlandsleden går i dess utkant.

3. Långvassen

Detta är det mest sammanhängande vassområdet inom Linudden. Trots det är det egentligen bara en smal bärd mot sundet.

4. Linuddsmaden norra

Ett välbetat parti mellan vassen och en smal alridå.

5. Linuddens beteshage

Området betas av nötkreatur från tidig vår och här finns ett rikligt bestånd av smörboll (daldocka). Här finns också ett flertal mycket gamla björkar. Betesdjuren har tillgång till hela området utmed sjökanten ända ner till Salstenskroken.

6. Örstignässkogen

Det största sammanhängande området

Örstignässkogen. Foto Jan Gustafsson.

i den inventerade ytan. Här finns det ett flertal olika naturbiotoper. Tallskog med undervegetation av hassel, riktigt högstammig och gammal granskog, en del partier med rejält gammal lövskog, bla ett parti med ytterst gamla lindar. Ett område utmed sörmlandsleden med sumpskogskaraktär, framförallt lövdominans med tät undervegetation, är några av områdets olika pusselbitar.

7. Jungfrumaden

Här är betad mark med fina kanter för rastande vadarfåglar.

8. Jungfruvassen

Det är de små vasspartierna i detta område som gett hela området dess namn.

9. Salstenskroken

Här finns det numera en brygga med fritidsbåtar i viken. Vass omger denna vik och här finns det en del sjöfåglar som häckar i vassarna. Karaktärsart för detta område är trastsångaren.

10. Näslandet

Området sydost om vägen som går ner till den gamla träbryggan och väst om den nya vägen till den nya bryggan. Ett område som är stark barrbevuxet och här finns ett område med något yngre tallskog med stort ljusintag. Även ett

De välbetade markerna med vassarna och de öppna ytorna mot vatten. Den gamla bryggan är en rest från tider då vattnet nådde högre up. Innanför bryggan finns det rester av någon typ av byggnad, bl.a. finns det rester av gamla tvättgrytor. Foto Jan Gustafsson.

hyggesområde där ungskog håller på att växa upp finns här.

11. Näsudden

Den yttre delen av hela området som sträcker sig mot Örsbaken, området även kallad Skansen. Här finns badstrand och gles tallskog, ett hyggesområde i de centrala partierna och tät granskog mot norr som avslutas av alskog mot vassen. Hit går den grusväg som slingrar sig in mot sydost vid Örstignäs gård och förbi stugfritidsområdet. Parkering för badplatsen finns här.

Fåglarna

Även för denna inventering är materialet omfattande, så för detaljer hänvisas till den publicerade rapporten.

Sammanfattningsvis kan man dock säga att variationen i biotoper också borgar för en variation i fågelarter. Typiskt är sjöfågel samt arter knutna till strandmader och lövskogsdungar. Arter som hävdade revir och som kan förtjäna särskilt omnämnande är kricka (1 revir), järpe (1 revir), duvhök (1 revir), större strandpipare (3 revir), sparvuggla (2 revir), göktyta (2 revir), mindre hackspett (3 revir), trastsångare (1 revir), härmsångare (10 revir), grönsångare

(20 revir), gransångare (2 revir), mindre flugsnappare (1 revir), skägges (2 revir), törnskata (1 revir), nötkråka (1 revir), rosenfink (4 revir) samt stenknäck (8 revir). Som synes en rejäl spridning i fågelfaunan vilket innebär att var och en som tar en promenad i detta område kan förvänta sig ett omväxlande artutbud om man har ögon och öron med sig.

Förslag till åtgärder

Också i denna rapport finns en del som avhandlar förslag från inventeraren till både naturvårdsåtgärder och åtgärder för att öka tillgängligheten för besökare. Det handlar bl.a. om förslag till en utökning av området till att även gälla maderna nedanför Örstigs gård, ett permanent gäsbetningsområde nedanför Örstigs gård, viss gallring, minskning av vildsvinsstammen, förbättrad parkering, fler spänger, nya vandringsleder, anläggande av plattform, utplacering av fikabord samt nya informationstavlor.

Vägbeskrivning

Om du utgår från södra avfarten på E4:an in mot Nyköping, kör då på skyltningen mot Oxelösund, och sedan därefter skyltningen mot Strandstuviken. Det är skyltat hela vägen fram till Strandstuvikens badplats. Vid det nybyggda bostadsområdet vid Örstig fortsätter du rakt fram till Örstignäs gård. Nu när du ser denna gård snett fram åt höger är det en trevägskorsning. Här kan du välja båda vägriktningarna. Om du fortsätter rakt fram och förbi gården kommer du mot Linudden. Precis efter gården finns det parkering på båda sidor om vägen för besökande till området (obs parkera inte på gårdens parkering, som också finns här). Om du parkerar här, kan du börja din vandring in i Lunden den del av området som är naturreservat.

Stigen går igenom hela området och viker av mot Linudden. När man kommit till Linudden, kan man vandra vägen tillbaka

Törnskatan tillhör de arter, som enligt fågelinventeringarna SO Nyköping hävdats revir.

Foto Ilva Hansson.

till parkeringen. Om du vill kan man även ta sig in och vidare mot öster på sörmlandsleden vid de två färister som finns. Tar man denna stig, kommer man fram till kantzonen av vattnet, eller om man så vill ända ner till de yttersta delarna av området och får fin utsikt över Örsbaken. Här finns det även möjlighet till bad.

Vill man komma närmare badmöjligheterna och de sydöstra delarna av området, kan man innan gården Örstignäs svänga höger och följa denna smala och slingrande grusväg. Man åker förbi stugområdet och strax innan de sista husen går en väg in till vänster. Ta den och åk fram till den stora parkeringen som finns här. Härifrån kommer du närmare uddarna och de badplatser som finns i området.

Du kan också vandra ner och förbi den bommade vägen ner mot sörmlandsleden. Ta den sedan västerut eller österut beroende på vad du vill göra denna dag. Tar du vandringen västerut, kommer du snart fram till en grusväg som tar slut där du passerar. Här kan du gå ut mot beteshagen och vandra ut på strandängarna och studera växt- och fågellivet.

Referenser: Gustafsson, J (2010). Fågelinventering i olika områden inom Strandstuvikens naturreservat Gustafsson, J (2010). Fågelinventering av Linudden, Jungfruvassen och Örstignäs i Nyköpings kommun under år 2010.

Båda rapporterna finns tillgängliga på Tärnans hemsida: <http://tarnan.sormlandsornitologerna.se/> (klicka sedan på arkivet).

Inventeringarna utanför Nyköping har visat 8 revir med stenknäck. Foto Pekka Pulsa.

Fågelföreningen Tärnan Nyköping Oxelösund

Dialog med kommunen

Föreningen hade 255 medlemmar den 31 december 2010. Under året har föreningens styrelse haft 7 protokollförda styrelsemöten.

Den 28 oktober anordnade Tärnan tillsammans med Studiefrämjandet en välbesökt kväll med Ingemar Lind i Culturum. Den 9 november visade Per Flodin hur vi som användare av rapportsystemet Svalan ska kunna tillgodogöra oss detta på bästa sätt. Stig Larsson hade bjudit in oss till Rydbergs bygg ute på Arnö.

Medlemmarnas afton arrangerades som vanligt i december, närmare bestämt den 8 december. Ca 25 medlemmar kom till mötet som blev en intressant och innehållsrik kväll. Jan Gustafsson berättade om inventeringar han gjort vid Örstignäs, Strandstuviken och Marsäng. Markus Forsberg, inbjuden gäst från Länsstyrelsen i Sörmland, informerade om aktuella LIFE-projekt i våra trakter.

Exkursioner

Under året fanns i Tärnans program sex programverksamheter, Nyårsvandring utmed Nyköpingsån under ledning av Stig Larsson, Artrallyt lördagen den 16 januari under ledning av Jan Gustafsson och Tommy Pettersson, Fågelskådningens Dag söndagen den 9 maj under ledning av Per Eriksson, Fågelskådningsdax för damer den 9 september under ledning av Susanne Stilling, Den stora fågelräkningsdagen vid Horn den 2 oktober under Bertil Karlssons ledning och slutligen exkursion med Björn Johansson den 31 oktober.

Projekt och arrangemang

Nu har vi en fungerande hemsida (www.tarnan.sormlandsornitologerna.se)

Tärnans hemsida har blivit mer aktiv.

med massor av bra och intressant information om fågelskådning i våra trakter. I samarbete med FSO kan vi erbjuda föreningens årsbok "Det Sörmländska fågelåret" till ett bra pris. Under året har Tärnans nya programblad skickats ut till medlemmarna vid två tillfällen.

Den 7 maj och 8 september medverkade Tärnan i Vid vår å vi gå, ett arrangemang som initierats av Nyköpings kommun.

Den 23 maj medverkade Tärnan i Länsstyrelsens arrangemang "Familjedag" på Stendörren.

Den 10 oktober deltog Tärnan tillsammans med flera andra ideella föreningar i Friluftsförbundet's arrangemang "Rätt ut i naturen".

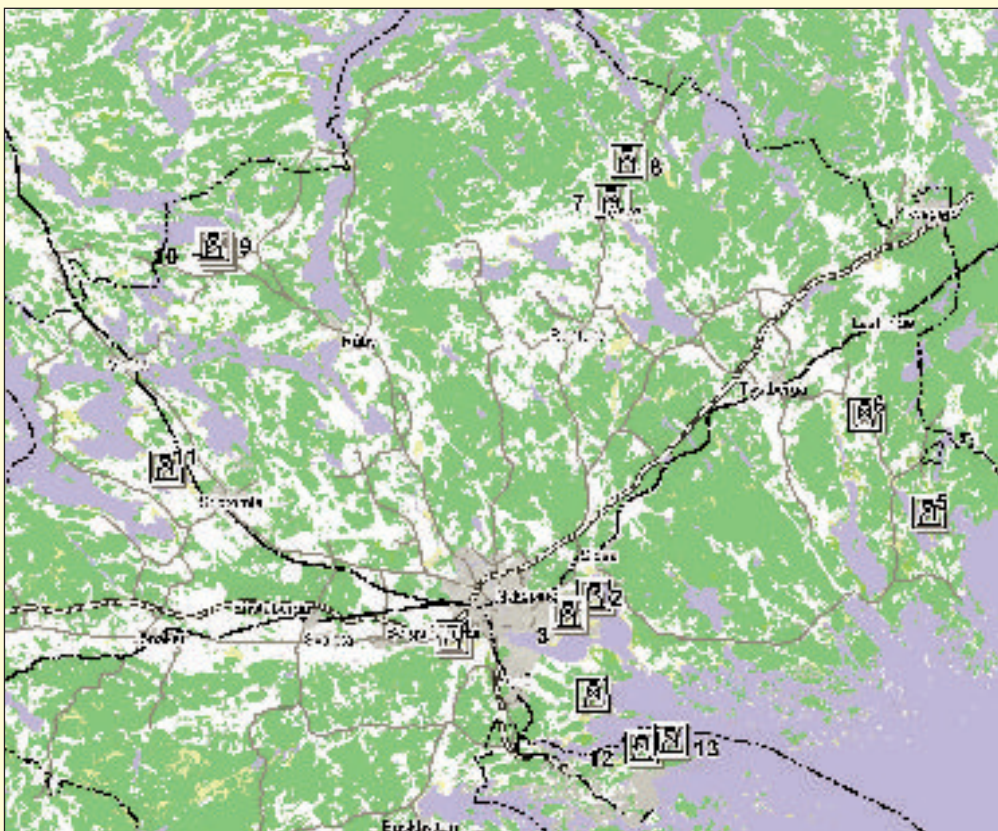
Som tidigare deltar Tärnan i Nyköpings kommuns Naturvårdsberedning. Beredningens syfte är att upprätthålla en fortlöpande och tidig dialog mellan kommunen och de ideella föreningarna i bland annat plan-, natur- och miljöfrågor.

Föreningen har också svarat på flera remisser från Nyköpings kommun.

Ingvar Jansson, ordförande

Hitta till fågelutkik i östra Sörmland

På senare år har våtmarksbidrag och andra medel gjort att fler fågelmarker och därmed fler fågeltorn poppat upp. Här ges en enklare beskrivning över några av de fågeltorn/plattformar som finns att beskåda (eller skåda från) i östra Sörmland och hur man hittar dit. ● Sammanställt av Per Eriksson

Strandstuviken, Nyköping (1)

Östra Sörmlands bästa fågellokal och ett torn som lätt nås efter en kort promenad från nygjord parkering. I området har 268 arter påträffats, även om kanske inte alla observerats från tornet.

Tornet är placerat längst in i Strandstuvikens sydvästra del varifrån man har bra överblick över strandängarna och viken med dess vadarstränder. När det är bra väder har man fantastiskt bra kvällsljus på fåglarna

vilket underlättar men framför allt höjer upplevelsen avsevärt.

Om du utgår från södra avfarten på E4:an in mot Nyköping, kör då på skyltningen mot Oxelösund, och sedan därefter skyltningen mot Strandstuviken. Det är skyltat hela vägen fram till Strandstuvikens badplats. Vid det sista nybyggda bostadsområdet vid Örstig finns det en väg åt höger som heter Syltbäcksvägen, sväng in på denna

Tornet längst in i Strandstuvikens sydvästra del erbjuder en bra överblick över strandängarna och viken med dess vadarstränder.

Foto Jan Gustafsson.

och kör sedan rakt fram på den grusväg som är markerad med återvändsgata. Åk denna grusväg tills du nästan är framme vid soptunnorna, strax innan så har det iordningsställts en parkering för upp emot 10 bilar. Parkera här och vandra sedan förbi soptunnorna åt vänster och passera den nyuppsatta vägbommen. Snart kommer du fram till ingången till området. Området som ligger vänster om denna grusväg är fågelskyddsområde, så under tiden med tillträdesförbud får man hålla sig på vägen och sedan spana från tornet.

Labro, Nyköping (2)

Labro ängar har ett imponerande torn som byggdes redan 1971 och är det största i våra trakter. Det har två våningar och rymmer utan problem 20-30 personer. Tornet har varit offer för en hel del skadegörelser men renoverades -97 och är fortfarande i fullgott skick. Från tornet har man en enastående utsikt över Sjösaviken och de södra strandängarna, dock kan det upplevas att det blir lite avstånd så tubkikare är att föredra.

Om man utgår från norra infarten till Nyköping från E4:an, så följer man skyltning länsväg 219 Studsvik. Vid trafikljuset svänger man vänster mot Studsvik (219) och

sedan höger vid nästa trafikljuskorsning. Nu följer man Ängstugevägen tills man kommer till en mataffär, och precis innan den svänger man in på Trillingsbergsvägen. Man följer denna väg tills man kommer fram till nästa väg som heter Tuvhättevägen. Åk in på denna och kör fram till den iordninggjorda parkeringen för reservatet. Följ sedan skyltning/stigar in i området.

Ängsstugan, Nyköping (3)

Detta torn är handikappsanpassat med en lång ramp upp till utkiken så det går att skåda som rullstolsbunden eller med barnvagn, dock är stigen ut inte lika anpassad!

Här finns plats för ett tiotal personer och från tornet ser man ut över vassbältet i väster mot Brandholmen till Linudden i sydost. Det blir lätt lite avstånd här varför tubkikare är till god hjälp. I vassarna nedan tornet ringmärktes för några år sen en riktigt raritet – fåltsångare!

Lyssnar man en stund har man goda chanser att höra vattenrallens grisgrymtande läte samt skäggmesens tjing-tjing!

Om man utgår från norra infarten till Nyköping från E4:an, så följer man skyltningen Länsväg 219 Studsvik. Vid rödljuset svänger du vänster mot Studsvik (219) och

Från plattformen vid Svanviken, Nyköping kan man vid ett sent kvällsbesök på försommaren höra de flesta av Sveriges nattsjungande arter, som t ex sävsångaren.
Foto Kjell Widén.

sedan höger vid nästa rödljuskorsning. Nu följer du Ängstugevägen fram tills du kommer till en mataffär och fortsätter rakt fram förbi denna. Precis där asfalten övergår i grusväg kan man parkera in till höger. Här är det sedan ca 200 m ut mot vassen där tornet står.

Svanviken, Nyköping (4)

Glädjande nog blir fler och fler torn handikappanpassade och denna plattform som man nog mer kan kalla den är ett bra exempel på det. En bred spång leder genom sumpskogen ut till plattformen där det även finns bord att sitta ned och ta sin matsäck. På grund av sin (avsaknad av) höjd gör sig plattformen bäst på våren då det är som mest översvämmat och gott om simänder och vadare i området. Då försommaren kommer fungerar plattformen som bäst nat-tetid och med ett sent kvällsbesök har man chans på de flesta av Sveriges nattsjungande arter. Det är placerat i sydvästra hörnet av Svanviken-Lindbackes naturreservat. Från parkeringen kan man även nå en spång

som börjar strax nedanför ryssberget och som sedan går via en bro över ån och längs åkerkanten bort mot Lindbacke. Väl värt mödan!

För att nå de södra delarna av Svanviken åker man vägen mot Oxelösund. Sedan svänger man av åt höger vid avfarten mot Näveckvarn. Man åker på denna väg ca 2 km och svänger sedan höger mot golfbaneområdet Ärila och Ryssbergen. Strax innan man kommer fram till Ryssbergen och den stora parkeringen där så finns det en liten grusväg åt höger där det är skyltat Fågeltorn. Sväng in här och åk tills vägen tar slut. Där finns det möjlighet för ett par tre bilar att parkera. Gå sedan ut på den iordninggjorda spången fram till plattformen. Ett annat alternativ är att parkera på den stora Ryssbergsparkeringen. Vandra sedan tvärs över skidbacken och gå upp på det stora berget med utsikt över området.

Nynäs, Nyköping (5)

Ett av de torn som Tärnan varit med och byggt. Från Nyköping åker man E4:an öster

ut mot Stockholm. När avfart Tystberga kommer så åker man mot samhället och passerar det, för att sedan köra på skyltar Nynäs. Kör förbi slottet någon kilometer tills man kommer fram till en stor parkering på vänster sida. Från parkeringen tar man sig sedan sydost ut på Furholmen där tornet är placerat. Kan vara lite svårt att hitta dit så lokalisera Furholmen på kartan om det saknas skyltning.

Grinda våtmark, Nyköping (6)

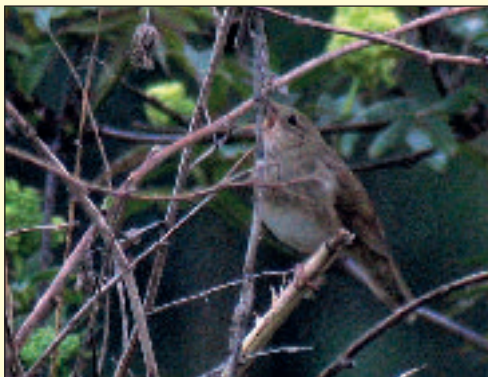
Ägaren av marken uppförde detta torn som dessutom ligger på en liten höjd och ger god överblick över den på senare år allt torrare Grinda våtmark. När de torrlagda bankarna kommer fram är lokalen en mycket bra vadarlokal i övrigt trivs doppingar och simänder förträffligt i detta gyttje.

Om man utgår från E4:an tar man av mot Tystberga (går bra från både norr och söder på E4:an). Man åker fram till och igenom Tystberga samhälle och svänger sedan av mot höger. Sedan åker man på skylt Nynäs vänster. Efter ett tag passerar man Bälinge kyrka på vänster sida. Fortsätt en bit till, så kommer du till våtmarken på höger sida. Parkering finns på den vänstra sidan av vägen och fågeltorn et (gömsle) finns på en kulle på andra sidan av vägen.

Aspamaden, Nyköping (7)

Maden är framförallt en värlokal då dessa marker svämmas över från bäcken som förser sjön med vatten. Här finns då stora mängder med gäss och simänder. Lite senare kommer även en del vadare hit; framförallt tringaarterna, bland annat grönbena. Under sommaren kan en lyssning på natten ge bra utdelning. Genom åren har många ovanliga arter hörts här, såsom kornknarr, vassångare, flodsångare mm. Bredvid den gamla macken norr om maden är en plattform uppförd och härifrån har man god överblick över lokalen.

Från Nyköping åker man gamla E4:an

Genom åren har flodsångare och många andra ovanliga arter hörts vid Aspamaden. Foto Björn Fors.

mot Stockholm. Strax innan Svärta tar man av vänster mot Björnlunda. Man åker denna väg förbi Runtuna och ytterligare en bra bit. Efter att ha passerat Spelviks kyrka kommer man snart fram till Aspa. I nerfartsbacken mot samhället ser man madmarkerna på sin högra sida. Här kan man börja att spana av området. Sedan åker man in i samhället och svänger av mot Ludgo kyrka. Vid bensinmacken finns plattformen som man skådade ifrån.

Långbromaden, Nyköping (8)

Maden är en iordninggjord våtmark som hyser en hel del fågel under framför allt vår och sommar. Här finns flera par med svart-hakedopping, snatterand och även häckande sångsvan.

Från Nyköping åker man gamla E4:an mot Stockholm. Strax innan Svärta tar man vänster mot Björnlunda (väg 223). Man åker denna väg förbi Runtuna. Efter att ha passerat Spelviks kyrka kommer man snart fram till Aspa. Man fortsätter genom samhället mot Björnlunda och efter ca 2 km kommer man fram till Långbromaden på höger sida. Man parkerar vid P-platsen vid observationsplattformen.

Vadsjön, Nyköping (9 och 10)

Vadsjön var under många år en bit mark som under många försök att få den odlings-

bar plötsligt via en del bidrag bekom att bli en alldeles lysande fågellokal när man anlade denna våtmark. Av några ekar som fick offras byggdes ett plattformsgömsle samt ett mindre torn. Tornet är beläget nära parkeringen och är den bästa utgångspunkten men eftersom Vadsjön är långsträckt är det värt mödan att gå bort till gömslet som ligger vid ekdungen norr om tornet. Gömslet ligger en bit upp på kullen och härifrån har man bäst utsikt.

Om man utgår från Nyköping tar man länsväg 53 som går mot Eskilstuna. Vid Husby gård ca 2 mil norr om Nyköping, svänger man vänster mot Husby-Oppunda kyrka. Efter att man passerat kyrkan och ängsmarker breder ut sig på höger sida, kommer snart en avtagsväg mot höger skyltat Torps säteri. Kör in på denna grusväg och parkera vid den iordninggjorda parkeringsplatsen som finns efter ca 300 m. Gå in i hagen och över kullen så kommer du till tornet.

Skåraviken, Nyköping (11)

Tornet är litet och det är i stort sett byggt för en person men väl uppe har man god utsikt över Skåraviken och de södra ängarna.

Stigtomta kyrka ligger i södra delen av samhället. Kommer man söderifrån på väg 52 från Nyköping så får man kyrkan på sin högra sida. Efter ytterligare några 100 m svänger man till vänster vid skylt Jönåker. Denna väg följer man genom samhället och över järnvägen och ytterligare ca 2 km. Där svänger man åt höger vid skylt Halla 12 km. Följ denna väg tills du kommer fram till en liten gul skylt Skåra 1 som pekar mot höger. Du är nu inne på den lilla smala grusvägen som går fram till Skåra gård. Utmed din högra sida får du snart nog syn på viltvattnet. Parkera vettigt på de fåtaliga p-möjligheter som finns utmed vägen och spana av viltvattnet. Åk sedan vidare på vägen mot gården och passera åt höger utmed granhäcken. Parkera efter gården på den

Vid den sista av dammarna i Brannäs våtmark står fågeltornet. Foto Jan Gustafsson.

iordninggjorda p-platsen där det också finns en informationstavla. Gå sedan tillbaka lite och vandra ut mot Skåraviken. Observera att du nu är inne i betade kohagar, så om du öppnar någon grind eller liknande så måste du ovillkorligen stänga densamma.

Brannäs våtmark, Oxelösund (12 och 13)

Tornet och plattformen vid Brannäs våtmark kom till bara några år efter att hela våtmarken stod klar då Oxelösunds kommun ville prova att rena sitt avloppsvatten i en mer ekologiskt anda. Från plattformen har man utsikt över första och andra dammen även om det börjar bli igenväxt på sina håll. Vid den sista dammen längst ut innan havet står fågeltornet med god sikt över den yttersta dammen.

För att hitta hit utgår vi från motorvägen från Nyköping mot Oxelösund. Efter Stjärnholms kyrka kommer det strax en avfart till höger, skyltad Petterslund bl.a. Sväng ner här och sedan direkt till vänster under motorvägen och sedan genast vänster igen. Tag sedan till höger vid skylten Vivesta, och följ skyltningen mot Vivesta. Sväng vid skylten Våtmark åt höger på en grusväg och följ denna tills parkeringen för våtmarken dyker upp på höger sida. Parkera och vandra sedan på den led som leder genom området på väg ut mot havet så ser man fågeltornen.

Ornitologiska klubben i Eskilstuna, OKE

Ekeby våtmark i blickpunkten

Styrelsen består av 7 ledamöter och en suppleant. Föreningen har en egen hemsida <http://oke.sormlandsornitologerna.se/>

2010 hade OKE 152 betalande medlemmar en minskning med 4 medlemmar sedan förra året. OKE ger ut en medlemstidning "Naturglimten" två gånger per år.

Naturglimten har ändrat format från A5 till A4 format fr.o.m. höstnumret 2010

OKE har tillsammans med Strängnäs ornitologiska klubb/SOK och naturskyddsföreningarna i Eskilstuna och Strängnäs ansvar för fältstationen Rördrommen som ligger vid Sörfjärden. Även Eskilstuna bi-odlarförening ingår numera som intressent i fältstationens verksamhet

Aktiviteter och projekt 2010

Årets örnräkning vid Mälaren/Hjälmaren var den elfte i ordningen. Resultatet från dessa årliga örnräkningar presenteras i fågeldatabasen "Svalan" under dagens fågel. Med nya analysverktyg i Svalan kanske vinterförekomsten av örnar i detta område kan analyseras. Avläsning av ringmärkta örnar skulle hjälpa till att kasta ljus över vilka örnar som söker sig till de stora sjöarna (Mälaren/Hjälmaren) under vintermånaderna

<http://www.artportalen.se/birds/inventeringar/albicilla.asp>

OKE har ett nära samarbete med Eskilstuna Energi och Miljö AB som svarar för driften av Ekeby våtmark. T.o.m. 2010 har 199 fågelarter noterats från Ekeby våtmark. OKE har i början av maj månad haft som tradition att i samarbete med Energi och Miljö AB bjuda in till en fågelskådningens dag för allmänheten. Denna aktivitet med tidningsannonsering brukar locka ca 100 besökare.

OKE har tagit fram en folder med 10 vanliga fågelarter som finns på våtmarken

Några OKE:are med Viktor Eriksson i spetsen har även i år varit flitiga sträckräknare vid Kvicksund under sommar/höst. Drygt 1700 observationer har noterats i Svalan under perioden 1/6 – 31/10 2010.

OKE har under 2010 i ett s.k. LONA projekt, finansierat av Länsstyrelsen, Eskilstuna kommun och OKE, kunnat slutföra arbetet med att överföra hela OKE:s arkiv av pappersrapporter från Eskilstuna kommun från 1950-talet till 1997 till Svalan.

Bo Gustafsson/OKE och Jan Gustafsson/Tärnan har svarat för detta arbete med support av Per Flodin vid inläggning i Svalan och tillhörande kvalitetsgranskning.

En rapport över detta arbete finns på annan plats i detta nummer av årsboken

OKE är engagerade i den förvaltningsplan för grågäss som under 2010 har fastställts för Sörfjärdsområdet med fältstationen "Rördrommen" som huvudman. OKE och SOK har under 2010 utfört flera gåsräkningar för att göra en beståndsuppskattning av häckande grågäss vid Sörfjärden. En uppföljning av icke häckande grågäss har skett under ruvningstiden. Under hösten deltog OKE/SOK vid de årliga nationella gåsräkningarna i september och oktober runt Sörfjärden.

OKE:s faunagrupp har under året avgett flera remissyttranden som rör projekt i Eskilstuna kommun. Alla remissvar läggs upp på OKE:s hemsida så att alla medlemmar ska känna sig väl informerade om OKE:s policy och även aktivt kunna delta i faunagruppens arbete.

Faunagruppen har även yttrat sig om vindkraftsutbyggnad av 9 verk vid Uvberget i Näshulta socken i Eskilstuna kommun.

OKE har inte tagit ställning för el-

Till och med 2010 har 199 fågelarter noterats från Ekeby våtmark. I en folder från OKE presenteras gråhäger (nedan) och 9 andra vanliga fågelarter som finns på denna våtmark. Foto Björn Jönsson.

ler emot denna vindkraftsetablering utan endast redovisat de synpunkter vi med vår lokalkännedom anser bör beaktas redan vid skrivningen av MKB:n för att de av oss prioriterade fågelarterna havsörn och tjäder ska påverkas så lite som möjligt. I MKB:n kommer bl.a. de så kallade "hangvindar" som örnarna kan utnyttja att beskrivas på nedanstående sätt efter den utredning som gjorts av områdets topografi. Vindkraftverkens placering i detta fall kommer inte att öka risken för kollision då örnarna utnyttjar hangvinden.

Vi har försökt komma med konkreta förslag på åtgärder som bör skrivas in i MKB:n för att under hela verkens livstid garantera att dessa arter även i närheten av vindkraftsparken ges möjlighet till en god bevarandestatus.

Lennart Eriksson, ordförande

Katrineholm – Vingåkers ornitologer, KVO

Ökat intresse för fågelskådning

Livlig verksamhet med flera medlemmar

Rubriken i år blir nästan den samma som förra året, men med ett viktigt litet undantag – vi skriver nu ”med flera” i stället för ”men färre”. Och det gäller medlemmar – och det gläds vi åt.

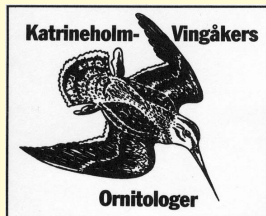
Vi har blivit flera medlemmar i föreningen för första gången på flera år och det är verkligen glädjande. Tyvärr är det inte ungdomar som tillkommer. Men alla är välkomna. Kanske beror ökningen på att intresset för fåglar har ökat rent allmänt. Det kan hur som helst vara en av anledningarna. Vad man skulle kunna önska är att flera medlemmar kommer med på de exkursioner som ordnas. Det är ofta ganska få som deltar. Men vissa av våra medlemmar tycks nöja sig med att stödja vår verksamhet och det är gott nog.

Omfattande verksamhet

Verksamheten med exkursioner, resor och träffar av olika slag har varit ganska omfattande även i år. Föreningen har också tillsammans med Studieförbundet och Turistföreningen stått som medarrangör till ett besök och föredrag av Ingemar Lind. Under 2011 kommer denna

I februari lärde Per Flodin oss hur vi ska rapportera på rapportsystemet Svalan.

I mars avverkades årsmötet med bildliga återblickar till föreningens barndom presenterade av Bernth Andersson. Sedan följde örnräkning vid Hjälmarens med tretton av tjugosex örnar i samma kikarfält! Inte illa. Ugglekvällen bjöd på en helkväll för öga, mun och öra – sparvuggla, grillkorv och

Livlig verksamhet med flera medlemmar
Rubriken i år blir nästan den samma som förra året, men med ett viktigt litet undantag – vi skriver nu ”med flera” i stället för ”men färre”. Och det gäller medlemmar – och det gläds vi åt.

Vi har blivit flera medlemmar i föreningen för första gången på flera år och det är verkligen glädjande. Tyvärr är det inte ungdomar som tillkommer. Men alla är välkomna. Kanske beror ökningen på att intresset för fåglar har ökat rent allmänt. Det kan hur som helst vara en av anledningarna. Vad man skulle kunna önska är att flera medlemmar kommer med på de exkursioner som ordnas. Det är ofta ganska få som deltar. Men vissa av våra medlemmar tycks nöja sig med att stödja vår verksamhet och det är gott nog.

Omfattande verksamhet

Verksamheten med exkursioner, resor och träffar av olika slag har varit ganska omfattande även i år. Föreningen har också tillsammans med Studieförbundet och Turistföreningen stått som medarrangör till ett besök och föredrag av Ingemar Lind. Under 2011 kommer denna

I februari lärde Per Flodin oss hur vi ska rapportera på rapportsystemet Svalan.

I mars avverkades årsmötet med bildliga återblickar till föreningens barndom presenterade av Bernth Andersson. Sedan följde örnräkning vid Hjälmarens med tretton av tjugosex örnar i samma kikarfält! Inte illa. Ugglekvällen bjöd på en helkväll för öga, mun och öra – sparvuggla, grillkorv och avslutningstrudelutt av en xylofonlätande kattuggla.

I april fann vi årets första fiskgjuse och storlom i Askersunds urskog. Enkelbeckasinen hade också uppvisning i skyn.

Föreningen ansvarar för nycklar till den nya Tornstugan vid sjön Näsnaren mot att vi håller den öppen vissa söndagar. Tillsammans med Naturskyddsföreningen delar vi på uppdra-

get. För 2010 blev det fem söndagar på våren och lika många söndagar på hösten för vår del. Det kommer att vara på liknande sätt 2011, så alla är välkomna dit. Besökarna har dock inte varit så många. Vi kanske måste börja marknadsföra tornet bättre.

Vår fågelbingo i maj blev ingen bingo. Det slutade tyvärr med noll spelare. För att citera Lars Ekborg – ”ingen vann”. Maj månad innehöll även en tur till Öland. En kraftig dimma, fyra besöksdagar, elva skådare, tjugo platser besökta, tjugotvå arter dag två, etthundrastrju arter dag ett, och summeringen etthundrafyrtioåtta arter. Junis nattsångarutflykt i österled mot Eriksberg och Hagbyberga räddades sångmässigt av näktergalen medan övriga bara bistod med sina läten som bakgrundskör.

Bortregnad exkursion

För första gången ställdes en exkursion in på grund av regn. Det var i slutet av juli då vi skulle kolla sträck vid Fiskeboda. För de som inte minns det, kan meddelas att den 25 juli regnade det kraftigt.

Höstutflykten i september bjöd på flera ”flyttlass” i form av blåhake och fjäll- och ljunpipare. Under oktobers utflykt räknades etthundrastrjuttio två gäss in. Resultatet av EBW i OKT finns på webben hos KVO. Det blev EHD (En Hel Del).

Novembers innekväll hade Henrik Waldenström, SOF, som gäst. Han berättade och visade bilder från Kungliga Nationalstatsparken i Stockholm. Presentationen innehöll historiska återblickar till utvecklingen av regionen och skapandet av parken under Henriks ledning samt det rika fågellivet i parken idag. Henrik är projektansvarig för den Kungliga Nationalstatsparken.

I december till slut hade vi den sedvanliga bildvisningen då medlemmarna visade vad de sett och bevarat i kameran från året som varit.

Hemsidan formas allt mer och besöken på sidan ökar sakta men säkert. Fortfarande är det Tommy Emanuelsson som är för-

eningens webbmaster. Han sköter det hela alldeles förträffligt. Lite strul var det ett tag i slutet på året då FSO, som vi delar plats med på nätet, bytte webbhotell. Detta var dock av övergående natur.

Fågelmatning

Också förra året fick fåglarna mat vid Stensjön. Under våren var det Bengt Larsson som såg till att det fanns mat till fåglarna. Från och med hösten fränsade sig Bengt uppdraget att sköta matplatsen och i stället tog Hasse Karlsson över. På våren var det mycket snö som gjorde det besvärligt att få ut frön till matningen. Så kom snön igen redan i november och så fortsatte ”frösläpandet”.

Vid Näsnaren matades fåglarna av Agne Swenzén och också där var det mycket snö men fritidsfiskarna hjälpte till genom att trampa upp en stig nästan hela vägen ut. Ganska tidigt flyttades emellertid matningen närmare bilparkeringen. Det gjorde det lite lättare att hålla fåglarna med mat. Matplatsen är nu alldeles i anslutning till parkeringen.

Fyra styrelsemedlemmar deltog i november, på Åsa Folkhögskola, i FSO:s temadag under rubriken ”Vindkraften, fåglarna och naturen”.

En styrelsemedlem har deltagit i Studiefrämjandets kurs om styrelse- och föreningsverksamhet.

Projektet med miljödiplomering av föreningen är fortfarande i sin linda. Vi får återkomma till det i nästa års berättelse.

Bo H W Arvidsson

Strängnäs ornitologiska klubb, SOK

Ökad informationsattsning

Klubben har ökat sitt medlemsantal vid årsskiftet 2010/2011 till 116 fullbetalande medlemmar och 43 familjemedlemmar. Under 2010 har 13 nya medlemmar, samt 8 familjemedlemmar, tillkommit. Vid årsmötet slöt ett 20-tal medlemmar upp och efter mötet fick alla avnjuta Jukka Väyryns intressanta föredrag om gräsiskor, brunsisikor och snösiskor.

Peter Hennix har på ett föredömligt sätt varit webbmästare för klubbens hemsida samt redaktör för klubbens tidning och jagat styrelsen med blåsampa. Tidningen har getts ut med två nummer per år. Från 2011 tänker vi ge ut den tre gånger, eftersom årsrapporten tar en stor plats.

Under året har klubben på ett aktivt sätt deltagit i fältstation Rödrömmens verksamhet vid Sörfjärden, bland annat genom gässinventering, örnräkning, stugvärdar, skolpaketet och guidningar.

Inom FSO har klubben varit representerad i styrelsen och i gruppen som arbetat fram den förnämliga årsboken.

Givande översvämmingar

Skådaråret har varit bra med bland annat några stora översvämmingar, som lockat många mindre vanliga rastande vadare. Under året inrapporterades 212 arter i Svalan av 183 rapportörer. Den mest ovanliga arten som sågs var nog prärielöparen vid Edeby viltvatten.

Klubben genomförde 37 aktiviteter under 2010 med bland annat resor till Dalarna, Varberg, Hjälstaviken och ugglesafari till Västmanland. De populäraste är de exkursioner som görs inom kommunen.

I samverkan med Studieförbundet ge-

nomfördes tio studiecirklar om vinter- resp vår fåglar m.m.

En uppskattad aktivitet är deltagandet i "Mälardagen" en lördag i augusti, som arrangeras av studieförbunden. Här får föreningar och organisationer möjlighet att presentera sig och det brukar ge flera nya medlemmar.

Under en innekväll i november berättade 17-årige Petter Sundin med stöd av bilder om sin sommar som ringmärkningsassistent vid Ottenby fågelstation. Han gjorde detta på ett mycket medryckande och åskådliggörande sätt. Han hade gjort en modell av en fågel i trä som han visade de olika handgreppen vid en ringmärkningsprocedur. Petter rapporterade kontinuerligt till SOK vilket lades ut som en dagbok på hemsidan.

Ingemar Lind besökte Strängnäs 1 december och visade sin film "Fjällräven". Detta var ett samarrangemang med Studieförbundet, SNF och STF. Han återkommer ånyo under 2011 och berättar då om sällsynta fåglar.

Under våren 2010 tog vi fram en ny informationsbroschyr i färg om klubbens verksamhet och lät trycka upp en ny tygdekal med klubbens logo att användas på jackor, mössor, kikarfodral m.m.

Under hösten har spången vid tornet i Valnaren förlängts med cirka 4 m upp till fast mark. Stigen ner till tornet längs granplanteringen har röjts, så nu är tornet mer lättillgängligt även vid högt vattenstånd. Tornet vid Öknaån fick även den en liten ansiktslyftning.

Det ska vi fira: SOK fyller 20 år i april

Det ska vi fira: SOK fyller 20 år i april. Klubbens 20-årsjubileum på 20 år firas i april. Klubbens medlemmar har varit aktiva i många olika projekt och aktiviteter under de senaste 20 åren. Detta har gjort att klubben har blivit en viktig del av det ornitologiska livet i Strängnäs kommun.

Under de senaste 20 åren har klubben genomfört många olika aktiviteter och projekt. Detta har gjort att klubben har blivit en viktig del av det ornitologiska livet i Strängnäs kommun.

Klubbtidningen Observerat får ökad utgivning.

Leif Ekblom, ordförande

Flens ornitologiska förening

Vidgade vyer och nya intryck

Den sörmländska ornitologins yngsta förening FOF hade under 2010 sitt andra hela verksamhetsår, även om föreningen i sig blev 3K vid årsskiftet. FOF:s verksamhet består framför allt av

exkursioner och studiecirklar. De flesta av de tio exkursionerna genomfördes på hemmaplan inom kommunen med säsongsanpassade teman, t.ex. vårfågelsträck vid Ålspångaviken, uggleexkursion, gökotta vid Stenhammar slott och höstfåglar vid Värskäl/Gripensnäsaviken m.fl.

För att vidga vyerna och få lite andra intryck, besöktes även några kustlokaler runt Nyköping och Oxelösund i januari och september, samt ett vårbesök vid Vadsjön i slutet av april. Utöver exkursionerna genomfördes ett medlemsmöte om fåglar och fågeliskådning i Flen i november och några medlemmar deltog även vid FSO:s seminarium om vindkraft.

Inför vintern 2010/2011 startades på initiativ från Christer Larsson en publik fågelmatning nära Holmängen vid Stenhammar slott. Den placerades så att den gick att se från en väg som används flitigt av Flensborna för promenader och motion. Förhoppningen var att matningen på så sätt skulle kunna vara till glädje både för hungriga fåglar och fågelintresserad allmänhet. Hur detta har fungerat och om placeringen blev bra får utvärderas inför kommande vinter.

En av förhoppningarna bakom bildandet av FOF var naturligtvis att öka antalet engagerade aktiva skådare i kommunen. Med några fler aktiva skådare hoppas vi kunna öka kunskapen om fågellivet i kommunen ytterligare. Enstaka mycket aktiva ornitologer har under åren bidragit till att fågelfaunan i Flen i grunden är rätt väl känd, men med en föränderlig natur och fågelfauna

kommer ibland gamla sanningar på skam. Med pigga fågeliskådarögon som prövar nya lokaler och hittar nya favoritlokaler, kan ny kunskap skapas.

Själva fågelåret 2010 i Flen summerade till totalt 168 observerade arter, vilket är ett medelresultat under 2000-taler. Det högsta artantal som noterats under ett år i kommunen är 200 jämt (2004). Drygt 3600 rapporter kom in i Svalan från kommunen.

Fina sträckdagar

Mest minnesvärt under året var två fina sträckdagar under hösten. Den 26/9 räknades 4212 tranor in under en förmiddags skådning från kullen vid Värskäl söder om Gripensnäsaviken, Långhalsen. En siffra som är den tredje högsta sträcksisfran som rapporterats till Svalan från rapportområdet. Samma dag sågs även något överraskande en flock med 37 prutgäss, en art som endast observerats vid ett fåtal tillfällen i kommunen. Den andra fina sträckdagen var den 10/10 vid samma lokal. Då observerades ett bra sträck av vråk och ringduvor, hela 356 ormråk och 5376 ringduvor noterades. En trevlig krydda den dagen var en förbisträckande videsparv. En annan glädjande obs var den rastande och spelande dubbelbeckasin som hördes på kvällen den 11/5 på maderna mellan Gripensnäsaviken och Ålspångaviken. Lokalen är till synes lämplig för arten, men det finns fler liknande platser i kommunen och obsen borde därför kunna fungera som inspiration till fler eftersök när dubbelbeckasinerna passerar förbi i början av maj. En annan ovanlig obs som förtjänar att omnämnas är den tretåiga hackspett som tillfälligt besökte FOF-medlemmen Sven Petterssons trädgård vid Fågelsund 26/11, grattis Sven!

Under 2011 ser vi fram emot nya spännande fågelupplevelser och FOF hoppas att på ett bra sätt kunna bidra till riksinventeringen av svarthakedopping.

Per Flodin, sekreterare i FOF

Spillkråka. Foto Thomas Larsson.

Årsboken har utgivits med ekonomiskt stöd av

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län